

KORKEAKOULUKEKSINTÖLAKI

Jalkautuminen osaksi
ammattikorkeakoulun käytänteitä
JAMK & SAMK

Antti Kallioinen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013

Liiketalouden koulutusohjelma
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) KALLIOINEN, Antti	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 14.05.2013
	Sivumäärä 103	Julkaisun kieli FIN
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KORKEAKOULUEKSINTÖLAKI – Jalkautuminen osaksi ammattikorkeakoulun käytänteitä JAMK&SAMK		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) VANHANEN, Pekka		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu / AKSELIN Annukka		
TIIVISTELMÄ <p>Opinnäytetyö käsittelee korkeakoulueksintölakia ja sen luomisprosessin vaiheita sekä vaikutuksia ammattikorkeakouluille. Työssä tutkittiin lain jalkautumista käytäntöön Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). Tutkimuksen hyödynsaajana Jyväskylän ammattikorkeakoulun lisäksi on Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK).</p> <p>Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, mutta siinä on myös kvantitatiivisia osia. Tutkimus toteutettiin avoimia kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella. Linkki kyselylomakkeelle toimitettiin kohdejoukolle sähköpostitse. Tutkimukseen osallistui kutsutuista 24 henkilöstö 63 % (15hlöä). Tutkimuksen kohdejoukko valikoitiin ennakkoon yhteyshenkilöiden kanssa. Tutkimuksen osallistujamäärän vuoksi tuloksiin tulee suhtautua varauksella. Tutkimustuloksia ei voida yleistää ja niitä tulisikin käsitellä näytteenä kahden ammattikorkeakoulun tilanteesta.</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin lain jalkautumisen lisäksi sitä, mitkä tekijät rajoittavat keksintöjen tunnistamista ja edistämistä sekä sitä, miten näitä tekijöitä voitaisiin poistaa. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin miten TKI-henkilöstö suhtautuu ammattikorkeakouluun patenttoijana. Tutkimuksen kohteena oli molempien ammattikorkeakoulujen TKI-henkilöstö. Tutkimuksen tuloksista voidaan yhteenvetona todeta, että ammattikorkeakoulujen korkeakoulueksintölain mukainen prosessi on tutkimuksen kohteena olevissa ammattikorkeakouluissa eri kehitysvaiheessa. Kehitettävää löytyy kummastakin ammattikorkeakoulusta. Pääpaino kehittämisessä on sisäisen markkinoinnin sekä resurssien lisäämisessä ja kohdentamisessa. Keskeisin tutkimuksen havainto on laajentaa korkeakoulueksintölain mukainen prosessi käsittelemään koko immateriaalisektoria.</p> <p>Tämä työ voi toimia patentoinnin tai korkeakoulueksintölain tutustumisoppaana, mutta myös yleisteoksena Suomen innovaatiopolitiikkaan ja TKI-toimintaan. Ammattikorkeakoulut pystyvät hyödyntämään tätä teosta kehittäessään tai luodessaan korkeakoulueksintölain mukaista keksintöjen tunnistamis- ja hyödyntämisprosessia.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Korkeakoulueksintölaki, JAMK, SAMK, Patentit, TKI-toiminta, innovaatiopolitiikka		
Muut tiedot Liitteenä Jyväskylän ammattikorkeakoulun keksintöohje, 15-sivua		

Author(s) KALLIOINEN, Antti	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 14.05.2013
	Pages 103	Language FIN
		Permission for web publication (X)
Title The Finnish University Innovation Act - Implementation of the Act at universities of applied sciences JAMK&SAMK		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) VANHANEN, Pekka		
Assigned by JAMK University of Applied Sciences/AKSELIN Annukka		
<p>Abstract</p> <p>This thesis investigates The Finnish University Innovation Act and its creation process and effects on Universities of Applied Sciences. This thesis studies how the Implementation of the Act is done at JAMK- and Satakunta University of Applied Sciences. The thesis was commissioned by JAMK University of Applied Sciences. The beneficiaries of this study are JAMK University of Applied Sciences and Satakunta University of Applied Sciences. This research is qualitative, but it has also elements of quantitative research. The research was conducted using an open question questionnaire. A link to the questionnaire was delivered to respondents by email. A total of 24 people were invited to answer the survey and 15 of those responded. The response percentage was 63 %. The questionnaires target group was selected using JAMK and SAMK contacts. Because the research sample is quite small, results must be treated with caution.</p> <p>This thesis' research intension is to find out the respondents' knowledge of the University's own patents and how respondents react to the University as a patentee. At the end of the research, factors that limit an inventions identification and promotion and how these factors can be eliminated were investigated.. The research target audience was RDI-personnel from both Universities of Applied Sciences.</p> <p>As a result of this study, the Universities of Applied Science need to market RDI-activities and law more and give more results of RDI-work. The most important finding in this study is idea to expand the process to cover the whole intellectual property sector, not only the inventions area.</p> <p>This thesis can be used as an information guide for patenting or the Finnish University innovation Act, as well as an information book about Finnish innovation politics and RDI-activities. Universities of Applied Sciences can utilize this thesis to develop and create inventions identification- and utilization process under the Finnish University innovation Act.</p>		
Keywords The Finnish University Innovation Act, JAMK, SAMK, Patents, RDI-activities, Innovation politics		
Miscellaneous JAMK's Innovation manual 15 pages attached.		

SISÄLTÖ

SANASTO JA LYHENTEET	5
1 JOHDANTO.....	6
2 SUOMI ON INNOVAATIOVETOINEN TALOUS	10
2.1 Innovaatiopolitiikka.....	10
2.2 Suomen innovaatiopolitiikan ulkopuolinen ohjaus	12
2.3 Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin.....	14
3 KORKEAKOULUKEKSINTÖLAKI	17
3.1 Immateriaalioikeus ja patentointi	17
3.2 Korkeakoulukeksintölain vaiheet.....	24
3.3 Ilmoitusmenettely ja tutkimusmuodot	28
3.4 Rahoitus.....	32
4 TUTKIMUKSEN TAUSTAT JA TOTEUTUS	36
4.1 Tutkimuksen suunnittelu.....	36
4.2 Tutkimuksen toteuttaminen.....	37
4.3 Tutkimuksen tiedonkeruu	38
4.4 Tutkimuskysymykset	42
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA ANALYSOINTI.....	44
5.1 Tulokset tutkimuskysymyksittäin	44
5.2 Tutkimustulosten analyysi.....	54

5.3	Luotettavuuskysymykset.....	59
5.4	Tutkimustulosten esittely ja vahvistaminen	60
6	POHDINTA	63
	LÄHTEET.....	66
	LIITTEET	71
	LIITE 1. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan menot vuonna 2011	71
	LIITE 2. JAMK Keksintöohje.....	72
	LIITE 3. SAMK IPR-opas	87
	LIITE 4. PRH:n vuosimaksu patenteista 1.4.2010 alkaen.....	89
	LIITE 5. PRH:lle vuonna 2012 saapuneet patenttihakemukset.....	90
	LIITE 6. PRH:n vuonna 2012 myöntämät patentit	91
	LIITE 7. Ilmoitusmenettely	92
	LIITE 8. Oikeuksien otto avoimessa tutkimuksessa.....	93
	LIITE 9. Oikeuksien otto sopimustutkimuksessa.....	94
	LIITE 10. Oikeuksien otto muissa tilanteissa.....	95
	LIITE 11. Tutkimuksen kyselylomake	96
	LIITE 12. Kutsu tutkimukseen JAMK	97
	LIITE 13. Kutsu tutkimukseen SAMK	98
	LIITE 14. Saatekirje	99
	LIITE 15. Muistutus tutkimukseen osallistumisesta JAMK & SAMK.....	100

KUVIOT

KUVIO 1. Suomen innovaatiojärjestelmä	11
KUVIO 2. Valtioiden BKT:n suhde TKI-menoihin vuonna 2010.....	13
KUVIO 3. Yliopistojen hakemat patentti ja hyödyllisyysmallit	21
KUVIO 4. Ammattikorkeakoulujen hakemat patentit ja hyödyllisyysmallit.....	22
KUVIO 5. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain 2005–2012.....	34
KUVIO 6. Tutkimuksen otos ja osallistujamäärä per ammattikorkeakoulu	44
KUVIO 7. Vastaus-% per kysymys per ammattikorkeakoulu	45
KUVIO 8. Tuki keksintöjen tunnistamiseen sekä hyödyntämiseen	48
KUVIO 9. Ammattikorkeakoulun patentit/patenttisalkku?.....	49
KUVIO 10. Mielipiteen jakautuminen henkilöstötasoinen	50
KUVIO 11. Onko prosessikuvausta tehty?.....	51
KUVIO 12. Prosessin toiminta/kaikki vastaajat.....	51
KUVIO 13. Prosessin toiminta ammattikorkeakouluittain	52
KUVIO 14. Tunteeko korkeakoulukeksintölain	54

TAULUKOT

TAULUKKO 1. PRH:lle vuonna 2012 saapuneet patenttihakemukset.....	20
TAULUKKO 2. PRH:n vuonna 2012 myöntämät patentit	21
TAULUKKO 3. Lain vaikutus henkilöstöryhmiin	28
TAULUKKO 4. Korkeakoulujen tutkimustoiminnan menot vuosina 2010 ja 2011	35

TAULUKKO 5. Vastaajien koulutus ja jakauma	46
TAULUKKO 6. Vastaajien henkilöstötasojen jakauma.....	46

SANASTO JA LYHENTEET

ARENE	Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
BKT	Bruttokansantuote (eng. GDP)
ECTS	European Credit Transfer System (Opintopistejärjestelmä)
EHEA	The European Higher Education Area
ENQA	European Network of Quality Assurance in Higher Education (Laadunnan arvioinnin kehittämisen verkosto)
EPO	Euroopan patenttivirasto (The European Patent Office)
HE 259/2004 vp	Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin sekä laiksi oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetuin lain muuttamisesta
Hyödyllisyysmallioikeus IPR	Laki hyödyllisyysmallioikeudesta 10.5.1991/800 Intellectual Property Rights (aineettomat oikeudet = immateriaalioikeudet)
JAMK	Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Korkeakoulukeksintölaki	Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin 19.5.2006/369
MIT	Massachusetts Institute of Technology
OECD	The Organisation for Economic Co-operation and Development - goal to be to build a stronger, cleaner, fairer world – 34 Jäsenmaan koalitio johon myös Suomi kuuluu. Perustettu vuonna 1960, jolloin liittoumaan kuului 18 maata.
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Patenttiasetus	Patenttiasetus 26.9.1980/669
Patenttilaki	Patenttilaki 15.12.1967/550
PCT	Kansainvälinen patenttihakemus (perustuu kansainväliseen sopimukseen (Patent Cooperation Treaty) joka tuli voimaan vuonna 1978.
PeVL 28/2005 vp	Perustuslakivaliokunnan lausunto laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin sekä lain oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin muuttamisesta
PRH	Patentti- rekisterihallitus
SAMK	Satakunnan ammattikorkeakoulu
SiVM 1/2006	Sivistysvaliokunnan mietintö 1/2006
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
TKI	Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta
Työsuhdekeksintölaki	Laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin 29.12.1967/656
WIPO	World Intellectual Property Organization = Maailman henkisen omaisuuden järjestö

1 JOHDANTO

Juridiikan opinnäytetyö tai juridiikka yleisestikään ei ole lukijalleen helpointa luettavaa olevaa materiaalia. Lauserakenteet ovat hankalia, eikä terminologia usein avaudu helposti. Joidenkin mielestä juridiikka saattaa jopa olla tylsää luettavaa. Nämä asiat asettavat työn kirjoittajalle haasteita. Haasteet ovat kuitenkin kierrettävissä hyvällä suunnittelulla sekä verbaalisella akrobatialla. Tässä työssä on pyritty huomioimaan lukukokemuksen miellyttävyys ja selkeys. Siksi, kirjoittajana, uskallankin väittää, että tämä työ ei ole tylsää luettavaa. Työssä on huomioitu lukijakunnan monipuolisuus avaamalla asiat niin, että niiden tarkoitus on kaikkien ymmärrettävissä. Tämä ei kuitenkaan tapahdu tieteellisyyden kustannuksella, vaan haasteeseen on vastattu tuomalla asiat mahdollisimman selkeästi esille.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään korkeakoulukeksintölakia ja sen luomisprosessin vaiheita sekä vaikutuksia ammattikorkeakouluille. Työssä tehdään matka Euroopan Unionin kautta Suomen innovaatiopolitiikkaan, josta päästään immateriaalioikeuden kautta korkeakoulujen ja keksijän toimiin keksinnön syntymisen jälkeen. Työ on jaettu kuuteen osaan, jotka ilmenevät pääotsikoista. Pääotsikoiden välissä on asiakohtaisesti väliotsikoita jaksottamassa lukemista. Väliotsikoiden tarkoitus on saatella lukija läpi työn ja antaa enemmän tartuntapintaa käsiteltävänä olevaan aiheeseen. Systemaattinen väliotsikointi auttaa lukijaa myös siinä, että ajatukset pysyvät oikeassa kehyksessä.

Tämä työ voi toimia patentoinnin tai korkeakoulukeksintölain tutustumisoppaana, mutta myös yleisteoksena Suomen innovaatiopolitiikkaan ja TKI-toimintaan. Ammattikorkeakoulut pystyvät hyödyntämään tätä teosta kehittäessä tai luodessaan korkeakoulukeksintölain mukaista keksintöjen tunnistamis- ja hyödyntämisprosessia.

Tutkimusosiossa on seikkaperäisesti avattu kaikki tutkimuksen valmistelu- ja toteuttamisvaiheet sekä perusteltu laajasti tehtyjä valintoja. Valintojen taustalla on käytetty kirjallisuutta, ”maalaisjärkeä” ja omakohtaisia kokemuksia. Tutkimuksen suunnit-

telussa onkin pyritty siihen, että vastaajilla on ollut helppo ja loogisesti etenevä vastausprosessi. Toivottavasti suunnitteluun käytetty aika on näkynyt myös tutkittaville.

Toimeksiantaja ja hyödynsaajat

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on Jyväskylän ammattikorkeakoulu (JAMK). Tutkimuksen hyödynsaajana Jyväskylän ammattikorkeakoulun lisäksi on Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK). Jyväskylän ammattikorkeakoulu sijaitsee Keski-Suomessa ja Satakunnan ammattikorkeakoulu Länsi-Suomessa. Satakunnan ammattikorkeakoulun pääpaikka on Porissa ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun Jyväskylässä. Kumpikin ammattikorkeakoulu sijoittuu Suomen ammattikorkeakoulujen kymmenen suurimman joukkoon.

Vertaamalla tunnuslukuja voidaan havaita, että Jyväskylän ammattikorkeakoulu on hieman suurempi kuin Satakunnan ammattikorkeakoulu. Satakunnan ammattikorkeakoulu haluttiin kuitenkin ottaa vertailukohteeksi, jotta saatiin kaksi koulutusaloiltaan hieman erilaista ammattikorkeakoulua tutkimukseen. Tämän valinnan oletetaan tuovan tutkimukseen lisäarvoa laajemman kokonaiskuvan hahmottamisessa. Kumpikin ammattikorkeakoulu on myös profiloitunut kansainväliseen toimintaan.

Selvän eron ammattikorkeakoulujen välillä muodosti TKI-henkilöstön määrä sekä TKI-toiminnan menot. Jyväskylän ammattikorkeakoulun TKI-menot vuonna 2011 olivat kaksinkertaiset Satakunnan ammattikorkeakouluun verrattuna. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintojen menot sekä rahoittajat on luettavissa liitteenä olevasta taulukosta. (Ks. liite 1.)

JAMK lyhyesti

Jyväskylän ammattikorkeakoululla on neljä kampusta, jotka toimivat kahdella paikkakunnalla. Opiskelijoita JAMK:ssa on yli 8 500, joista lähes 7 000 opiskelijaan on tutkintoon johtavassa koulutuksessa. JAMK tarjoaa opiskelijoilleen kahdeksan koulutusalaan sekä ammatillisen opettajakorkeakoululinjan. (JAMK vuosikertomus 2011, 3.) Henkilökuntaan JAMK:ssa oli vuonna 2011 yhteensä 644 henkilöä. TKI-henkilöstöä tästä määrästä oli 15 % (n=97). (Vipunen n.d.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun keksintöohjeet on luettavissa liitteestä 2.

SAMK lyhyesti

Satakunnan ammattikorkeakoulu toimii neljällä paikkakunnalla kahdeksan kampuksen voimin. Tutkinto-opiskelijoita Satakunnan ammattikorkeakoululla oli vuonna 2011 yhteensä 5 939 opiskelijaa. Satakunnan ammattikorkeakoulussa oli opiskeluoikeus 6 258 opiskelijalle. Henkilökuntaan SAMK:ssa oli vuonna 2011 yhteensä 447 henkilöä. TKI-henkilöstöä tästä määrästä oli noin 9 % (n=38). (Vipunen n.d.)

Satakunnan ammattikorkeakoulun IPR-opas on luettavissa liitteestä 3.

Tutkimuksen tarkoitus

Tässä opinnäytetyössä käsitellään korkeakoulueksintölakia ja sen jalkautumista käytäntöön Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa. Opinnäytetyössä tutkitaan yllä mainittujen ammattikorkeakoulujen TKI-toimintojen henkilöstön ja avainhenkilöiden tietoisuutta lain olemassaolosta sekä siitä, miten lainmukainen prosessi heidän mielestään toimii ja miten sitä voisi kehittää. Tutkimuksessa on myös tarkoitus selvittää vastaajien tietoisuutta ammattikorkeakoulun patenteista sekä sitä, miten vastaajat suhtautuvat ammattikorkeakouluun patenttoijana. Tutkimuksen lopuksi kartoitetaan mitkä tekijät rajoittavat keksintöjen tunnistamista ja edistämistä ja miten näitä tekijöitä voitaisiin poistaa.

Näiden tutkimuksessa selvittävien asioiden myötä kirkastuu kuva ammattikorkeakoulujen prosessista osana keksintöjen tunnistamista sekä hyödyntämistä ja se, mitkä tekijät näitä estävät sekä miten niitä voitaisiin kiertää.

Tutkimuksen tavoitteena on:

- selvittää ovatko TKI-henkilöstö sekä avainhenkilöt tietoisia korkeakoulueksintölaista ja miten he suhtautuvat ammattikorkeakoulun rooliin patenttoijana
- selvittää, miten korkeakoulueksintölaki on jalkautunut osaksi ammattikorkeakoulun käytänteitä, mitä esteitä on havaittu ja miten näitä voidaan kiertää

- selvittää vertailevasti kahden ammattikorkeakoulun kesken, mitä kehittämis-kohteita lain soveltamiseen liittyy. Miten laki on toteutunut käytännössä, sekä mitä puutteita ja kehityskohteita prosessista löytyy?

Tutkimuksessa käytettiin sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusotetta. Tutkimusmenetelmänä oli internetpohjainen kysely, joka muodostui strukturoiduista ja avoimista kysymyksistä. Tutkimuksen taustoista ja toteutuksesta lisää luvussa 4.

Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö on jaettu kuuteen osaan. Ensimmäinen osa sisältää tämän johdantoluvun, jossa esitellään työtä yleisesti. Tutkimuksen toisessa ja kolmannessa luvussa käsitellään työn teoreettista puolta aina Euroopan Unionin ohjeista ja Suomen innovaatiopolitiikasta yksittäisiin, keksinnön syntymisen jälkeen suoritettaviin toimiin. Työn neljännessä luvussa selvitetään tutkimuksen taustat sekä sitä, miten tutkimus on toteutettu. Suoritetun tutkimuksen tuloksia käsitellään luvussa viisi. Luku viisi sisältää myös tutkimustulosten analysoinnin ja luotettavuuden arvioinnin. Viimeinen eli kuudes luku sisältää pohdintaa työstä ja työvaiheista, tutkimuksesta sekä saaduista tuloksista. Pohdinta on läpileikkaus työhön.

2 SUOMI ON INNOVAATIOVETOINEN TALOUS

2.1 Innovaatiopolitiikka

Suomi on innovaatiovetoinen talous, missä julkinen sektori pyrkii toimenpiteillään kannustamaan yrityksiä innovaatiotoimintaan (Innovaatiopolitiikka 2013). Tieto, korkea osaaminen ja inhimillinen pääoma ovat suomalaisen yhteiskunnan perusta, keskeinen tuotannontekijä ja Suomen elinehto. Eri alojen osaajat luovat työllään talouskasvua, hyvinvointia ja uusia innovaatioita sekä uudistavat niin yritys- kuin julkistakin sektoria. (Suomi osaamispohjaiseen nousuun 2012, 6.)

Kansallisen innovaatiojärjestelmän muodostavat uuden tiedon ja osaamisen tuottajat, niiden hyödyntäjät sekä monet muut välillisesti näihin liittyvät tahot. Innovaatiojärjestelmä koostuu pääasiassa koulutuksesta sekä tutkimus- ja tuotekehityksestä. Tietointensiivinen yritystoiminta nitoutuu myös osaltaan tähän järjestelmään mukaan. Kansainvälistyminen vaikuttaa laaja-alaisesti Suomen kansalliseen innovaatiojärjestelmään. (Innovaatiojärjestelmä 2013.)

Globalisaatio ja teknologinen murros edellyttävät osaamistason yleistä nostamista sekä työvoiman kokonaisvaltaista hyödyntämistä. Erityisesti tarvitaan vahvempaa profiloitumista ja valintojen tekoa, panostuksia korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan pystyviin huippuihin sekä muualla tuotetun tiedon hyödyntämistä. (Suomi osaamispohjaiseen nousuun 2012, 6.)

Tutkimustiedon merkitys yhteiskunnan ja talouden kehittämisessä on jatkuvasti kasvanut, mikä lisää hyvän yhteistyön ja verkottumisen merkitystä niin julkisen ja yksityisen sektorin välillä kuin sektorien sisälläkin. Tiede- ja innovaatiopolitiikan keskeinen tehtävä on huolehtia innovaatiojärjestelmän tasapainoisesta kehittämisestä ja sen sisäisen yhteistoiminnan vahvistumisesta. (Innovaatiojärjestelmä 2013)

KUVIO 1. Suomen innovaatiojärjestelmä (Innovaatiojärjestelmä 2013)

Innovaatiotoimintaa kehitetään innovaatiopolitiikan kautta, josta suurimmasta osasta päätöksiä vastaa työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Innovaatiojärjestelmän kehittämistä koordinoi pääministerin johtama tutkimus- ja innovaationeuvosto (Innovaatiopolitiikka 2013). Tutkimus- ja innovaationeuvosto toimii opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) alaisuudessa. Tutkimus- ja innovaationeuvosto on valtioneuvoston ja sen ministeriön asiantuntijaelin, jonka päätehtäviä on käsitellä keskeisiä tieteeseen, teknologiaan sekä niiden hyödyntämiseen ja arviointiin liittyviä kysymyksiä. (Tutkimus- ja innovaationeuvosto n.d.)

Entinen tiede- ja teknologianeuvosto teki vuonna 2003 katsauksen Suomen tieteen, teknologian ja innovaatiotoiminnan lähivuosien haasteista. Julkaistun katsauksen nimi on *"Osaaminen, innovaatiot ja kansainvälistyminen"*. Hallituksen esityksessä 259/2004 siteeratun tiede- ja teknologianeuvoston katsauksen mukaan immateriaalioikeuksiin liittyviä kysymyksiä tulee selkeyttää poistamalla mm. tehokkaaseen kaupalliseen hyödyntämiseen liittyviä esteitä. (HE259/2004, 4.)

Tiede- ja teknologianeuvoston (2003, 18) katsauksen mukaan tulosten tehokas hyödyntäminen vaatii, että korkeakouluilla on tarvittavat juridiset, taloudelliset ja muut toiminnan edellytykset sekä riittävät kannustimet tulosten aikaansaamiseksi.

Edellä kuvattujen asioiden muuttaminen vaatii yleensä poliittista tahtotilaa, johon innovaatiopolitiikalla juuri pyritään vaikuttamaan. Konkreettisenä esimerkkinä innovaatiopolitiikasta kehityssuunnasta toimii vuosittain kasvanut julkinen TKI-toiminnan rahoitus sekä hallituksen esityksen HE259/2004 mukaan säädetty laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (Korkeakoulukeksintölaki).

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan tutkimus- ja innovaatiopolitiikan uudistustoimia on tehostettava, koska globaali toimintaympäristö ja suhdannevaihtelut asettavat vaativia haasteita Suomelle. Rakenteita on kehitettävä ja innovaatiojärjestelmän on kansainvälistyttävä. Tarvitaan myös mm. kokeiluja ja riskien ottamista, uutta yrittämisen kulttuuria sekä tehokkaita kannustimia. (Tutkimus- ja kehittämisrahoitus 2013.)

Osaamisen kehittyminen edellyttää jatkuvaa panostusta korkeatasoiseen koulutus-, tutkimus- ja innovaatiojärjestelmään, ja jotta osaaminen olisi kestävällä pohjalla, panostusta myös hyvinvointiin (Suomi osaamispohjaiseen nousuun 2012, 6).

2.2 Suomen innovaatiopolitiikan ulkopuolinen ohjaus

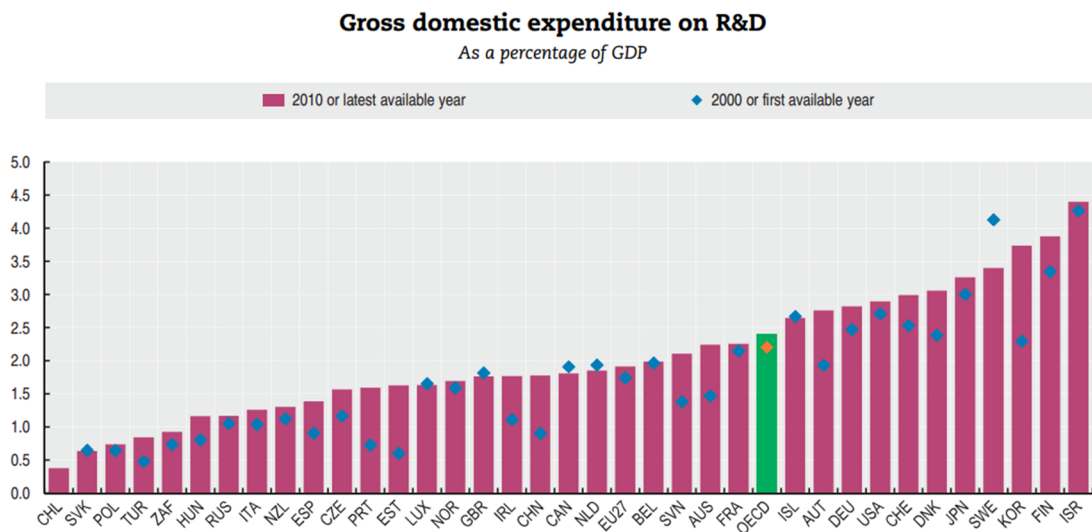
Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiehet sopivat Lissabonissa vuonna 2000 pidetyssä huippukokouksessa Euroopan unionille uuden strategisen tavoitteen. Strategia nimettiin Lissabonin strategiaksi, ja sen mukaan unionista oli tehtävä maailman kilpailukykyisin talous vuoteen 2010 mennessä. (Euroopan parlamentti 2004.)

Suomi on lähtenyt hyvin toteuttamaan Lissabonin strategiaa ja ottanut sen omakseen. Vuonna 2002 Suomi oli EU-25-listauksessa ensimmäisenä TKI-henkilökunnan määrässä suhteessa muuhun työväestöön. TKI-henkilökunnan määrä koko Suomen työväestöstä oli 3.04 % (Statistic in focus 3/2005, 2).

Lissabonin sopimuksen päätyttyä vuonna 2010 Euroopan komissiossa annettiin alkuvuodesta 2010 ehdotus uudesta strategiasta. Strategian nimeksi annettiin Eurooppa 2020. (Komission tiedonanto 2010, 5.)

Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet hyväksyttiin EU:n jäsenvaltioiden toimesta omissa kansallisissa uudistusohjelmissaan huhtikuussa 2011. EU:n yhteinen prosentuaalinen tavoite BKT:sta tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettäväksi oli kolme prosenttia. Suomen kansallinen tavoite asetettiin neljään prosenttiin (Eurooppa 2020).

The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) on koostanut alla olevan tilastollisen grafiikan (kuvio 2) jäsenvaltioidensa ja muutaman ei jäsenvaltion TKI-toimintoihin sijoittamasta prosentuaalisesta suhteesta bruttokansantuotteeseen (BKT).

KUVIO 2. Valtioiden BKT:n suhde TKI-menoihin vuonna 2010 (OECD Factbook 2013, 151)

Eurostat on julkaissut vuonna 2012 tilastollisen kirjan nimeltään ” Science, technology and innovation in Europe – Edition 2012”. Tilastoon on kerätty EU:n jäsenmaiden TKI-toimintojen tunnuslukuja aina valtioiden TKI-toimintoihin sijoittamasta euromääräisestä rahamäärästä patenttien ja innovaatioiden lukumäärään. Julkaisun mukaan vuonna 2010 Suomi oli Ruotsin ja Tanskan kanssa ainoat maat, jotka pääsivät yli ase-

tetun 3 %:n BKT:sta käytettäväksi TKI-toimintoihin. Suomen prosentuaalinen suhde BKT:een oli 3,87 % kun se Ruotsissa oli 3,42 %. (Eurostat 2012, 26.)

Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnoissa työskentelevien määrä Suomessa on hyvällä tasolla. Vuoden 2012 tilastossa Suomen TKI-henkilöstön määrä suhteessa työväestöön on noin 3,2 %. Vain Islannissa luku on suurempi (n.3,4 %) kuin Suomessa. (Eurostat 2012, 43.)

Eurooppa 2020 -strategian tärkeimpiä tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sisällöllisiä uudistuksia ovat innovaatiotoimintaa vahvistavien uusien keinojen ja mallien luominen ja käyttöönotto, vetovoimaisten osaamiskeskittymien luominen, kansainvälistyminen, korkeakoululaitoksen rakenteellinen kehittäminen, tutkimuslaitosuudistus sekä infrastruktuuripolitiikan ja tutkijaurajärjestelmän organisointi. (Eurooppa 2020 2012, 37.)

2.3 Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin

Vuoden 2007 alusta astui voimaan laki oikeudesta korkeakoulussa tehtäviin keksintöihin. Lain tarkoituksena on edistää suomalaisissa korkeakouluissa syntyneiden keksintöjen tunnistamista, suojaamista ja hyödyntämistä keksijän, korkeakoulujen ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla (Korkeakoulukeksintölaki 2§). Tämän lain taustalla on Matti Vanhasen ensimmäisen hallituksen (2003–2007) hallitusohjelman tavoitteen mukainen tutkimus- ja tuotekehityksen kehittäminen.

Laki muutti yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden vastaavanlaisten tieteellisten opetuslaitosten tutkijoiden ja opettajien aseman vastaamaan muilla aloilla voimassa olevaa, lainsäädännöllä säädettyä käytäntöä keksintöjen oikeuksien ja julkaisun suhteen. Muihin työntekijän tekemiin keksintöihin on sovellettu vuonna 1967 säädettyä työsuhdekeksintölakia (laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin 29.12.1967/656), joka jo alkuperäisenä sisälsi tutkijapoikkeuksen. Lain ensimmäisen pykälän tutkijapoikkeuksen mukaisesti korkeakoulututkijat eivät kuuluneet lain soveltamispiiriin, ja heidän tekemiinsä keksintöihin sovellettiin patenttilakia. Patenttilain

soveltaminen tarkoitti tässä tapauksessa sitä, että keksijällä itsellään oli oikeus päättää, suojaako hän keksintönsä patentilla ja hyödyntääkö hän sitä laisinkaan. Hän oli siis samassa asemassa kuin kuka tahansa keksinnön tehnyt henkilö riippumatta hänen asemastaan korkeakoulussa. Tutkijapoikkeuksen tarkoituksena oli, että yliopistoissa tehtävän tutkimuksen katsottiin palvelevan ensi sijassa tieteen ja yhteiskunnan etuja sekä vahvistavan tieteen riippumattomuutta. (Bruun & Välimäki 2004, 35-36.)

Vaikka tutkija oli suoraan tai välillisesti jonkinasteisessa palkkasuhteessa korkeakouluun, hänen tekemänsä keksintö ei ollut korkeakoulun hyödynnettävissä. Korkeakoulut tukeutuivatkin sopimusperusteisiin oikeuksien siirtoihin, joista maksettiin erillisten sopimusten mukaisia korvauksia keksinnön keksijälle oikeuksien siirtämisestä. Tämän johdosta korvauskäytännöt saattoivat tapauskohtaisesti vaihdella merkittävästikin. Uuden lainsäädännön myötä korkeakoulut saivat selvät linjaukset oikeuksien ottamiseen sekä keksijälle maksettavaan korvauksen suuruuteen. (Korkeakoulukeksintölaki 6§ - 8§ ja 9§.)

Tulevaisuus

Pääministerin johtama tutkimus- ja innovaationeuvosto on 12.12.2012 julkaisemassaan raportissa linjannut keskeiset tavoitteet vuosille 2011–2015. Raportissa esitetään toimia, joilla parannetaan suomalaisen koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatio toiminnan laatua ja vaikuttavuutta hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn edistämiseksi. (Tutkimus- ja innovaationeuvosto 2010, 5.)

Tärkeimpiä tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sisällöllisiä uudistuksia ovat innovaatio toimintaa vahvistavien uusien keinojen ja mallien luominen ja käyttöönotto, veto voimaisten osaamiskeskittymien luominen, kansainvälistyminen, korkeakoululaitoksen rakenteellinen kehittäminen, tutkimuslaitosuudistus sekä infrastruktuuripolitiikan ja tutkijaurajärjestelmän organisointi. (Eurooppa 2020 strategia 2012, 37.)

Korkeakoulujen kannalta keskeinen asia tällä hetkellä ja tulevaisuudessa on Bolognan prosessiksi kutsuttu yhteisen eurooppalaisen korkeakoulualueen (EHEA) kehittäminen.

EHEA:n ideana on olla kilpailukykyisempi ja vetovoimaisempi korkeakoulutusta tarjoava alue kuin muissa maanosissa. Tavoitteeseen on pyritty pääsemään yhdistämällä Euroopan alueella koulutuksen arviointia (ECTS–pisteytys), yhdenmukaistamalla tutkintorakenteita, lisäämällä liikkuvuutta (opiskelijat, opettajat, tutkijat ja korkeakoulujen muu henkilökunta) sekä muodostamalla yhteinen laadunarviointi (ENQA). (Bolognan prosessi n.d.)

Keksinnöstä patentiksi

Patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuston uutisen mukaan suomalaiset ovat keksinnöllistä ja luovaa kansaa. Tämä näkyy siinä, että väkilukuun suhteutettuna Suomessa tehdään patenttihakemuksia neljänneksi eniten maailmassa. Edellämme ovat vain Japani, Saksa ja USA, mutta takanamme mm. Ruotsi ja kaikki Keski-Euroopan suuret maat. (Tunnustusta keksijöille 2002.)

Suomen suhdeluku Euroopan patenttitoimiston (EPO) ”High Tech” patenttihakemusten määrässä oli 128 vuonna 2004. Jaetulla toisella sijalla ovat Ruotsi ja Hollanti suhdeluvulla 62. Suhdeluvulla tarkoitetaan patenttihakemusta per miljoona asukasta. (Eurostat 2009, 136.)

Alueellisesti Suomesta laitettiin vuonna 2004 EPO:lle patenttihakemuksia eniten Etelä-Suomesta (822 kpl), toiseksi eniten Länsi-Suomesta (394 kpl) ja kolmanneksi eniten Pohjois-Suomesta (103 kpl) (Eurostat 2009, 141).

3 KORKEAKOULUKEKSINTÖLAKI

3.1 Immateriaalioikeus ja patentointi

Keksinnön suojaaminen

Immateriaalioikeus jakaantuu kahteen pääalueeseen: tekijänoikeuteen ja teollisoikeuteen. Tekijänoikeus liittyy luovaan työhön ja syntyy automaattisesti heti, kun teos on luotu. Teollisoikeudet ovat tyypiltään teknisiä ja edellyttävät pääsääntöisesti keksinnön rekisteröintiä. (Haarmann & Mansala 2012, 16.)

Haarmann ja Mansala (2012, 16) listaavat eri immateriaalioikeudet seuraavasti: toimimioikeus, tavaramerkkioikeus, verkkotunnus, maantieteelliset alkuperämerkinät, patentti, hyödyllisyysmallioikeus (pikkupatentti), mallioikeus, tekijänoikeus, integroitujen piirien ja piirimallien suoja sekä kasvinjalostajan oikeus. (Mts. 16; Suomen Akatemian IPR-opas n.d.)

Korkeakoulukeksintölain soveltamisessa ammattikorkeakoulun kannalta näistä immateriaalioikeuksista tulee sovellettavaksi vain patenttioikeus (Bruun & Välimäki 2007, 41). Lain mukaan keksinnön tulee olla Suomessa patentilla suojattavissa ja sen tulee olla suomalaisessa korkeakoulussa palvelussuhteessa olevan henkilön palvelussuhteen aikana tekemä, jotta se kuuluu korkeakoulukeksintölain soveltamisalaan. (Korkeakoulukeksintölaki 1:1§.)

Keksintö kuuluu myös lain soveltamispiiriin, mikäli se patentin sijasta suojataan hyödyllisyysmallilla, ns. pikkupatentilla, mutta olisi patenttilain mukaisesti kuitenkin patentoitavissa. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 2).

Hyödyllisyysmallioikeus perustuu lakiin hyödyllisyysmallioikeudesta 10.5.1991/800. Hyödyllisyysmallioikeus luotiin täyttämään patenttisuojan ja mallisuojan välinen aukko. Hyödyllisyysmallioikeuden tarkoituksena on antaa suojaa sellaisille teknisille ratkaisuille, jotka eivät täytä patentin saamisen edellytyksiä, mutta ovat kuitenkin sen

verran keksinnöllisiä, että ne eivät itsessään ole selviä alan ammattimiehelle. Tämän lisäksi hyödyllisyysmallisuoja soveltuu sellaisille pikkukeksinnöille ja laiteparannuksille, joiden kohdalla patentointi olisi liian kallista tai hidasta. Tähän voi syynä olla keksinnön tai parannuksen lyhyt elinkaari tai keksinnön laatu. (Haarmann & Mansala 2012, 77.)

Patentti ja patenttioikeus

Patenttioikeus on kielto-oikeutta. Tämä tarkoittaa sitä, että patentin haltijalla on oikeus kieltää muilta patentin mukaisen keksinnön ammattimainen ja kaupallinen hyödyntäminen. (Patenttilaki 1:1§.)

Immateriaalioikeudet vaikuttavat aina yritysten toimintaan. Mikäli yritys ei ole itse aktiivinen suojaaja, tulee sen huomioida muiden yritysten ja ihmisten tekemät keksinnöt. Immateriaalioikeuksien loukkaaminen pysäyttää oman toiminnan hetkellisesti tai pahimmillaan aiheuttaa koko liiketoiminnan päättymisen. Immateriaalioikeudet voidaan jakaa vaikutuksiltaan kahteen eri osaan: välittömästi ja välillisesti vaikuttaviin. Välittömästi vaikutuksella tarkoitetaan yrityksen omien oikeuksien suojaamista ja välillisillä muiden oikeuksien huomioon ottamista. (Haarmann & Mansala 2012, 17.)

Patentista säädetään patenttilailla 15.12.1967/550 ja täsmennetään sekä täydennetään patenttiasetuksella 26.9.1980/669. Jotta keksintö voitaisiin Suomessa patentoida, sen tulee täyttää kolme patenttilain peruskriteeriä: uutuus, keksinnöllisyys ja teollinen sovellettavuus. (Bruun & Välimäki 2007, 41; Haarmann & Mansala 2012, 66.) Korkeakoulukeksintölain 1:1§ mukaisesti keksinnön tulee olla patentilla Suomessa suojattavissa, jotta keksintö kuuluu korkeakoulukeksintölain soveltamisen piiriin.

Keksintöä ei patenttilaki tai muukaan lainsäädäntö määritä. Haarmann ja Mansala (2012, 66) määrittävät keksinnön olevan ratkaisu tiettyyn tekniseen ongelmaan. Oecsh ja Pihlajamaa (2008, 70) määrittävät keksinnön poissulkevalla metodilla, joka perustuu lainsäädäntöön. Kuten edellä todettiin, patenttilaki ei määritä, mikä keksintö on. Patenttilaissa kuitenkin määritetään, mitä ei pidetä patentoitavana keksintönä.

Oesch ja Pihlajamaa (2008, 71) määrittävät patentoitavuuden edellytykset tarkemmin kuin Bruun ja Välimäki (2007,41). Oeschin ja Pihlajamaan mielestä edellytyksenä patentoitavuudelle on, että kyseessä on patenttioikeudellinen keksintö, jolla on tekninen teho, tekninen luonne ja joka on toisinnettavissa, keksintö on teollisesti hyödynnettävissä ja sitä ei ole suljettu pois patentoitavuuden piiristä. Lisäksi ratkaisu on uusi ja keksinnöllinen.

Patentin hakeminen

Patenttia haetaan kirjallisesti kunkin maan viranomaiselta. Suomalainen patenttihakemus tehdään PRH:lle (Soveltaen patenttiasetus 1:1§). Patentti on rajoitetuksi ajaksi, Suomessa maksimissaan 20 vuodeksi, jonkin valtion alueelle myönnetty yksinoikeus tietyn keksinnön kaupalliseen hyödyntämiseen, kuten esimerkiksi valmistukseen, myyntiin tai maahantuontiin (Suomen Akatemia IPR-opas n.d.; Patenttilaki 4:40§ ja 1:3§). Jotta patentti pysyisi voimassa, tulee siitä maksaa vuotuiset ylläpitomaksut eli vuosimaksut. Vuosimaksut kasvavat vuosittain (liite 4) aina 20. vuoteen saakka. Vuosimaksut kasvavat 1.4.2010 jälkeen tehtyjen patenttien osalta 200 eurosta ensimmäisen kolmen vuoden aikana aina 20. vuoden 900 euroon asti. (Patenttihakemusten vuosimaksut n.d.)

Patentoinnin tausta-ajatus

Patenttilakien päätavoitteena ovat teollisen kehityksen edistäminen ja varsinkin keksintötoiminnan tukeminen sekä turvaaminen. Keksintöjä pidetään ihmiskunnan kehitystä edistävänä ilmiönä. (Oesch & Pihlajamaa 2008, 23; Haarmann & Mansala 2012, 65.)

Patenttijärjestelmän perusajatuksena on se, että kun joku on tehnyt keksinnön eli keksinyt jotakin uutta ja riittävän keksinnöllistä, hän voi julkistaa sen ja saada vastineeksi suojaoikeuden (*do ut des* -periaate). Tällöin muiden ei tarvitse tuhlaa resurssejaan saman lopputuloksen aikaansaamiseksi, vaan he voivat jatkaa siitä, mihin aikaisempi keksintö ulottuu. (Oesch & Pihlajamaa 2008, 24.)

Yhteiskunnan tavoitteena on patenttien avulla tukea yleistä teknologista kehitystä tarjoamalla patentit taloudelliseksi yllykkeeksi keksintötoiminnalle ja toisaalta saat-
taa patenttien avulla teknistä informaatiota julkiseksi ja täten välttämällä resurssien
tuhlausta useita kertoja samaan tarkoitukseen (tarkoituksenmukainen resurssien
jako). (Oesch & Pihlajamaa 2008, 24; Haarmann & Mansala 2012, 66.)

Patenttihakemuksista yleisesti

Patenttihakemuksia jätettiin patentti- ja rekisterihallitukselle (PRH) vuonna 2012 alla
olevan taulukon 1 mukaisesti yhteensä 1 827 kappaletta, joista kotimaisia hakijoita
oli 1 704 kappaletta ja ulkomaisia hakijoita 123 kappaletta (Liite 5). Vuonna 2012
haettuja patenteja myönnettiin (Taulukko 2) 835 kappaletta, joista kotimaisille haki-
joille 698 kappaletta ja ulkomaisille hakijoille 137 kappaletta (Liite 6). PRH:n sivustolla
pidettävässä tilastossa (Liite 5) on selvästi havaittavissa ulkomaisten hakemusten
merkittävä väheneminen vuoden 1996 jälkeen. Hakemusten vähenemisen taustalla
on Suomen liittyminen Euroopan patenttisopimukseen maaliskuussa 1996.

Taulukoiden vertailussa pitää huomioida se, että haettujen ja myönnettyjen patent-
tien määriä ei voida verrata toisiinsa, koska niiden välillä ei ole riippuvuussuhdetta.
Tämä johtuu siitä, että patenttia on voitu hakea useita vuosia ennen patentin myön-
tämistä.

TAULUKKO 1. PRH:lle vuonna 2012 saapuneet patenttihakemukset

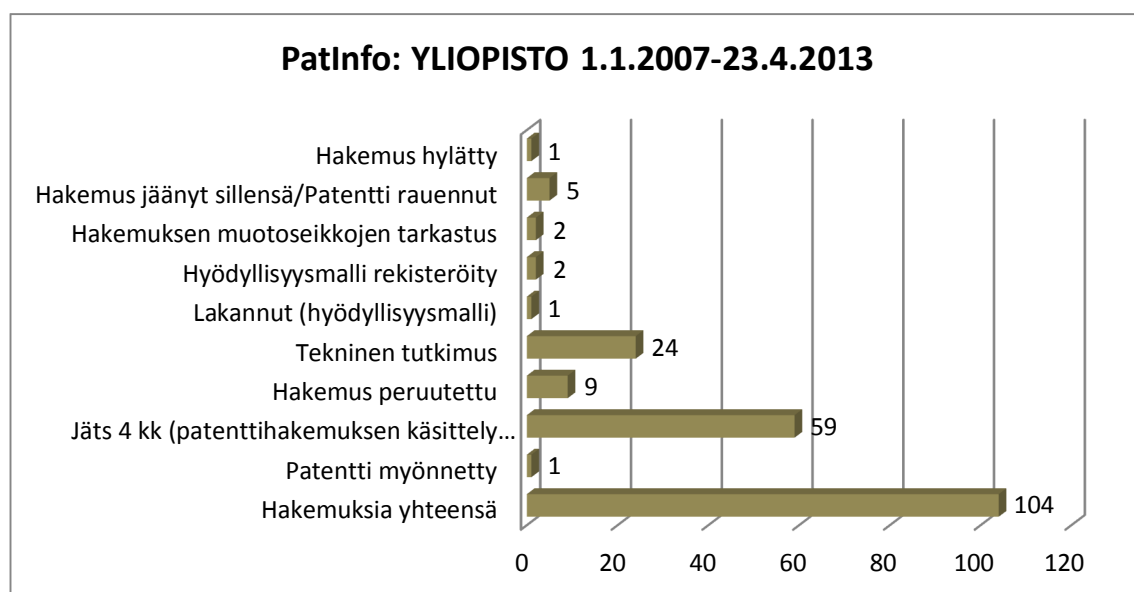
Kotimaiset hakijat				Ulkomaiset hakijat		
Vuosi	Yksit.	Yritys	Yhteensä	Yksit.	Yritys	Yhteensä
2010	375	1356	1731	10	92	102
2011	409	1241	1650	12	112	124
2012	420	1284	1704	20	103	123

TAULUKKO 2. PRH:n vuonna 2012 myöntämät patentit

Kotimaiset hakijat				Ulkomaiset hakijat		
Vuosi	Yksit.	Yritys	Yhteensä	Yksit.	Yritys	Yhteensä
2010	69	648	717	10	196	206
2011	76	642	718	4	119	123
2012	67	631	698	7	130	137

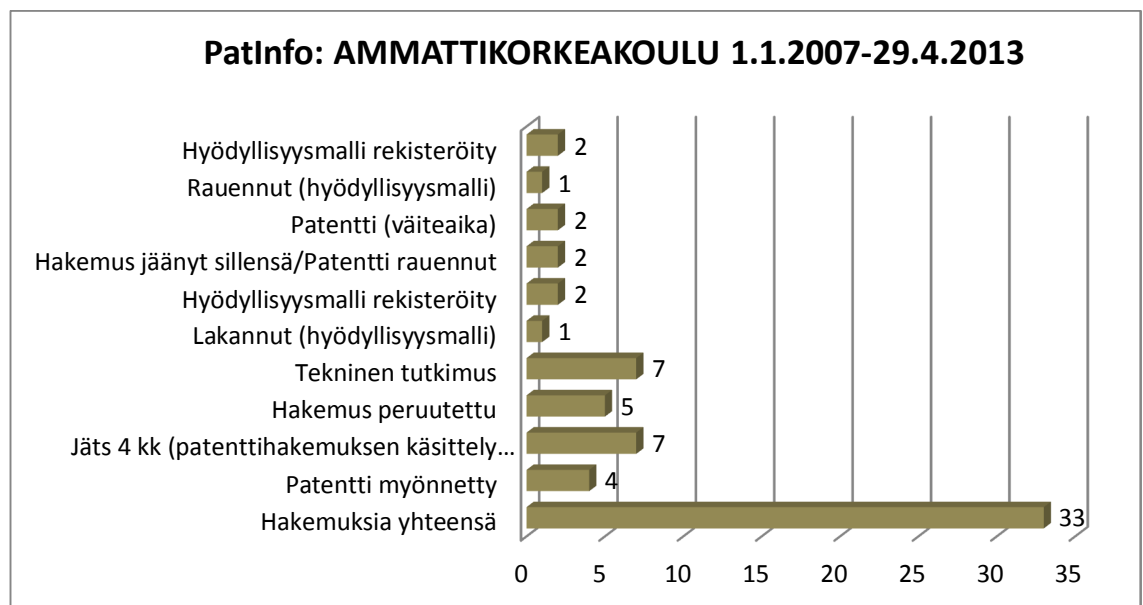
Korkeakoulujen hakemat patentit

Patentti- ja rekisterihallitus ylläpitää tietopalveluissaan julkista tietokantaa hakemuksista ja myönnettyistä patenteista. Hakupalvelun nimi on Patinfo ja se löytyy patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuilta, tietopalvelu-linkin alta. Tietokannan hakupalvelu ei toiminut täysin testatessamme sitä patenttineuvonnan henkilön kanssa. Luotettavimpaan hakutulokseen päädyimme, kun emme rajanneet ajallisesti hausta mitään pois. PatInfosta tehdystä hausta poimittiin kaikki vuodesta 2007 eteenpäin olevat tulokset ja siirrettiin taulukkolaskentaohjelmaan. Taulukkolaskentaohjelmassa laskettiin kaikki hakutulokset yhteen sekä käytettiin ”Countif” -funktioita yksilöllisten arvojen laskemiseen. Yksittäisten arvojen yhteenlaskulla saatiin hakemusten määrä yhteensä.

KUVIO 3. Yliopistojen hakemat patentti ja hyödyllisyysmallit (PatInfo 2013)

Yliopistojen hakutulokseen saattaa vaikuttaa se, että yliopistot tai keksijät ovat voineet hakea patenttia tai hyödyllisyysmallia jonkin ulkopuolisen yrityksen nimissä ja tästä syystä yliopiston haku ei ole listattu yllä olevaan kuvioon. Tutkijana pidän outona sitä, ettei yliopistosta olisi tullut yli viiden vuoden aikana enempää patenttihakemuksia tai yleensäkkään keksintöjä, mihin olisi patentti myönnetty. Ylläolevan kuvaajan tietoihin tulee siis suhtautua varauksella.

KUVIO 4. Ammattikorkeakoulujen hakemat patentit ja hyödyllisyysmallit (PatInfo 2013)

Ammattikorkeakoulujen osalta epäilen samaa asiaa, kuin yliopistojenkin. Yli viiden vuoden ajanjaksolla 34 patentti- tai hyödyllisyysmallihakemusta on mielestäni melko vähän. Tämänkin kuvaajan tietoihin tulee suhtautua varauksella, koska todennäköisesti patentti- ja hyödyllisyysmallihakemuksia on jätetty yritysten kautta, jotka eivät tule mukaan hakutulokseen.

Saatujen hakutulosten taustalla saattavat myös vaikuttaa ulkopuolisen rahoituksen myötä tulleet sopimustutkimukset, joiden kautta tutkimuksen tuloksia tai muodostuneiden keksintöjen oikeudet siirretään lain velvoittamana korkeakoululle ja siitä taas eteenpäin sopijaosapuolelle laaditun sopimuksen mukaisesti.

Patentointi ulkomailla

Patentointi Suomessa antaa suojan vain Suomeen. Tästä syystä patentointia mietittäessä tulee huomioida myös ulkomailla tapahtuva patentointi. Suomen lisäksi keksinnön voi siis patentoida myös ulkomailla.

Patenttihakemuksen ulkomaalaisesta patentista voi PRH:n lisäksi tehdä suoraan Euroopan patenttivirastolle (EPO), Maailman henkisen omaisuuden kansainväliselle toimistolle (WIPO) tai käyttämällä kansainvälistä patentinhakujärjestelmää (PCT). Jälkimmäinen on nimensä mukaisesti vain patentinhakujärjestelmä, eikä sen tulos ole kansainvälinen patentti tai maailmanpatentti, vaan joukko kansallisia patentteja (PCT n.d.)

Tilanne muutamassa muussa maassa

Korkeakoulukeksintöjen kaupallinen tehostaminen on saanut alkunsa 1900-luvun puolivälistä (1946), jolloin MIT (Massachusetts Institute of Technology) siirtyi aktiivisen patenttipolitiikan käyttäjäksi. Monet johtavat yliopistot ottivat tämän jälkeen MIT:stä mallia. (Bruun & Välimäki 2004, 25.)

Yhdysvalloissa oli 1970-luvulla käytäntönä liittovaltion tutkimusrahoituksen osalta se, että tulosten immateriaalioikeudet kuuluivat liittovaltiolle. Tällöin tutkijat tekivät suhteellisen vähän keksintöilmoituksia, eikä liittovaltio kyennyt tehokkaasti myymään omistamiaan teknologioita edelleen. (HE 259/2004 vp, 12.)

Sama ongelma oli huomioitu Suomen työsuhdekeksintöjä koskevassa lainsäädännössä muutamaa vuotta (1967) aiemmin. Työsuhdekeksintölain ensimmäiseen pykälään otetun tutkijapoikkeuksen tarkoituksena oli ensisijaisesti ajaa tieteen ja yhteiskunnan etuja ja vahvistaa tieteen riippumattomuutta. Tällöin, yliopistoilla ei myöskään ollut valmiuksia tai tavoitetta ottaa itselleen oikeuksia tutkijan tekemiin keksintöihin (Bruun & Välimäki 2004, 35-36).

Hallituksen esityksessä (259/2004, 10) käsitellään tilannetta muissa maissa. Esityksen mukaan Saksa ja Pohjoismaat olivat ainoita maita maailmassa, missä oli voimassa

korkeakoulukeksintöjä koskeva erillislainsäädäntö. Näissä maissa oli myös ainutlaatuisena työnantajan yksipuolinen oikeus ottaa tiettyä menettelyä käyttäen oikeudet työntekijän tekemään keksintöön. Monissa muissa maissa työsuhdekeksintöjä koskevat säännökset on sisällytetty osaksi kansallista patenttilainsäädäntöä, tai korkeakoulukeksinnöt kuuluvat saman lainsäädännön alle kuin työsuhdekeksinnötkin. Lainsäädännön yksityiskohtaisuus ja rakenne vaihtelevat kuitenkin merkittävästi eri maiden välillä.

OECD:n (The Organisation for Economic Co-operation and Development) vuonna 2004 tekemän selvityksen mukaan oikeudet korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin kuuluvat korkeakoululle 15:ssä OECD:n jäsenvaltiossa. Kanadassa, Sveitsissä ja USA:ssa oikeudet kuuluvat pääasiassa yliopistoille, mutta keksijällä on tietyissä tapauksissa oikeus keksintöön. (HE259/2004 vp, 10.)

Ruotsissa voimassa oleva (Lagen om rätten till erbetsstagares uppfinningar 1949:345) työsuhdekeksintölaki on hyvin samankaltainen Suomen vanhan työsuhdekeksintölainsäädännön kanssa (HE259/2004 vp). Ruotsin voidaan tässä asiassa sanoa tulevan hieman jälkijunassa työsuhdekeksintöjen ja korkeakoulukeksintöjen suhteen, koska vuonna 2007 Ruotsissa käytiin vasta keskustelua työsuhdekeksintölain tutkijapoikkeuksen poistamisesta ja erillissääntelyn luomisesta koskemaan korkeakouluja (Bruun & Välimäki 2007, 31).

3.2 Korkeakoulukeksintölain vaiheet

Lain valmistelu

Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (korkeakoulukeksintölaki) tuli voimaan 1.1.2007. Lain säätämistä edelsi pitkälinen valmistelutyö, jonka voidaan sanoa alkaneen opetusministeriön 20.11.1997 asettamasta tutkijoiden immateriaali-oikeuksia käsittelevästä työryhmästä. Työryhmä nimettiin Lindqvistin työryhmäksi johtajansa professori Ossi V. Lindqvistin mukaan. Työryhmän tehtävänä oli selvittää yliopistojen ja Suomen Akatemian ja niiden tutkijoiden immateriaali-oikeuksiin sekä

tutkimustulosten hyödyntämiseen liittyvät kehittämistarpeet sekä tehdä ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä. Työryhmän mietinnöissä (opetusministeriö 1998) ehdotettiin mm. työsuhdelain muuttamista niin, että yliopistojen sekä vastaavien tieteellisten opetuslaitosten tutkijat ja opettajat saatetaan samaan asemaan työsuhhteessa olevien keksijöiden kanssa. Mietinnöissä ei huomioitu laisinkaan ammattikorkeakouluja. Työryhmän muistio aiheutti kyllä paljon keskustelua, mutta ei johtanut mihinkään konkreettisiin uudistuksiin. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 2.)+

Syyskuussa 2001 asetettiin kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön yhteinen työryhmä jatkamaan Lindqvistin työtä. Työryhmän tavoitteina oli selvittää, mitä lainmuutoksia ja muita toimenpiteitä tulisi tehdä, jotta yliopistoissa saataisiin tehokkaasti edistettyä keksintöjen kaupallista hyödyntämistä. Työryhmän alkuperäisen yliopistotason tarkastelu laajeni koskemaan koko korkeakoulukenttää. Työryhmä jätti raporttinsa kesäkuussa 2002. (Mts. 2.)

Bruun ja Välimäki (2007, 37-38) lainaavat kirjassaan kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmän vuonna 2002 julkaisemaa raporttia, jonka alussa korostettiin senhetkisen oikeustilan ongelmia ja uuden erityislain tarvetta seuraavasti:

”Työryhmän mukaan nykyinen lainsäädäntö on osoittautunut ongelmalliseksi erityisesti silloin, kun tutkimuksessa on mukana ulkopuolisia tahoja; tutkimuksen tulokset ovat hajaantuneet useille eri tahoille ja keksinnön kaupallistaminen voi käydä mahdottomaksi. Työsuhdekeksintölaki on annettu korkeakouluympäristöstä poikkeavaan toimintaympäristöön, eikä edes lain yleisiä säännöksiä voi soveltaa korkeakoulututkimukseen ilman ongelmia”.

Ministeriöiden yhteisen työryhmän raportissa suositeltiin Lindqvistin ehdottamien muutosten jatkamista sekä uuden, kaikkia suomalaisissa korkeakouluissa tehtäviä keksintöjä koskevan lain säätämistä. Uuden lain tuli korvata työsuhdekeksintölain tutkijapoikkeus niin, että työsuhdekeksintölakia ei enää sovellettaisi laisinkaan korkeakouluihin. Hallituksen esitys eduskunnalle jätettiin vuonna 2004. Esitys sisälsi ehdotuksen lain oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin säätämistä ja lain

oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin muuttamista. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 2).

Vuosituhanen vaihteessa tehtiin ja julkaistiin useita tutkimuksia korkeakoulukeksintöjen kaupallistamisesta sekä korkeakoulujen ja yritysten yhteistyöstä (soveltaen Bruun & Välimäki 2007, 36). Lain valmistelussa ovat olleet mukana kauppa- ja teollisuusministeriö sekä opetusministeriö. Valmistelussa on otettu huomioon yliopistokeksintötyöryhmän ehdotukset sekä ehdotuksista annetut lausunnot. Laki on säädetty tältä pohjalta. Valmistelussa on edellä mainittujen tahojen lisäksi kuultu myös korkeakouluja sekä niiden ja työelämän edustajia. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 3.)

Lain tavoite

Lain tavoite oli selkeyttää korkeakouluissa tehtävien keksintöjen oikeudellista asemaa sekä tätä kautta edistää keksintöjen tunnistamista ja hyödyntämistä (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 3; Pekkarinen 2004).

Korkeakoulukeksintölaissa oli lähtökohtaisesti periaatteena yleinen patenttioikeudellinen periaate, jonka mukana oikeudet keksintöön omistaa keksijä. Säädetyn lain tarkoituksena oli noudattaa yleisiä patenttioikeuden sekä työsuhdekeksintölain periaatteita. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 3.)

Lain tuoma muutos korkeakoulusektorilla oli pienempi ammattikorkeakouluille kuin yliopistoille. Lain aiheuttama muutos oli periaatteellisesti suurempi kuin käytännössä. Monelta osalta uusi lainsäädäntö vahvisti esim. ns. sopimustutkimuksen yleisen käytännön. Ammattikorkeakoulun TKI-työ on suurelta osalta ulkopuolisella rahoituksella toteutettua, jolloin siihen on yleisesti liittynyt jonkinlaisia sopimuksellisia velvoitteita. Velvoitteet ovat liittyneet TKI-työn omistus- ja käyttöoikeuksiin. Sopimusvelvoitteiden myötä ammattikorkeakoulun on tullut myöntää sopimusosapuolille käyttö- tai muita oikeuksia työn tuloksiin. Tämän kautta ammattikorkeakoulu on joutunut siirtämään TKI-henkilöstön omistus- ja immateriaalioikeuksia itselleen siirtosopimusten avulla. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 4.)

Lain velvoitteet ammattikorkeakoululle

Korkeakoulukeksintölain 2 §:n mukaan lain tarkoituksena on ”edistää suomalaisissa korkeakouluissa syntyneiden keksintöjen tunnistamista, suojaamista ja hyödyntämistä keksijän, korkeakoulujen ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla”. Edellä kirjoitettu pykälä antaa ammattikorkeakouluille velvoitteen huolehtia keksintöjen tunnistamisesta, suojaamisesta ja hyödyntämisestä. Pykälän tarkoituksenmukaisuus tarkoittaa sitä, että päätöksiä harkitaan keksijän, korkeakoulun ja yhteiskunnan näkökulmat huomioiden. Tämä tarkoittaa sitä, että ammattikorkeakoululle asetettavien velvollisuuksien tulee olla kohtuullisia ja järkeviä. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 4.)

Korkeakoulukeksintölain velvoitteet ammattikorkeakouluille -työryhmän muistiossa tarkoituksenmukaisuus määritetään lisäksi niin, että se tarkoittaa tarkkaa harkintaa ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Muistiossa kirjoitetaan myös, että korkeakoulun on huolehdittava keksinnön riittävästä suojaamisesta silloin, kun se on ottanut keksinnön itselleen, eikä keksintöä ole siirretty muulle hyödyntäjälle. (Mts. 4.)

Keksijän kannalta tarkoituksenmukaisuus on työryhmän muistiossa määritetty niin, että se tarkoittaa keksinnön hyödyntämis- ja keksijän kannustamisprosessin toimivuutta tavalla, joka auttaa tavalla tai toisella keksinnön hyödyntämistä (mts. 4).

Vähimmäistavoitteena korkeakouluilla tulisi olla se, että keksintöjä ei jäisi hyödyntämättä missään tilanteessa turhaan. Tarvittaessa korkeakoulu voi palauttaa ottamansa oikeudet takaisin keksinnön tekijälle. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 4.)

Korkeakoulukeksintölaki asettaa selkeän velvoitteen luoda lain mukainen prosessin. Laki itsessään määrittää pykälittäin prosessin eri vaiheet. Korkeakoulujen velvollisuudeksi jää hallinnollisen puolen luominen, siihen käytettävien resurssien kohdentamisen sekä korvausperusteet lainmukaisista ilmoituksista ja oikeuksien lunastamisesta sekä hyödyntämisestä. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 4-5.)

Korkeakoulukeksintölain velvoitteet -työryhmäjulkaisussa kiteytetään keksintö prosessi seuraavasti:

”Hyvin suunniteltu keksintöjen käsittelyjärjestelmä edesauttaa korkeakoulukeksintölain mukaisten velvoitteiden täyttämistä, edistää tutkimustulosten hyödyntämisen hallinnon läpinäkyvyyttä ja tasapuolisuutta, organisaation sisäisten ja ulkoisten riitaisuuksien välttämistä sekä kannustaa henkilökuntaa tutkimus- ja kehitystyöhön.” (Mts., 5.)

Lain vaikutukset henkilöstöryhmiin

Korkeakoulukeksintölain voimaan tuleminen vuonna 2007 vaikutti oleellisesti korkeakoulujen tutkijoihin, opettajiin, opiskelijoihin sekä muuhun henkilökuntaan. Bruun ja Välimäki (2007, 52) kuvaavat muutosta alla olevan taulukon mukaisesti.

TAULUKKO 3. Lain vaikutus henkilöstöryhmiin (Bruun&Välimäki 2007,52)

	Yliopistojen opettajat ja tutkijat	Yliopistojen muu henkilökunta	Ammattikorkeakoulut ja maanpuolustuskorkeakoulu	Opiskelijat ja apurahatutkijat
1.1.2007 jälkeen	Korkeakoulukeksintölaki	Korkeakoulukeksintölaki	Korkeakoulukeksintölaki	Vain sopimukset
31.12.2006 ja ennen	Vain sopimukset	Työsuhdekeksintölaki	Työsuhdekeksintölaki	Vain sopimukset

3.3 Ilmoitusmenettely ja tutkimusmuodot

Korkeakoulukeksintölain 3§ määrittää, missä tilanteissa keksintöjä voi syntyä. Lain 5§ määrittää, millainen ilmoitusmenettely on keksinnön syntymisen jälkeen. Laki ohjaa korkeakoulukeksintölain prosessin vaiheita. Passiivisuus tai säädettyjen määräaikojen noudattamatta jättäminen missä tahansa prosessin vaiheissa johtaa oikeuksien menettämiseen. Korvauskäytäntöä ei ole lain toimesta määritetty summallisesti, mutta laissa on kirjattu kohtuullisen korvauksen maksamisesta. Kohtuullisen korvauksen lisäksi korkeakoulu voi maksaa keksijälle palkkioita. Palkkioiden maksaminen on vapaaehtoista eikä perustu lakiin. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (ARENE) muistiossa korkeakoulukeksintölain velvoitteista on kirjattu yleiset osuudet hyödyn-

tämistuloon sekä palkkioidensuuruus eri tilanteissa. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 23-25.)

Ilmoitusmenettely

Korkeakoulukeksintölain 5§ määrittää keksijän ja ammattikorkeakoulun ilmoitusmenettelystä (ks. liite 7). Pykälän mukaan keksijän on viipymättä tehtävä korkeakoululle ilmoitus tekemästään, lain soveltamispiiriin kuuluvasta keksinnöstä. Keksintöilmoitus on aina tehtävä kirjallisesti ja siinä on mukaan ilmoitettava keksijän käsitys siitä, mikä tutkimustilanteen alla keksintö on syntynyt. Mikäli kyseessä on usean keksijän tekemä keksintö, tekevät he yhteisen keksintöilmoituksen. Keksintöilmoituksen tulee sisältää riittävät tiedot keksinnöstä sekä tiedot kaikista keksinnön tekemiseen osallistuneista keksijöistä. Keksijän tai keksijöiden on pyynnöstä annettava korkeakoululle lisätietoa keksinnöstään. Mikäli keksintöilmoitus ei täytä korkeakoulukeksintölain 5§ 1 ja 2 momentin mukaisia edellytyksiä, on korkeakoulun viipymättä ilmoitettava tästä puutteesta kirjallisesti keksijälle.

Lain 5§ 3momentti määrittää korkeakoulun vastatoimista keksijälle. Pykälän mukaan korkeakoulun on annettava keksijälle kirjallinen ilmoitus korkeakoulukeksintölain sallimista toimenpiteistä, lähinnä keksinnön oikeuksien otto tutkimustyyppistä riippuen. Keksintöilmoituksen vastailmoitus on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä, mutta viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun korkeakoulu on saanut keksintöilmoituksen sekä mahdollisesti pyytämiinsä lisätietoihin liittyvät tiedot. Vastailmoituksessa korkeakoulun tulee myös ilmoittaa, yhtyykö korkeakoulu keksijän näkemykseen siitä, että missä tutkimustilanteessa keksintö on tehty.

Oikeuksien otto avoimessa tutkimuksessa

Korkeakoulukeksintölaki määrittää 3§:ssä avoimen tutkimuksen (ks. liite8) seuraavasti:

avoimella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta joka,

a) tehdään palvelussuhteessa korkeakoulujen tutkimustehtävien täyttämiseksi ilman korkeakoulujen ulkopuolista rahoitusta ja ilman, että tutkimukseen osallistuu korkeakoulujen ulkopuolisia sopimuskumppaneita;

b) toteutetaan ulkopuolisen tahon rahoittamana, mutta johon ei sisälly muita kuin tulosten julkaisemista koskevia määräyksiä; tai

c) täyttäisi sopimustutkimuksen edellytykset, mutta josta korkeakoulu ja tutkimusyhteistyökumppani ovat ennen tutkimuksen alkua nimenomaisesti sopineet, että tutkimus on avointa tutkimusta.

Avoimen tutkimuksen määritelmä on lähtökohtaisesti perinteinen korkeakouluissa tehty vapaa tutkimus. Avoimen tutkimuksen taustalla on pyrkimys julkaista tuloksia mahdollisimman avoimesti tieteen harjoittamiseksi tehtävään tutkimukseen. Korkeakoulukeksintölain velvoitteet -julkaisun kirjoittanut työryhmä määrittää muistiossaan sivulla kuusi avoimen tutkimuksen ammattikorkeakoulun kannalta tutkimukseksi, joka rahoitetaan toimintamäärärahojen turvin ja jossa ei ole mukana ulkopuolisia rahoittajia tai tutkimusyhteistyökumppaneita.

Oikeudet avoimessa tutkimuksessa tehtyyn keksintöön kuuluvat lähtökohtaisesti keksijälle. Korkeakoulukeksintölain 6 § antaa kuitenkin korkeakoululle mahdollisuuden ottaa oikeudet keksintöön itselleen, mikäli keksijä ei ole kuuden kuukauden kuluessa keksintöilmoituksen tekemisestä julkaissut keksintöä tai ilmoittanut halukkuuttaan hyödyntää keksintöä. Ilmoitus keksinnön oikeuksien ottamisesta korkeakoululle on tehtävä kirjallisesti. Mikäli korkeakoulu jättää 5§ 3 momentin mukaisen vastailmoituksen (ks. ilmoitusmenettely-kohta) tekemättä määräajan kuluessa, katsotaan korkeakoulun luopuneen toissijaisesta oikeudestaan keksintöön. Mikäli keksijä jättää keksinnön hyödyntämättä, voi korkeakoulu käyttää toissijaista oikeuttaan keksintöön pitkänkin ajan kuluttua. Lain tarkoitus on edistää keksintöjen hyödyntämistä, ja tästä syystä toissijaiselle oikeudelle ei ole määritetty vanhenemisaikaa. Korkeakoulun on kuitenkin aina hyvä selvittää, haluaako keksijä hyödyntää keksintöä.

Oikeuksien otto sopimustutkimuksessa

Sopimustutkimus (ks. liite 9) määritetään korkeakoulukeksintölain 3§:ssä seuraavasti:

sopimustutkimuksella tarkoitetaan

a) tutkimusta, joka on valtion maksuperustelain (150/1992) mukaista maksullista palvelutoimintaa; tai

b) muuta kuin edellä 2 kohdassa tai tämän kohdan a-alakohdassa tarkoitettua tutkimusta, jossa on mukana ainakin yksi korkeakoulujen ulkopuolinen taho joko osatutkimuksen tekijänä, rahoittajana tai muuna osallistujana ja johon liittyy tutkimuksen tuloksia tai sen toteuttamista koskevia velvollisuuksia.

Sopimustutkimuksen myötä syntynyt keksintö on lähellä työsuhtekeksintölain työsuhtekeksintöjä. Sopimustutkimus perustuu yleisesti ottaen tilauksiin, jotka tilaaja rahoittaa kokonaisuudessaan tai osittain. Korkeakoulukeksintölain velvoitteet työryhmän julkaisussa on sivulla kuusi huomioitavana asiana mainittu, että sopimustutkimus ei ole nimestään huolimatta sopimusvelvoitteista tutkimusta, vaan rahoitus voidaan myöntää tiettyyn hankkeeseen ja sen toteuttamiseen rahoittajan päätöksellä.

Korkeakoulun oikeus ottaa keksinnön oikeudet itselleen määritellään korkeakoulukeksintölain 7§:ssä. Keksinnön synnyttäjä on keksijä tehnyt lain vaatiman keksintöilmoituksen korkeakoululle. Tästä keksinnöstä alkaen korkeakoululla on kuusi kuukautta aikaa antaa kirjallinen ilmoitus keksinnön oikeuksien ottamisesta itselleen. Tämän lainkohdan taustalla on korkeakoulun sopimusosapuolena olemisen aiheuttamien sopimusvelvoitteiden täyttämisen taakka. Tästä syystä korkeakoululla tulee olla lakiin perustuva oikeus ottaa keksinnön oikeudet itselleen ja tarvittaessa siirtää ne sopimuksen toiselle osapuolelle. Korkeakoulukeksintölaki velvoittaa keksijän allekirjoittamaan korkeakoulun vaatimuksesta viipymättä keksintöä koskeva siirtokirja sekä muut tarvittavat asiakirjat.

Sopimustutkimuksessa, kuten avoimessakin tutkimuksessa, korkeakoulu voi harkintansa mukaan luovuttaa oikeudet takaisin keksinnön tekijälle ja mikäli keksinnölle ei löydetä muuta hyödyntäjää ja mikäli tehty sopimukset oikeuksien siirron mahdollistavat. Korkeakoulun passiivisuus vastailmoituksen tekemisessä aiheuttaa avoimen tutkimuksen kaltaisesta oikeuksien menettämisen (ks. ilmoitusmenettely). Korkeakoulu voi ilmoittaa keksijälle jo ennakoon, että ei aio ottaa keksinnön oikeuksia itselleen. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti. (Korkeakoulukeksintölain velvoitteet n.d., 7.)

Oikeuksien ottaminen muissa tilanteissa

Korkeakoulukeksintölaissa tarkoitetaan muissa tilanteissa syntyneellä keksinnöllä (ks. liite 10) muuta lain soveltamisalaan kuuluvaa keksintöä, joka on syntynyt muuten kuin avoimessa tai sopimustutkimuksessa.

Muussa kuin avoimessa ja sopimustutkimustilanteessa korkeakoululla on oikeus neuvotella keksijän kanssa keksintöön liittyvistä oikeuksista. Keksijän ei kuitenkaan ole pakollista hyväksyä korkeakoulun ehdotusta, ja hän voi neuvottelujen jälkeen päättää itsenäisesti keksinnön käytöstä. Korkeakoululla on kuitenkin oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan käyttöoikeus keksintöön, mikäli keksintö on korkeakoulun toiminnan kannalta tarpeellinen. Tarpeellisuusvaatimus tarkoittaa korkeakoulukeksintölain velvoitteet -työryhmän muistion mukaan sitä, että keksinnön hyödyntämisestä on saatava todellista hyötyä. Käyttöoikeutta korkeakoulu ei voi siirtää kolmannelle osapuolelle, ellei keksijän kanssa nimenomaisesti näin sovita. (Mts. 7.)

3.4 Rahoitus

TKI -toiminnan rahoitus

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio (TKI) -toimintaan suunnattujen julkisten ja yksityisten määrärahojen määrä on vuosittain kasvanut suuremmaksi. TKI-tulosten hyödyntäminen ja näiden kautta muodostuvien yritystoimintojen ja immateriaalioikeuksien syntyminen ja hyödyntäminen on merkittävää yhteiskunnallisesti, ja se on myös

huomioitu valtakunnallisessa päätöksenteossa. Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa on kirjattu hallituskauden tavoitteeksi seuraavaa:

”On välttämätöntä, että Suomi pystyy tehokkaasti hyödyntämään avoimilla markkinoilla avautuvia mahdollisuuksia. Tämä edellyttää, että hyvä hintakilpailukyky säilyy. Reaalisen kilpailukyvyn tulee edelleen parantua. Osaamisperustaamme on vahvistettava. Tutkimus- ja tuotekehittelytoimintaa on voimistettava ja työvoiman koulutustasoa on jatkuvasti kohotettava. Suomen täytyy olla sekä infrastruktuuriltaan että verotuksellisesti kilpailukykyinen sijaintipaikka yrityksille ja niiden avaintoiminnoille. Yhteiskunnassa tarvitaan myös vahvaa yrittäjyyttä, jotta avautuvat mahdollisuudet pystytään käyttämään hyväksi.” Ote Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmasta (Vanhasen hallitus 2003–2007, 8.)

Matti Vanhasen hallitus aloitti toimintansa vuonna 2003. Hänen hallituksensa on hallitusohjelmansa mukaisesti laittanut alulle korkeakoulukeksintölain valmistelun hallituksen esityksen 259/2004 mukaisesti vuonna 2004. Hallituksen esityksessä eduskunnalle esitetään uuden lain oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin säätämistä sekä lain oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin muuttamista. Laista oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin poistettiin ensimmäiseen pykälään kirjattu tutkijapoikkeus.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio (TKI) -asiat otettiin epäsuorasti huomioon myös Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmaan. Hallitusohjelmassa olevan 3.1.-kohdan mukaisesti hyvinvoinnin lisääminen on Matti Vanhasen II hallituksen tavoitteena hallituskaudella. Tavoitteeseen päästään hallitusohjelman mukaisesti seuraavasti:

”... Luomalla uutta, vahvaan osaamiseen pohjautuvaa ja tehokasta tuotantoa Suomi pystyy lisäämään työllisyyttä. Tuottavuuden kohoaminen voi perustua vain uusien ideoiden hyödyntämiseen ja uuden teknologian luomiseen sekä nopeaan käyttöön ottamiseen, osaavaan työvoimaan ja

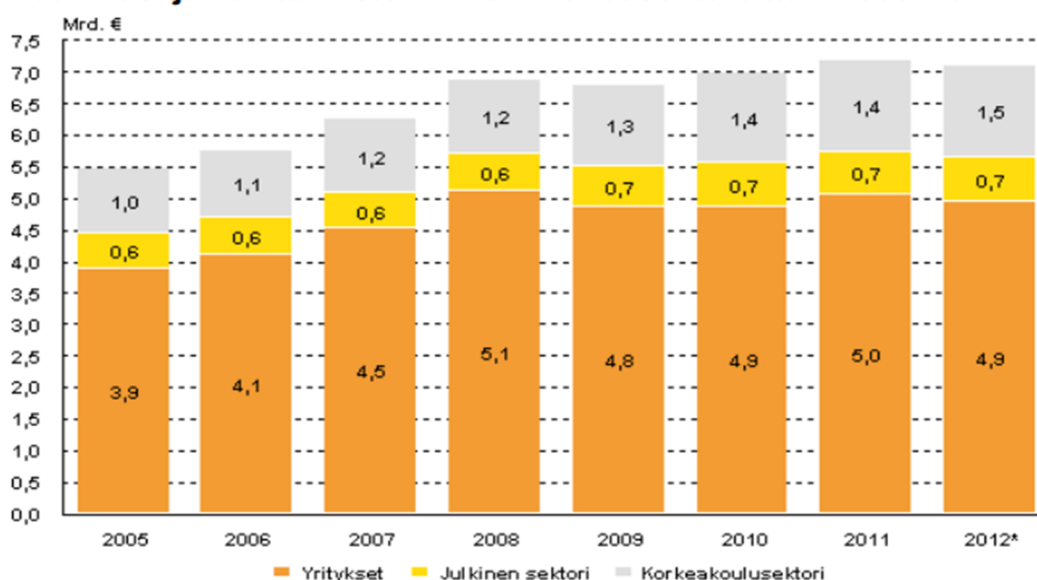
työn viisaaseen organisointiin. Uuden menestyvän tuotannon luominen edellyttää vahvaa yrittäjyyttä.” (Vanhasen II hallitus 2007–2010, 11.)

Hallitusohjelman tekstistä on tulkittavissa, että hallitusohjelmassa on otettu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta huomioon, ja sitä tullaan hallituskaudella viemään eteenpäin. Tehokkaan TKI-toiminnan ohjaus vaatii hallitustasoista linjausta julkisen rahoituksen sekä ohjauksen ja lainsäädännön muodossa. Hallituslinjaukset ovat omalta osaltaan hyvinkin sidottuja Euroopan unionin ohjeistuksiin. Eurooppa 2020 -strategian toteuttaminen vaatii hallitukselta linjauksia sekä toimia, jotta Suomi saavuttaisi kansalliset tavoitteensa strategian toteuttajana.

Tilastokeskuksen tilastoa

Tilastokeskus on julkaissut 10/2012 tilaston tutkimus- ja kehittämistoiminnasta 2011. Julkaisu sisältää vuoden 2011 tutkimus- ja kehittämistoiminnan menojen jaottelun kolmelle osa-alueelle: yritykset, julkinen sektori ja korkeakoulusektori. Alla olevasta kuviosta on selkeästi havaittavissa vähäistä rahoituksen kasvua korkeakoulusektorilla edeltävään vuoteen verrattuna. (Tilastokeskuksen julkaisuja 2011, 1.)

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain 2005–2012*

*arvio kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella

KUVIO 5. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain 2005–2012 (Tilastokeskuksen julkaisuja 2011, 1)

Korkeakoulusektori on käyttänyt tutkimus- ja kehittämistoimintoihin 1,5 miljardia alustavan vuoden 2012 arvion mukaan, joka on tehty kyselyvastausten ja muiden laskelmien perusteella. Vuonna 2011 tutkimus- ja kehittämistoimintojen menot ovat jakaantuneet yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä seuraavasti: yliopistot 1 194,9 miljoonaa euroa (ulkopuolista rahoitusta tästä 57,2 %) ja ammattikorkeakoulut 165,3 miljoonaa euroa (ulkopuolista rahoitusta tästä 65,4 %) (Korkeakoulusektorin tutkimustoiminnan menot 2010 ja 2011).

Alla olevasta taulukosta 4 voidaan selvästi havaita, että tutkimus- ja kehittämistoimintoihin käytettävä pääoma vaihtelevat hyvinkin merkittävästi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä. Ulkopuolisen rahoituksen määrä kaikilla sektoreilla on yli puolet (55 %).

TAULUKKO 4. Korkeakoulujen tutkimustoiminnan menot vuosina 2010 ja 2011

Korkeakoulu	Tutkimusmenot		Ulkopuolinen rahoitus
	2010	2011	2011
	Milj. €	Milj. €	%
Korkeakoulusektori yhteensä	1 424,8	1 431,8	60,2
Yliopistot yhteensä	1 203,4	1 194,9	57,2
Yliopistolliset keskussairaalat	72,0	71,7	99,2
Ammattikorkeakoulut	149,4	165,3	65,4

Vuonna 2011 yliopistojen TKI-henkilöstö lisääntyi 480 henkilöllä, mikä vastaa reilun kahden prosentin kasvua. Ammattikorkeakouluissa kasvua vuoteen 2010 verrattuna oli vajaa kymmenes (7 %) eli 400 henkilöä. Yliopistollisissa keskussairaaloissa tutkimus- ja kehittämistyötä tekevän henkilöstön määrä väheni jo viidettä vuotta peräkkäin ja oli noin 28 prosenttia pienempi kuin vuonna 2010, vastaten 550 henkilön vähennystä. (Korkeakoulusektorin tutkimus- ja kehittämistoiminta 2011.)

Tutkimus- ja kehittämistoimintojen henkilöstön kokonaismäärä kaikilla sektoreilla (yritys, julkinen ja korkeakoulu) oli yhteensä lähes 80 800 henkilöä (Tilastokeskuksen julkaisuja 2011, 4).

4 TUTKIMUKSEN TAUSTAT JA TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen suunnittelu

Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten korkeakoulukeksintölaki on jalkautunut Jyväskylän ammattikorkeakoulun sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun yleisiin käytänteisiin ja onko käytännön ympärille muodostunut prosessi. Tavoitteena on myös selvittää, mikä on TKI-henkilöstön tietoisuuden yleistaso korkeakoulukeksintölaista ja prosessista, mitkä tekijät rajoittavat keksintöjen hyödyntämistä ja miten näitä tekijöitä voitaisiin vähentää. Tutkimuksessa pyritään myös saamaan tietoa siitä, miten opiskelijoita ja henkilöstöä saataisiin kannustettua tekemään enemmän keksintöjä. Tutkimuksen taustatietojen kartoituksessa kerätään tietoa ennalta määritettyjen vastaajien työtehtävistä ja siitä, miten eri asemassa olevat suhtautuvat ammattikorkeakoulun toimintaan patentoitsijana.

Tutkimustulosten jalostaminen

Tutkimuksesta saatavia tuloksia tulkitaan tekemällä niistä yleinen ja organisaatiokohtainen analysointi. Analysointi tapahtuu luokittelemalla avoimien kysymysten vastaukset yksilöidyiksi numeraaliarvoiksi. Numeraaliarvoilla voidaan tehdä laskutoimituksia ja havaita joidenkin asioiden useampi esiin nousu sekä kategorisoida tuloksia (Kananen 2010, 29). Tuloksia tullaan kategorisoinnin jälkeen analysoimaan yleisesti, jolloin niistä voidaan johtaa yleistettävä näyte prosessin vallitsevasta tilasta sekä sen epäkohdista. Numeraaliarvojen myötä saadaan tehtyä prosentuaalisia jakaumia. Peilaamalla tutkimustuloksia ammattikorkeakoulukohtaisesti saadaan selville eroavaisuudet prosessissa. Tätä kautta tuloksena saatuja tietoja voidaan hyödyntää kehitettäessä ammattikorkeakoulun keksintöjen tunnistamista ja prosessia korkeakoulukeksintölain kannalta. Otoksoon pienuuden tähden tutkimuksen tuloksiin tulee suhtautua varauksella.

Tutkimuksen tuloksien hyödyntäminen

Tutkimuksen tulokset auttavat hahmottamaan kokonaistilaa, mutta niitä voidaan myös hyödyntää kehitettäessä olemassa olevaa prosessia saatujen tutkimustulosten pohjalta. Tutkimustulosten pohjalta saadaan arvokasta tietoa keksintöjen hyödyntämisen esteistä ja siitä, miten näitä voisi TKI-henkilöstön näkemysten mukaan kiertää tai poistaa. Tutkimuksen tuloksista pystytään myös poimimaan konkreettisia kehityskohteita opiskelijoiden ja henkilökunnan kannustamiseksi tekemään enemmän keksintöjä.

Hypoteesi

Tutkimuksen hypoteesi eli oletama tutkimustuloksista on se, että ammattikorkeakouluilla on eroavaisuuksia prosesseissaan ja lain soveltamisessa käytäntöön. Todennäköistä on se, että ammattikorkeakoulut ovat edenneet prosessin luomisen kanssa eri tahtiin ja ovat täten ”eri” tilanteessa. Oletuksena on kuitenkin se, että kummallakin ammattikorkeakoululla on muodostettu prosessi korkeakoulueksintölain mukaiseen toimintaan.

4.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksessa käytettävä tutkimusote

Tutkimuksessa käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta sekä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusotetta. Kvalitatiivista tutkimusotetta käytettiin siitä syystä, että tutkittavaa ilmiötä ei voida suoraan mitata määrällisenä, ja myös siitä syystä, että ilmiötä ei ole aiemmin tutkittu. Kvalitatiivinen tutkimus käsittää Kanasen (2010, 37) mukaan kaiken muun tutkimuksen, paitsi sellaisen tutkimuksen, jossa käsitellään lukuja ja niiden välisiä suhteita. Kanasen (2010, 133) mukaan kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin tilanteisiin, joissa pyritään lisäämään ymmärrystä ilmiöstä. Tutkimuksessa käytettävät muuttujat ovat monimutkaisia ja vaikeasti mitattavia ja tiedon luonne on subjektiivista. Nämä asiat kohtaavat tutkimuksessa.

Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusotetta käytettiin kyselylomakkeessa, kyselylomakkeella olevien strukturoitujen kysymysten muodossa, mutta myös avoimien kysymysten luokittelun jälkeisissä tilastollisissa menetelmissä. Avoimet kysymykset voidaan Kanasen (2010) mukaan kvantifioida. (Mts. 133.)

Tiedonkeruumenetelmäksi valittiin tapaustutkimus eli case-tutkimus. Kanasen (2008, 84) mukaan tapaustutkimuksessa tutkitaan yhtä tai useampaa tapausta. Kananen (2008) jatkaa; tapaustutkimus voi olla määrällisesti tai laadullisesti minkä tahansa subjektin havainnointia sen todellisessa kontekstissaan eli reaali maailman ympäristössään (mts. 84). Tiedonkeruumenetelmänä tässä on pikemminkin käytetty monitapaustutkimusta kuin tapaustutkimusta. Näiden tutkimusmuotojen eroavaisuus on lähinnä terminologista. Monitapaustutkimus eroaa tapaustutkimuksesta siinä, että tutkimusyksiköitä on enemmän kuin yksi (Kananen 2008, 85). Eri ammattikorkeakoulut muodostavat näin oman tutkimusyksikkönsä. Tutkimuksellisesti näiden välillä ei kuitenkaan ole eroavaisuutta.

4.3 Tutkimuksen tiedonkeruu

Tutkimusaineisto

Korkeakoulukeksintölain vaikutuksia ja velvoitteita korkeakoululle on tutkittu monien eri työryhmien toimesta. Aiheesta on tehty vuonna 2004, pääasiassa kirjallisuustutkimukseen perustuva lopputyö (Korhonen 2004, 5). Korhosen (2004) lopputyön julkaisun aikaan hallituksen esitys 259/2004 oli lausuntokierroksella, joten hänen työnsä ei käsittele korkeakoulukeksintölakia ajantasaisena lainsäädäntönä, vaan luonnokseen perustuvana arviona lain vaikutuksista. Esimerkiksi sivistysvaliokunnan mietinnöissä on otettu kantaa ja ehdotettu usean lakipykälän sisällöllistä ja sanamuodollista muutosta (Sivistysvaliokunnan mietintö 1/2006 vp). Kirjallisuuden osalta korkeakoulukeksintölaista ei ole juuri kirjoja kirjoitettu. Ainoana vain aihetta käsittelevänä kirjallisuutena on Korkeakoulukeksinnöt-teos, jonka ovat kirjoittaneet Bruun Niklas ja Välimäki Mikko. Kirja on julkaistu vuonna 2007.

Lain valmistelun osalta tutkimuksessa on käytettävissä hallituksen esitys (259/2004) sekä lukuisia eri instanssien lausuntoja, mietintöjä ja muistioita, jotka ovat olleet osana lain valmistelussa. Yhden lähteen osalta (Opetusministeriö 1998) jouduttiin turvautumaan viittauksen viittaukseen, koska materiaalin hankinta olisi aiheuttanut tutkijalle kustannuksia.

Eurooppaa ja kansainvälisyyttä käsittävien osien osalta tietoa kerättiin internetpohjaisesti komission, prosessien sekä sidosryhmien julkaisuista, muistioista sekä internetsivuilta. Kaikissa lainauksissa ja lähteiden käytössä pyrittiin käyttämään virallisia julkaisuja.

Muu käytetty materiaali tuli ammattikorkeakouluilta itseltään yhteyshenkilön tai toimeksiantajan kautta. Ammattikorkeakoulujen oma materiaali käsitti lähinnä ohjeita keksijälle. Jyväskylän ammattikorkeakoulun osalta materiaalina oli myös prosessikuvaus ja -kaavio sekä käytössä olevat korkeakoulukeksintölain mukaisen prosessin asiakirjat.

Kohdejoukko

Koska tutkimusotteessa on käytetty myös kvantitatiivista tutkimusotetta, käytetään tässä määrittelyssä terminologisesti kvantitatiivisia nimityksiä. Tutkimuksellisen terminologian kannalta tässä työssä on käytetty lähinnä henkilö-nimitystä kuvaamaan alkio-terminä. Tutkimuksen populaatio, eli perusjoukko voidaan tutkimuksessa rajata TKI-toimintojen parissa työskenteleviin henkilöihin sekä TKI-avainhenkilöihin. TKI-toimintojen parissa työskentelee opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämän Vipunen-sivuston mukaan 126 henkilöä. TKI-avainhenkilöillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa henkilöitä, jotka ovat osa TKI-toimintaa, mutta eivät tee sitä päätyönään. Näiden henkilöiden on kuitenkin arvioitu kuuluvan Vipunen – sivuston TKI-toimintojen henkilökuntaan. Vipunen-sivuston tiedot on koostettu ammattikorkeakoulujen ilmoittamista luvuista. Suosituksen sivuston käytölle sain opetus- ja kulttuuriministeriön ylitarkastajalta, hänen kanssaan 24.4.2013 käymässäni puhelinkeskustelussa.

Tutkimuksen kohdejoukko valittiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun osalta yhdessä toimeksiantajan kanssa. Valinnat tehtiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintojen

keskeisistä henkilöistä. Valintoihin lisättiin TKI-avainhenkilöitä täydentämään joukkoa. Näillä valinnoilla osajoukosta saatiin edustava osajoukko, joka kuvaa hyvin perusjoukkoa (Holopainen & Pulkkinen 2008, 29). Jyväskylän ammattikorkeakoulun valintojen osalta päädyttiin ottamaan tutkimukseen mukaan asiantuntijoita ja suunnittelijoita sekä päällikkötasoa. Nämä kaksi tasoa otettiin tutkimukseen mukaan siitä syystä, että saataisiin kummankin ammattikorkeakoulun osalta näkemystä siitä, miten eri asemassa olevat henkilöt suhtautuvat ammattikorkeakouluun patentoitsijana. Kaksi valittua tasoa antavat myös tutkimukselle laajemman havainnointi-ikkunan, kuin mitä yksittäisen tai yleisen tason kartoituksesta olisi saatu. Saatua tulosta tulee käsitellä näytteenä perusjoukosta.

Satakunnan ammattikorkeakoululle toimitettiin ennakoon lista Jyväskylän ammattikorkeakoulun kohdejoukkoon valituista henkilöistä, heidän tehtävänimikkeestään (titteli) sekä siitä, missä yksikössä he toimivat. Satakunnan ammattikorkeakoulun TKI- ja yrityspalveluluiden vararehtori Cimmo Nurmi koosti TKI-henkilöstöstä sekä -avainhenkilöistä oman vastaavan listansa samoilla tiedoilla, kuin Jyväskylän ammattikorkeakoulusta oli heille annettu.

Otoskoko määräytyi Jyväskylän ammattikorkeakoulun TKI-henkilöstön sekä -avainhenkilöiden määrän mukaisesti. Jyväskylän ammattikorkeakoulun kohdejoukoksi valikoitui 13 henkilöä. Samaa määrää toivottiin myös Satakunnan ammattikorkeakoulun osalta. Heiltä tutkimukseen ilmoitettiin 11 henkilöä. Tutkimus lähetettiin sähköpostitse kahdellekymmenelleneljälle (24) henkilölle.

Kyselyn toteuttaminen

Kyselylomakkeen tuottamiseen käytettiin Sphinx-nimisellä tutkimus- ja tilastointiohjelmalla luotua internetkyselyä. Internetkysely toteutettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkisella palvelimella olevalla internetpalvelulla huhtikuussa 2013. Internetkyselyyn oli yksilöity linkki, joka jaettiin jokaiselle kohdejoukkoon valitulle henkilölle. Jakelu toteutettiin sähköpostin kautta. Jakelu tapahtui kummankin ammattikorkeakoulun osalta omalla yksilöidyn viestin sisältävällä sähköpostilla, johon hyperlinkki tutkimukseen oli liitetty. Sähköposti sisälsi sähköpostiviestin tekstiosion ja lin-

kin lisäksi saatekirjeen liitteenä sekä erillisen ohjeen kyselyyn siirtymiseen, mikäli hyperlinkki ei toiminut (Liite 11).

Tutkimuksen toteuttaminen internetpohjaisesti nopeutti kyselyn toteuttamista, piennensi virheellisten syötteiden mahdollisuutta, tutkijan läsnäolo ei vaikuttanut vastauksiin, kiireiset ihmiset saatiin paremmin tavoitettua vastaamaan ja saatujen tulosten käsittely nopeutui merkittävästi.

Ammattikorkeakouluille lähetettiin yksilöity ja omansisältöinen sähköpostiviesti (Liite 12; Liite 13) siitä syystä, että viestiosioon haluttiin selventää, mitä kautta kohdejoukko eli viestin saaneet henkilöt olivat sähköpostilähetyksen kohteeksi joutuneet.

Kummankin ammattikorkeakoulun vastaajille liitettiin saatekirje sähköpostin liitteeksi (liite 14). Tutkimuksesta lähetettiin uusintaviesti vähäisen vastausmäärän takia (liite 15).

Lopulliset valinnat tutkimukseen valituista henkilöistä teki tutkija peilattuaan kummankin ammattikorkeakoulun kohdejoukkolistaa. Vertailu tehtiin silmämääräisesti vertailemalla kummankin ammattikorkeakoulun kohdehenkilölistan tehtävänimikkeitä (titteleitä) sekä niiden mukaisia tasoja keskenään ja havainnoimalla, vastaavatko listaukset kokonaisuudeltaan toisiaan. Listat vastasivat erinomaisesti toisiaan ja olivat siitä syystä hyväksyttävissä tutkijan toimesta.

Tutkimuskysely lähetettiin yhteensä kahdellekymmenelle (24) ennalta valikoidulle TKI-toiminnan henkilölle. Opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämän Vipunen-sivuston mukaan Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen yhteenlaskettu TKI-toiminnan henkilöstö on 261 henkilöä (Vipunen n.d.). Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen henkilöstömäärä TKI-sektorilla eroaa merkittävästi toisistaan. OKM:n Vipunen-sivuston mukaan Jyväskylän ammattikorkeakoululla TKI-toiminnan henkilökunta on 209, kun se Satakunnan ammattikorkeakoululla on neljännes tästä. Ohjeistuksen Vipunen-sivuston käyttöön antoi opetus- ja kulttuuriministeriön ylitarkastaja. Sivuston tiedot on koostettu ammattikorkeakoulun ilmoittamista henkilöstötiedoista.

Ammattikorkeakoulujen yhteenlasketusta 261:sta TKI-toiminnan henkilöstöstä otokseen valittiin hieman vajaan kymmenyksen (10 %) otos. Vastauksia saatiin määrääikaan mennessä hieman yli puolelta (63 %) otokseen valitulta 24 henkilöltä.

Otoskoon pienuuden takia tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koko ammattikorkeakoulukentälle, mutta tutkimustuloksia voidaan kuitenkin hyödyntää kehitettäessä korkeakoulukeksintölain mukaista prosessia. Yleistettävä tutkimus ei sinällään olekaan ollut tutkijan tai toimeksiantajan intresseissä. Tästä syystä tutkimuksen voidaan sanoa palvelevan toimeksiannon tavoitteita.

4.4 Tutkimuskysymykset

Kysymyksistä suurin osa on avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja voi omasanaisesti vastata haluamallaan tavalla. Kaikki avoimet kysymykset perustuvat siihen, että kysyttävästä asiasta saataisiin mahdollisimman paljon tietoa. Tutkimuskysymyksistä alle puolet on strukturoituja pääasiassa dikotomisiksi kysymyksiksi. Näiden tarkoituksena on kartoittaa taustatekijöitä sekä saada kyllä-ei-vastauksia vastaajan tietämyksestä. Dikotomiset kysymykset eivät anna vastaajalle ehkä-vaihtoehtoa, jolloin vastaajan intuitio ohjaa vastaajaa vastaamaan todenmukaisemmin.

Kyselylomake – ergonomia ja logiikka

Kyselylomakkeen ergonomiaan ja loogisuuteen panostettiin suunnitteluvaiheessa. Lomake on käytännössä jaettu kuuteen osaan, asiaan, joiden läpi kysymykset vastaaja kuljettavat. Logiikka lomakkeella on muodostettu niin, että tutkimus aloitetaan helppoilla kysymyksillä, joita ovat tällä lomakkeella ammattikorkeakoulu, koulutustaso ja työtehtävät, toisin sanottuna taustatekijät. Nämä asiat ovat vastaajalle hyvinkin helppoja vastata, mutta herättävät hieman ajatustyöhön. Tämän jälkeen siirrytään keksintövaiheeseen, joka on vaihe kaksi. Vaiheessa kaksi kysytään omakohtaista toimintaa keksintöjen parissa ja mahdollisia hyödyntämisistä tai liiketoimintataustoja. Kysymys numero viisi tulee vastattavaksi vain siinä tapauksessa, mikäli vastaaja vas-

taa kysymykseen numero neljä myöntävästi. Kysymys kuusi jatkaa keksinnön parissa, mutta laajentaa ajatusmaailmaa ammattikorkeakoulumaailmaan.

Osiossa kolme jatketaan ammattikorkeakoulumaailmassa, mutta siirretään ajatus keksinnöstä patenttiin. Yhteys keksinnön ja patentin välillä on hyvin voimakas ja tästä syystä ajatuksen siirtäminen patenttiin on melko helppoa. Patenttiasioista selvitetään tietämystä patentoinnista sekä siitä, miten vastaaja suhtautuu ammattikorkeakouluun patentoijana.

Osiossa neljä siirrytään patentoinnista itse prosessiin. Prosessi-osiossa selvitetään vastaajan tietämys prosessista ja siitä, miten prosessia tulisi vastaajan mielestä kehittää. Tämän kysymysoSION taustalla on ajatus siitä, että kaikki kohdehenkilöt toimivat TKI-toimintojen parissa, joten prosessi, mikäli se on saatu jalkautettua, on kaikkien tiedossa.

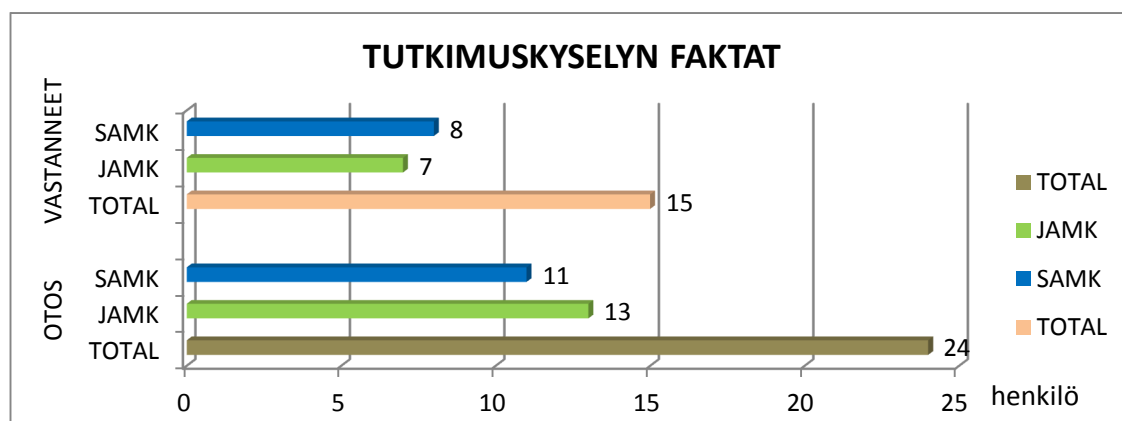
Osio viisi käsittelee korkeakoulukeksinnönlain mukaisen prosessin taustatekijöitä. Mitkä tekijät rajoittavat keksintöjen tunnistamista ja edistämistä sekä miten näitä esteitä voitaisiin kiertää tai ainakin vähentää? Tässä osiossa kartoitetaan myös vastaajan kehittämisajatukset, jotta keksintöjä tehtäisiin enemmän ja niitä päästäisiin hyödyntämään. Viimeinen, eli kuudes osio, sisältää vain yhden dikotomisen kysymyksen. Kysymyksellä selvitetään, onko laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin vastaajalle tuttu.

Kaikissa kysymyksissä on pyritty mahdollisimman yksinkertaiseen ja selkeään lauserakenteeseen, jotta väärinymmärryksiltä vältyttäisiin. Kysymyksien laadinnassa on ollut oletettava, että koska kaikki valitut vastaajat toimivat jollain asteella TKI-toiminnoissa, heillä on tieto ja ymmärrys vastata kaikkiin kysymyksiin. Kysymysten vastausolettamassa on lähdetty siitä ajatuksesta, että kaikki vastaajat haluavat vastata kaikkiin kysymyksiin, koska pohjustuksen kautta on pitänyt mennä tieto tutkimuksen hyödyistä ammattikorkeakoululle. Vastausta ei ole kuitenkaan joka kysymykseen pakotettu antamaan. Kysymyslomake on suunniteltu niin, että sen täyttäminen vie maksimissaan 15 minuuttia vastaajan aikaa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA ANALYSOINTI

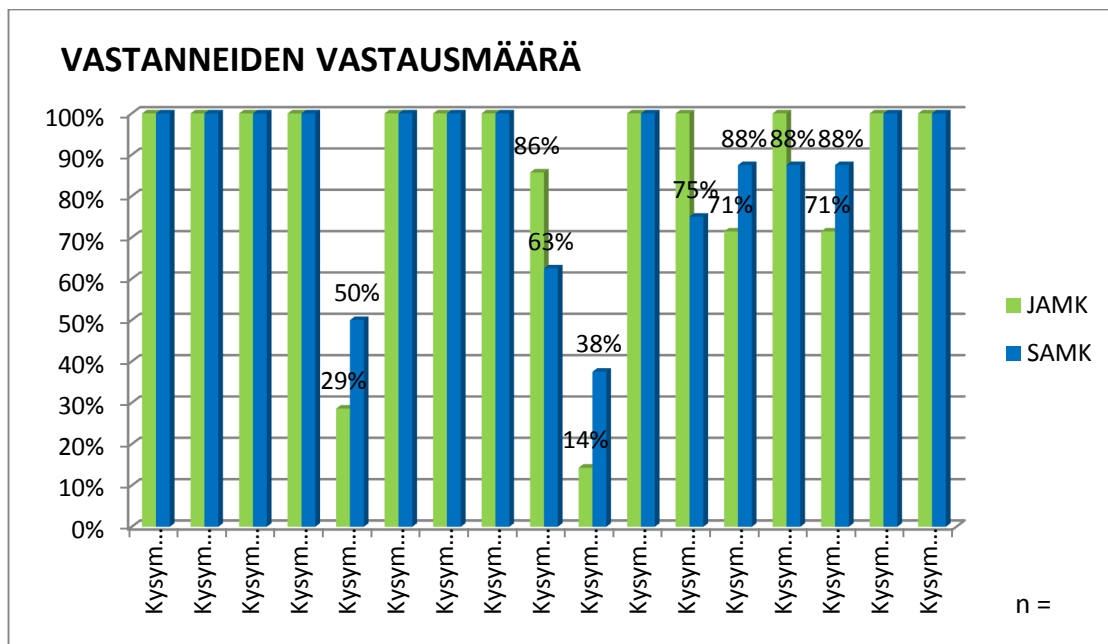
5.1 Tulokset tutkimuskysymyksittäin

Linkki tutkimuskyselyyn lähetettiin 24 henkilölle, joista 15 vastasi kyselyyn. Saantika- to tässä tutkimuksessa oli hieman yli kolmannes (38 %). Kuviosta kuusi on nähtävillä tutkimukseen kutsuttujen kohdehenkilöiden määrä eli otos sekä tutkimukseen osal- listuneet eli vastanneet. Tutkimuksen osallistumisprosentti oli 63 %. Osallistujia Jy- väskylän ammattikorkeakoulusta oli 7 henkilöä ja Satakunnan ammattikorkeakoulus- ta 8 henkilöä. Tutkimuksen faktat otoksen ja vastanneiden suhteen selviävät alapuo- lella olevasta kuviosta 6.

KUVIO 6. Tutkimuksen otos ja osallistujamäärä per ammattikorkeakoulu

Tutkimuskysymyksiä oli yhteensä 18 kappaletta (Liite 11), joista viimeinen oli tutkijan kiitos ja tutkimukseen liittyvät yhteystiedot. Kysymys numero 18 on poistettu tutki- muskysymyksistä ja analysoinnista, koska sillä ei ole tutkimuksen kannalta relevanttia arvoa. Tutkimuskysymyksiin vastanneiden määrät per ammattikorkeakoulu voi nähdä alla olevasta kuviosta 7.

KUVIO 7. Vastaus-% per kysymys per ammattikorkeakoulu

Kysymysvastausten osalta tulee huomata se, että kysymys numero 5 on sidoksissa kysymykseen numero 4. Tällöin kysymyksen neljä vastaus vaikuttaa siihen, vastaako kohdehenkilö kysymykseen viisi.

Kysymyksen yhdeksän ja kymmenen kohdalla vaikuttaa kysymys numero kahdeksan. Kysymys numero kahdeksan on dikotominen ja vastaus aiheuttaa ohjauksen toiseen kysymykseen, joko kysymykseen numero yhdeksän tai kysymykseen numero kymmenen. Kysymykseen numero yhdeksän vastanneet eivät voi vastata kysymykseen numero kymmenen vaan siirtyvät automaattisesti vastauksen jälkeen kysymykseen yksitoista.

Kysymys 2. Koulutustaso (n = 15)

Tutkimukseen osallistui korkeasti koulutettuja vastaajia. Tutkimukseen osallistuneista 60 %:lla oli yliopisto tutkinto ja loppuilla (40 %) oli tohtorin tutkinto.

Vastaajien koulutustason jakautuminen ammattikorkeakoulujen välillä on havaittavissa alla olevasta taulukosta 5.

TAULUKKO 5. Vastaajien koulutus ja jakauma

	JAMK	SAMK	TOTAL
	n = 7	8	15
Koulutustaso	%	%	%
Yliopisto	86	38	60
Tohtorintutkinto	14	62	40
TOTAL	100	100	100

Kysymys 3. Työtehtävät ammattikorkeakoulussa (n = 15)

Työtehtävät tutkimuksessa jakautuivat melko tasaisesti. Päällikkötasoisissa tehtävissä työskenteli tutkimuksen mukaan kahdeksan henkilöä, joka on 53 % kyselyyn vastanneista.

TAULUKKO 6. Vastaajien henkilöstötasojen jakauma

	JAMK	SAMK	TOTAL
	n = 7	8	15
Tehtävä	%	%	
Päällikkötaso	71	38	53
Henkilöstötaso	29	62	47
TOTAL	100	100	100

Ammattikorkeakouluja verrattaessa käy ilmi, että Jyväskylän ammattikorkeakoululla oli hieman enemmän päällikkötason vastaajia kuin Satakunnan ammattikorkeakoululla. Tällä todennäköisesti on hieman vaikutusta vastauksiin, varsinkin ammattikorkeakoulun toimintoja kysyttäessä. Näistä ei henkilöstötason vastaajilla varmasti ole niin paljon tietoa kuin päällikkötason vastaajilla. Päällikkö- ja henkilöstötason jaottelu on tehty tutkijan toimesta, ja se perustuu vastaajan ilmoittamaan tehtäväkuvaukseensa.

Kysymys 4. (sis. kysymyksen 5) Oletko itse tehnyt keksintöjä tai hyödyntänyt keksintöjä kaupallisesti/harjoittanut liiketoimintaa?

Kaikista kyselyyn vastanneista yli puolet (60 %) ei ollut itse tehnyt tai hyödyntänyt keksintöjä kaupallisesti tai muuten harjoittanut niillä liiketoimintaa. Keksintöjä tehneistä tai hyödyntäneistä kuudesta henkilöstä puolet oli tuottanut keksinnön ohjelmistotuotannon puolelta ja kaksi vastaajaa hyvinvoinnin tai elektroniikan alalta.

Korkeakoulukeksintölain ja SAMK:n Kiihdyttämö- sekä JAMK:n Generator-toiminnan kannalta on hyvä, että TKI-tehtävissä toimii keksijöitä sekä mahdollisesti korkeakoulukeksintölain mukaisen prosessin läpikäyneitä henkilöitä. Kiihdyttämö sekä Generator ovat ammattikorkeakoulujen TKI-toimijoiden ”ylläpitämiä” ja tarjoamia palveluita opiskelijoille, jotka haluavat toimia yrittäjänä opintoaikanaan sekä suunnata opintoihin käyttämiään resursseja oman yritystoiminnan hyväksi.

Tutkijana pidän viidentoista hengen otoksesta yli kolmanneksen (40 %) vastaustulosta korkeana. Tutkimuksessa ei selvitetty, koska vastaaja on keksinnön tehnyt, millaista prosessia siihen on sovellettu tai missä olosuhteissa keksintö on syntynyt.

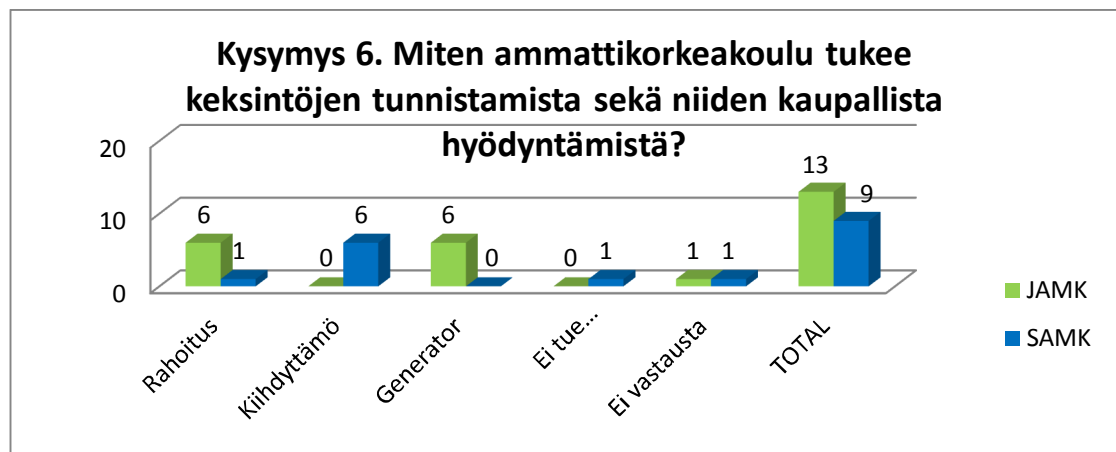
Kysymys 6. Miten ammattikorkeakoulu tukee keksintöjen tunnistamista ja niiden kaupallista hyödyntämistä? (n = 15)

Vastanneista lähes kaikki (87 %) kokivat ammattikorkeakoulun tukevan keksintöjen tunnistamista ja niiden kaupallista hyödyntämistä. Yksi vastanneista ilmoitti, ettei hänellä ole omakohtaista kokemusta ja yhden vastauksen osalta ei pystytty tekemään tulkintaa siitä, että kuvaako vastaaja prosessin muodostamista vai prosessin nykytilaa. Tästä syystä vastaus on huomioitu ”ei mielipidettä” -vastaukseksi.

Kysymykseen vastanneista lähes puolet (47 %) nosti keskeiseksi ammattikorkeakoulun tukitoiminnoksi rahoituksen. Kiihdyttämö- (SAMK) ja Generator- (JAMK) tukemisen toi esiin lähes puolet (40 %) vastaajista. Kolmannes (33 %) vastaajista toi termit yrittäjyys ja IPR-tuki sekä neuvonta esille. Nämä voidaan, kuten myös rahoitus, epäsuorasti yhdistää suoraan Kiihdyttämö- ja Generator-toimintaan.

Tuoteväylä on kummankin ammattikorkeakoulun rahoitustyökalu, jonka tarkoituksena on rahoittaa uusien keksintöjen eteenpäin viemistä sekä kehittämistä. Tuoteväylä toimintaa rahoittaa keksintösäätiö. (Tuoteväylä-palvelu n.d.)

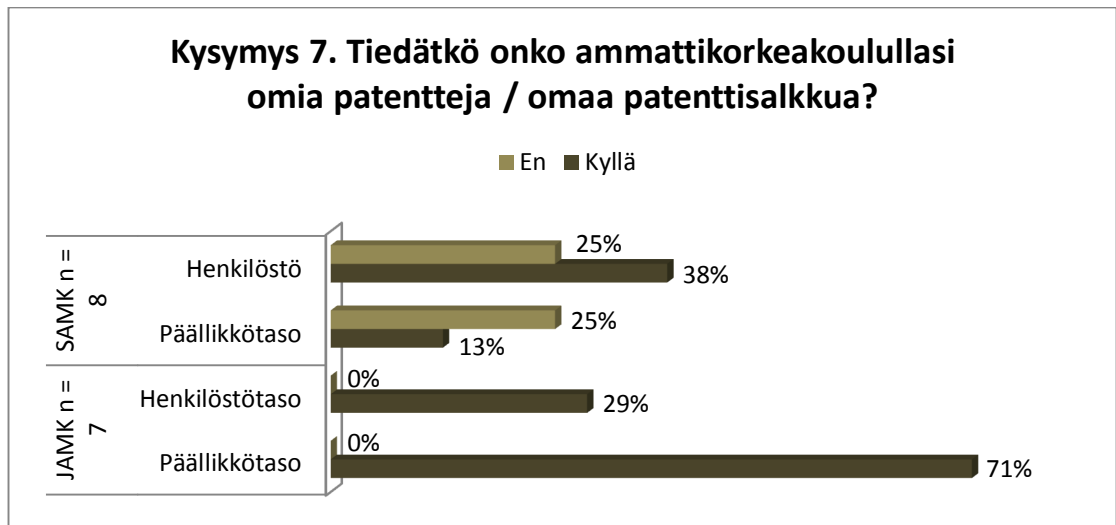
Vastaajista kaikki eivät työskentele suoraa TKI-toimintojen parissa, joten vastausmäärään tulee olla tyytyväinen. Ammattikorkeakoulujen osalta IPR- tai yritysneuvonta sekä tuoteväylä on tulkittu alla olevan kuvion 8 oman ammattikorkeakoulunsa tarjoaman yritystoiminnan palveluksi. Huomioitavaa on se, että vastausten lukumäärä on vastaajien lukumäärää suurempi, koska vastaajien vastauksista on pystytty erottamaan useampia asioita kuin vain yksi.

KUVIO 8. Tuki keksintöjen tunnistamiseen sekä hyödyntämiseen

Kysymys 7. Tiedätkö onko ammattikorkeakoulullasi omia patenteja / omaa patenttisalkkua? (n = 15)

Ammattikorkeakoulun patenteista tai patenttisalkusta tiesi kaikista kysymykseen vastanneiden keskuudesta lähes kolmannes (73 %). Hieman yli neljänneksellä (27 %) ei ollut tietoa ammattikorkeakoulun patenteista tai patenttisalkusta. Jakauma ammattikorkeakoulujen kohdalla voidaan havaita alla olevasta kuviosta 9.

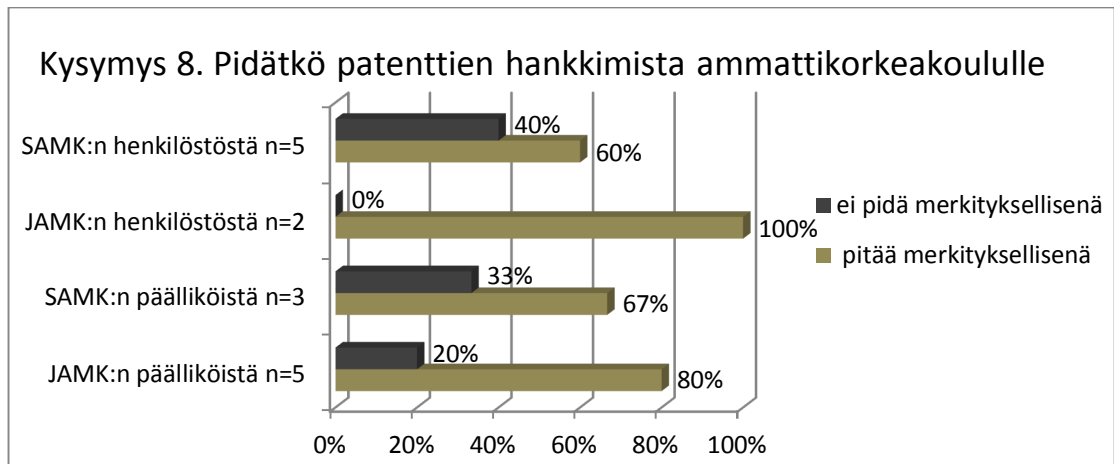

KUVIO 9. Ammattikorkeakoulun patentit/patenttisalkku?

Kysymyksen muotoilussa on suunnitteluvaiheessa tapahtunut virhe. Virhe ilmenee siinä, että kysymys tarkoittaa tietämystä patentista tai patenttisalkusta. Kysymys ei kuitenkaan vastaa siihen kysymykseen, että onko ammattikorkeakoululla patenttia tai patenttisalkkua.

Kysymys 8. (sis. kysymykset 9 ja 10) Pidätkö patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle merkityksellisenä? (n = 15)

Patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle piti merkityksellisenä yli puolet (73 %) vastanneista. Patenttien hankkimista pidettiin merkityksellisenä, koska se tuottaa tuloja ammattikorkeakoululle, on imagokysymys ja osoittaa ammattikorkeakoulun olevan edelläkävijä. Vastaajien mukaan patentti on myös merkki onnistuneesta TKI-toiminnasta. Viidennessä (20 %) vastaajista piti patentista tulevaa liiketoimintaa ja tulojen saamista osana ammattikorkeakoulun TKI-toimintaa. Patentin käyttäminen lisensoinnin yhteydessä nähtiin myös hyödylliseksi kauppavälineeksi. Alla olevasta kuvios-
ta 10 voidaan havaita, miten tutkimukseen vastanneiden ammattikorkeakoulujen henkilöstötasojen mielipiteet eroavat patenttien hankkimisen suhteen päällikkö- ja henkilöstötasolla.

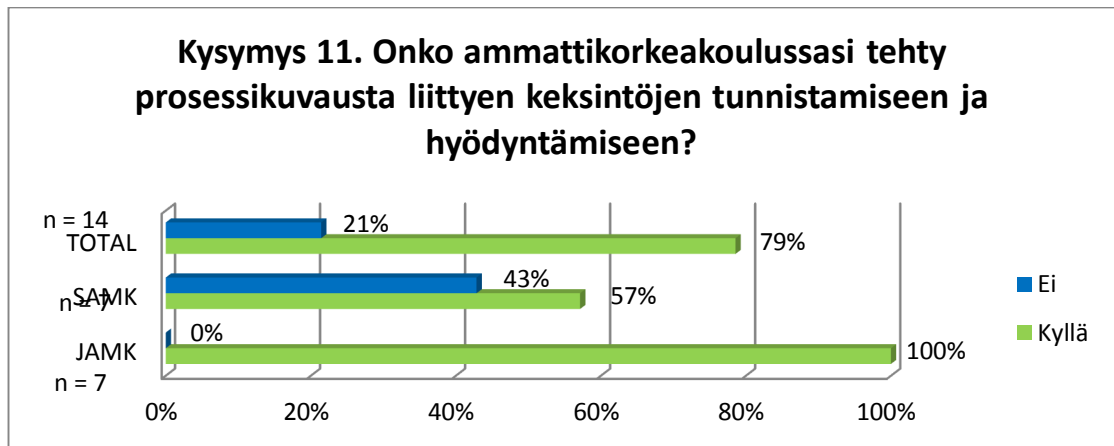
KUVIO 10. Mielipiteen jakautuminen henkilöstötasoin

Vastanneista hieman yli neljännes (27 %) ei pitänyt patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle merkityksellisenä. Näistä vastaajista kolmannes (75 %) oli sitä mieltä, että patentointi ei kuulu ammattikorkeakoulun tehtäviin. Yhden mielestä ammattikorkeakoululla ei ole mitään patentoitavaa, koska osaamistaso ei ole sillä tasolla, että patentoitavaa olisi. Yllä olevasta kuviosta 10 voidaan nähdä, miten vastaukset jakautuvat eri ammattikorkeakoulun henkilöstötasojen välillä.

Kysymys 11. Onko ammattikorkeakoulussasi tehty prosessikuvausta liittyen keksintöjen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen? (n = 15)

Tämän kysymyksen kohdalla yksi vastaajista oli hypännyt kysymyksen yli, ja tästä syystä tämän kysymyksen kokonaisvastaajien määrä on todellisuudessa 14 henkilöä. Tilastointiohjelma oli kuitenkin ottanut tämän "Non-Respond" -vastauksen mukaan tuloksiin. Vastaajista yli puolet (73 %) ilmoitti, että ammattikorkeakoulussa oli tehty prosessikuvaus liittyen keksintöjen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen.

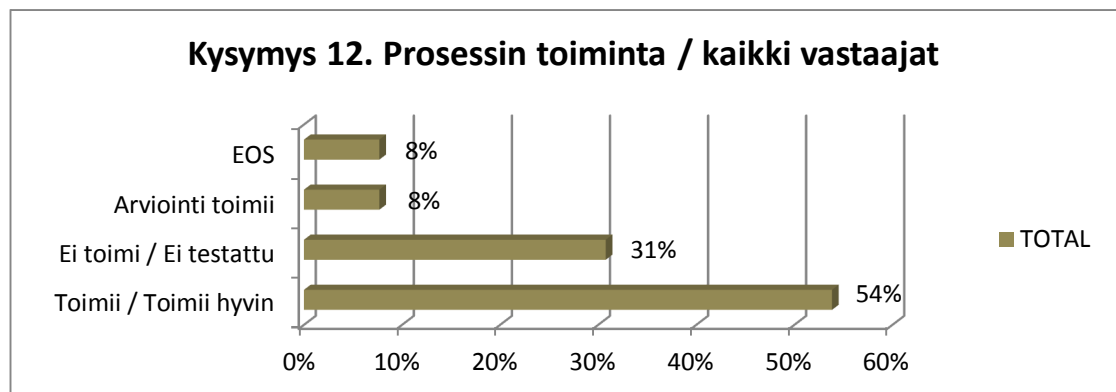
Alla olevasta kuviosta 11 voidaan havaita organisaatiokohtaiset eroavaisuudet. Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vastanneet tunnistivat Satakunnan ammattikorkeakoulusta vastanneita selkeämmin korkeakoulukeksintölain taustalla olevan prosessin.

KUVIO 11. Onko prosessikuvausta tehty?

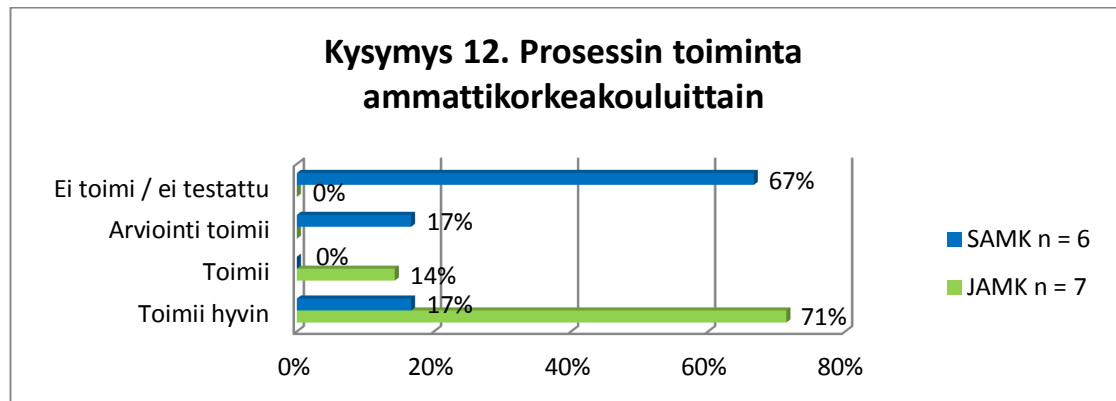
Kysymys 12. Miten prosessi toimii mielestäsi käytännössä (riippumatta siitä onko tehty prosessikuvausta)? (n = 13)

Prosessi toimii tai toimii hyvin yli puolen (54 %) vastauksen antaneen mielestä. Kolmanneksen (31 %) mielestä prosessi ei toimi tai sitä ei ole testattu. Yksi vastaajista ei osannut sanoa asiaan mitään ja yhden mielestä prosessinmukainen arviointi toimii, mutta prosessi ei ole vielä toimiva. Kaksi henkilöä jätti vastaamatta kysymykseen (ks. kuvio 12).

KUVIO 12. Prosessin toiminta/kaikki vastaajat

Vastausten jakaantuminen organisaatioiden mukaan on nähtävissä alla olevasta kuviosta 13.

KUVIO 13. Prosessin toiminta ammattikorkeakouluittain

Yllä olevasta kuviosta on selvästi havaittavissa ammattikorkeakoulujen eroavaisuus prosessin suhteen. Vaikuttaa siltä, että Jyväskylän ammattikorkeakoulussa prosessi on viety pidemmälle ja se tunnistetaan selkeämmin. Satakunnan ammattikorkeakoulun kannalta tuloksista on tulkittavissa, että prosessia ei ole testattu tai että se ei toimi kaikilta osiltaan.

Kysymys 13. Miten prosessia mielestäsi tulisi kehittää? (n = 12)

Vastanneista kolmannes (33 %) oli sitä mieltä, että prosessin markkinointia pitäisi lisätä ammattikorkeakoulujen sisällä. Tästä kolmannesta lähes kaikki (75 %) oli Satakunnan ammattikorkeakoulun edustajia.

Muiden vastaajien (67 %) vastaus oli jokaisella yksilöllinen, eikä näistä voinut koostaa vain yhtä asiaa. Tästä syystä kysymyksen tulokset ovat kirjoitettu auki ja koostettu kehitysideoiksi. Kolme henkilöä jätti kokonaan vastaamatta tähän kysymykseen.

Kehitysideoina tuli prosessin laajentaminen koskemaan koko immateriaalioikeuden sektoria sekä resurssien kohdentaminen hankkeisiin, joista todennäköisemmin tulee tuloksia. Prosessin tuloksien jatkokehittämiseen sekä eteenpäin viemiseen tulisi voida resursoida lisää aikaa. TKI-toiminnalle tulisi myös luoda omat tavoitteensa sekä saada madallettua keksintöilmoituksen tekemistä.

Kysymys 14. Mitkä tekijät mielestäsi rajoittavat ammattikorkeakoulussa syntyvien keksintöjen tunnistamista ja edistämistä? (n = 14)

Vastaajista hieman vajaa puolet (43 %) ilmoitti keksintöjen tunnistamista ja edistämistä rajoittavaksi tekijäksi ajan puuttumisen tai väärin kohdistetut aikaresurssit. Hieman yli viidennes (21 %) vastaajista ilmoitti rajoittavana tekijänä olevan rahoituksen puuttuminen tai epäselvyydet rahoituksessa, tietämättömyyden tai sisäisen markkinoinnin puuttumisen sekä asenteen.

Kysymys 15. Miten näitä esteitä voitaisiin kiertää tai vähentää? (n = 12)

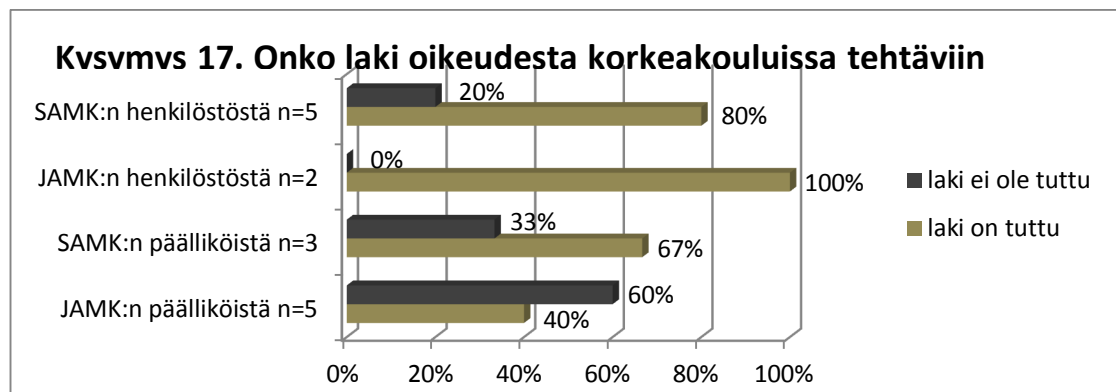
Vastaajista hieman vajaa puolet (42 %) ilmoitti markkinoinnin tai tiedottamisen lisäämisen vähentävän esteitä. Neljännes (25 %) vastaajista ilmoitti koulutuksen vähentävän esteitä. Markkinoinnin ja tietoisuuden lisääminen sekä koulutus voitaisiin niputtaa yhteen, jolloin näiden yhteenlaskettu prosentuaalinen osuus vastauksista olisi 67 %. Hieman vajaa viidennes (17 %) vastaajista ilmoitti rahoituksen helpottumisen vähentävän esteitä. Sama määrä vastaajista oli ”yhden luukun” – ajatuksen kannalla sekä resurssien lisäämisen ja/tai resurssien uudelleenorganisoinnin kannalla. Yksi vastaajista oli totaalisen toimintakulttuurimuutoksen kannalla.

Kysymys 16. Mitä konkreettisia kannustimia tarvittaisiin keksijöille (sekä opiskelijoille että työntekijöille), jotta he tekisivät korkeakoulukeksintöjä? (n = 15)

Hieman vajaa puolet (47 %) vastaajista nostivat kannustimeksi ajan lisääntymisen ja mahdollisuuden viedä keksintöä tai tutkimusta eteenpäin. Vastaajista hieman vajaa kolmannes (30 %) ilmoitti konkreettiseksi kannustimeksi rahallisen korvauksen tai taloudellisen tuen. Sama määrä vastaajista koki tunnustuksen ja näkyvyyden lisääntymisen yhtenä hyvistä kannustimista. Viidennes (20 %) vastaajista näki kannustamisen ja positiivisen asenteen yrittäjyyttä kohtaan hyvänä kannustimena. Noin kymmenes (13 %) vastaajista oli kilpailujen ja palkintojen kannalla. Yhden vastaajan mielestä tarvetta lisäkannustimille ei ole.

Kysymys 17. Onko laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin eli korkeakoulukeksintölaki tuttu? (n = 15)

Vastanneista yli puolelle (67 %) laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin oli tuttu. Hieman yli kolmannes (33 %) vastaajista ilmoitti, että laki ei ole tuttu. Jakautuminen henkilöstöryhmittäin ammattikorkeakoulujen sisällä on havaittavissa kuviosta 14.

KUVIO 14. Tunteeko korkeakoulukeksintölain

5.2 Tutkimustulosten analyysi

Aktiivisuus tutkimukseen osallistumiseen oli ennakoitavissa suhteellisen tiukan aikataulun takia. Olettama kuitenkin oli, että mikäli henkilö on kyselyyn vastaamassa, hän tulee tekemään sen seuraavien päivien aikana tai sitten ei osallistu laisinkaan. Saantikato jatkoajan ja muistutusviestin ansiosta jäi hieman yli kolmannekseen (38 %) kaikista 24:stä kutsun saaneesta henkilöstä.

Tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat korkeasti koulutettua, mikä heijastui myös vastausten tasosta. Ote vastauksissa oli kehittävä ja kriittinen. Henkilöstötasojen jakautumisen osalta olisi ollut toivottavaa, että jakautuminen olisi ollut kummankin ammattikorkeakoulun osalta puolet ja puolet. Tässä tutkimuksessa Jyväskylän ammattikorkeakoulu edusti korkeammalla päällikötason vastausmäärällä kuin Satakunnan ammattikorkeakoulu. Tällä tutkimuksen kannalta saattaa olla pieni vaikutus,

koska oletettavasti päällikötason henkilöstö tietää ja tuntee paremmin koko ammattikorkeakoulua käsittäviä asioita, kuten esim. ammattikorkeakoulun patentit tai prosessien vaiheet.

Keksintöjen tekemisen suhteen Satakunnan ammattikorkeakoulun vastaajat muodostivat enemmistön neljällä tehdyllä keksinnöllä ja keksijällä. Kokonaismäärä keksintöjen tekijöissä ja kaupallisissa hyödyntäjissä oli kuusi henkilöä. Tämä oli kokonaisvastaajamäärästä 40 prosenttia.

Ammattikorkeakoulut tukevat hyvin keksintöjen tunnistamista ja niiden kaupallista hyödyntämistä. Vastaajista lähes kaikki (87 %) kokivat ammattikorkeakoulun tukevan keksintöjen tunnistamista ja niiden kaupallista hyödyntämistä. Vastauksista voidaan tulkita lähes kaikkien (73 %) vastanneiden ilmoittavan tukimuodoksi ammattikorkeakoulujen omat TKI-toiminnot. TKI-toiminnoiksi tässä tutkimuksessa luetaan Satakunnan ammattikorkeakoulun Kiihdyttämö ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun Generator. Kummankin ammattikorkeakoulun ”yritysverstaan” palveluihin kuuluu Tuoteväylä-niminen rahoitus- ja tukipalvelu, joka nousi vastauksista voimakkaasti esille.

Ammattikorkeakoulujen eroavaisuudet alkoivat nousta esiin tutkimuksen tässä vaiheessa, kun kysyttiin, miten ammattikorkeakoulu tukee keksintöjen tunnistamista ja kaupallista hyödyntämistä (kysymys 6). Satakunnan ammattikorkeakoulun vastaajat ilmoittivat pääasiassa oman Kiihdyttämö-palvelunsa tai sen, että tukiprosessien eteneminen tapahtuu joidenkin hankkeiden kautta. Muutamista vastauksista oli havaittavissa parempaa tietoisuuden astetta kuin toisista, koska Kiihdyttämön palveluita oli listattu yksityiskohtaisemmin auki.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun vastauksista Generator-palvelu nousi voimakkaasti esiin. Vastauksista pääosasta on tulkittavissa prosessin vaiheiden tuntemista sekä parempaa tietoisuuden astetta kuin Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Vastaukset olivat yksityiskohtaisempia, ja prosessia on selvästi viety pidemmälle kuin Satakunnan ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun tarjoamat palvelut vaikuttavat laajemmilta kuin Satakunnan ammattikorkeakoulun, ja niihin on käytetty myös enemmän resursseja. Kumpikin ammattikorkeakoulu tarjoaa kuitenkin perus-

palvelunsa lisäksi ”Keksintöpäivä”-tyyppisiä teemailtoja, joilla tietoisuutta saadaan lisättyä. Tuloksinassa tulee kuitenkin huomioida jo johdannossa mainitsemani seikka, että ammattikorkeakoulujen prosessit saattavat olla eri kehitysvaiheessa.

Patenttien osalta kysymyksessä numero seitsemän oli suunnitteluvaiheessa tullut ajatusvirhe. Ajatusvirheen seuraus johti tulokseen, jota ei ollut tarkoitus kartoittaa. Saadusta tuloksesta on kuitenkin tulkittavissa se, että vastaajat (n=15) ovat pääasias-
sa (73 %) tietoisia siitä, onko ammattikorkeakoululla patentteja. Kysymys ei kuiten-
kaan vastaa siihen kysymykseen, onko ammattikorkeakoululla patentteja. Kysymyk-
sen tuloksinallisuuden vuoksi tämä kysymys ei palvellut tutkijan tarkoitusta.

Lähes kaikki (75 %) päällikötason vastaajista (n = 8) piti patenttien hankkimista am-
mattikorkeakoululle merkityksellisenä. Tutkijan arvion mukaan TKI-henkilöstön ja
varsinkin esimiesasemassa olevien suhtautuminen keksintöihin tai niiden hankkimi-
seen ammattikorkeakoululle peilaa omalta osaltaan sitä, miten he suhtautuvat oike-
uksien ottoon ja korkeakoulukeksintölakiin yleisesti. Arvio on johdettu siitä oletta-
masta, että mikäli he näkisivät ammattikorkeakoulun roolin patenttien haltijana posi-
tiivisena asiana, he edistäisivät keksintöjen syntymistä ja kehittämistä voimakkaam-
min ammattikorkeakoulun etua ajatellen. Tätä kautta ammattikorkeakoulu ja TKI-
toiminta saisivat työntekijästä tai hänen johtamastaan henkilöstöstä enemmän irti.
Patenttien hankkimiseen negatiivisesti suhtautuvien vastaajien mielestä patenttien
hankkiminen ei kuulu ammattikorkeakoulun toimintaan. Heidän mielestään ammat-
tikorkeakoululla ei ole mitään patentoitavaa, koska osaaminen ei ole riittävällä tasol-
la tai koska merkitys muodostuu vain siinä tapauksessa, että ammattikorkeakoulu saa
jotenkin hyödynnettyä patenttia.

Patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle pidettiin monestakin syystä merkityk-
sellisenä asiana. Keksintöjen tekeminen, innovatiivisuus ja alueen kilpailukykyyn edis-
täminen kertoo toimivasta, innostavasta sekä osaavasta ammattikorkeakoulusta.
Patentti toimii myös omalta osaltaan imagollisena tekijänä. Liiketoiminnallisesti pa-
tentti on yleisesti ammattikorkeakoulun taloutta edistävä tekijä lisensoinnin kautta
mutta myös arvokasta pääomaa luotaessa tai vahvistettaessa yhteistyökumppanuuk-
sia. Tutkijana näkisin ammattikorkeakoulun kaupallisen toiminnan loogisena toimin-

tana ajatellen ammattikorkeakoulun sisällä olevaa osaamispotentialiaa. Resursseja tulisi kohdentaa tai lisätä, jotta keksintöjä saataisiin paremmin hyödynnettyä kaupallisesti. Mikäli ammattikorkeakoulu pystyy muuntamaan tai hyödyntämään murto-osankin henkilöstönsä osaamisesta, on tämä kaikki ”ilmaista” tuloa. Kääntöpuolena on tietenkin resurssin menettäminen jostain muualta, kuten esim. opetustyöstä.

Tutkimuksen kysymyksessä numero 11 ja 12 kysyttiin prosessikuvausta keksintöjen tunnistamista ja hyödyntämistä sekä, miten se toimii käytännössä. Melkein kaikki (n = 14) vastaajat (73 %) vastasivat myöntävästi prosessikuvausten olemassaoloon. Korkeakoulukohtaisesti vastauksissa oli melkoista hajontaa käytännön kanssa. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa prosessi toimi vastaajien mielestä pääasiassa hyvin, ja prosessiin on kytkeytynyt mm. asiantuntijaraateja, käsittelyjä ja selvityksiä, joista on tehty säännöllisiä toimenpiteitä. Prosessiin liittyviä tunnuslukuja mitataan myös säännöllisesti ja niitä esitellään ammattikorkeakoulun johtoryhmässä.

Satakunnan ammattikorkeakoulun osalta vastauksista oli tulkittavissa prosessin toimimattomuutta ja puutteellista testausta. Vastaajien mielestä osa toiminnoista toimii, mutta prosessi ei ole yhtenäinen tai tietoa siitä ei ole. Kumpikin tekijä selittyy varmasti sillä, että ammattikorkeakoulussa tehdään vähemmän keksintöjä, kuin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Osasyynä voi myös olla se, että prosessi on eri vaiheessa eikä sitä ole vielä aktiivisesti alettu markkinoida talon sisällä.

Kolmannes (33 %) vastaajista (n = 12) oli sitä mieltä, että prosessin markkinointia tulisi lisätä ja saavuttaa tätä kautta ihmisille parempi tietämys. Hyvänä kehitysideana näkisin, että prosessi laajennettaisiin koskemaan koko immateriaalioikeuden sektoria. Tämä vaatisi todella ison remontin toimintatapa- sekä asennekulttuurissa, mutta olisi varmasti kaikkien osapuolten kannalta paras vaihtoehto. Muutos vaatisi koko henkilöstöä käsittelevän muutoksen, jonka tuloksena pitäisi saada avoimuutta ja tiedonkulkua merkittävästi parannettua. Omalta osaltaan TKI-toiminnan läpinäkyvyys henkilöstölle voisi lisätä tietämystä sekä edesauttaa keksinnöllisyyden syntymistä. Resurssien ja päätäntävällän kohdentaminen yhdelle taholle parantaisi prosessin läpivientiä sekä tehostaisi sitä merkittävästi.

Lähes puolet (43 %) vastaajista (n = 14) ilmoitti ajan puuttumisen olevan vaikuttavin tekijä, joka rajoittaa ammattikorkeakoulussa syntyvien keksintöjen tunnistamista sekä edistämistä. Näen, että selkeät lisäresurssit keksintöjen edistämiseen helpottaisi tilannetta ja edistäisi keksintöjen kaupallistamista.

Markkinointia lisäämällä saadaan myös vaikutettua rahoituksen epäselvyyksiin, tietoisuuteen sekä ihmisten asenteisiin. Muuttuvat rahoituskäytännöt voitaisiin myös hoitaa ns. ”yhden luukun”-periaatteella, jolloin jokainen tietäisi, mistä tieto löytyy, vaikka epävarmuutta asiasta olisikin. Tätä kautta prosessia saataisiin myös muutettua entistä yksinkertaisemmaksi.

Markkinoinnin lisäksi korjausehdotuksissa ilmoitettiin koulutuksen lisääminen, joka jo osaltaan lisää tietoisuutta mutta vaikuttaa myös oikein toteutettuna eniten asenteisiin. Koulutustapahtumiin voisi liittää toimialaa tai koko ammattikorkeakoulua koskevat ”keksintötalkoot”, jonka tuotoksia voitaisiin lähteä viemään TKI-toimintojen toimesta eteenpäin. Yksi tärkeimmistä ehdotetuista asioista oli ennakkuuloton hankkeistaminen sekä ideoiden eteenpäinvienti.

Tutkimuksen kokonaistarkastelussa aikaresurssi on noussut todella monessa kohtaa esille, ja on tästä syystä yksi merkittävimmistä havainnoista tutkimuksessa. Tutkimuksen muut eniten esiin nousseet asiat ovat markkinoinnin tai tietoisuuden lisääminen sekä rahoituksen ja prosessin selkeys. Tärkeänä havaintona voidaan pitää myös ajatus prosessin laajentamisesta koskettama koko immateriaalisektorin aluetta.

Kummankin ammattikorkeakoulun tulisi panostaa prosessin selkeyttämiseen ja tietoisuuden lisäämiseen sekä kannustaa henkilöstöä enemmän yrittäjyyden pariin. Kummankin ammattikorkeakoulun olisi mielestäni hyvä laatia jonkinlainen keksijätunnus tai julkinen tunnustus keksinnön tehneille henkilöille sekä kehittää kilpailuja tai innovaatiotapahtumia henkilöstölle sekä opiskelijoille.

5.3 Luotettavuuskysymykset

Tutkimustulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat, vaikka tutkimuksessa pyritään välttämään virheitä. Tästä syystä tutkimuksissa pyritään arvioimaan saatuja tutkimustuloksia sekä näiden luotettavuutta. Luotettavuuden arvioinnissa on monta tapaa, joilla luotettavuutta voidaan mitata. Tutkimusta ja saatuja tuloksia arvioidaan yleisesti pysyvyys- ja pätevyys-käsitteen mukaan. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 226 – 227.)

Tutkimusta arvioidaan validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Validiteetti tarkoittaa työn arvioimista siltä kannalta, että työssä on käytetty oikeita mittareita tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on ollut tarkoituskin mitata. Reliabiliteetilla tarkoitetaan sitä, että uusittaessa tutkimus samalla kaavalla mittaustulosten tulisi olla samat kuin edeltävässä tutkimuksessa. (Hirsjärvi & Kump. 2007, 226.)

Kananen (2010, 123) mainitsee kirjassaan, että työn luotettavuus käsitteet, validiteetti ja reliabiliteetti, ovat hyväksytyjä määrällisessä tutkimuksessa, mutta niiden sopivuudesta laadulliseen eli kvalitatiiviseen tutkimukseen on monta eri mielipidettä. Koska työ käsittää myös kvantitatiivisia osia, on luotettavuusarviointi tehty myös näiden termien kautta.

Työn kvalitatiivisen osion osalta kannalta luotettavuus kiteytyy siihen, että tutkimuksesta on saatu ulos niitä tuloksia, joihin on haettu vastauksia. Tutkimustulokset on esitelty kummankin ammattikorkeakoulun yhteyshenkilöille (ks. kohta 5.4). Työ on yksityiskohtaisesti dokumentoitu kaikkien vaiheiden osalta ja on uusittavissa samankaltaisena tältä pohjalta.

Validiteetti

Työn ulkoinen validiteetti tarkoittaa tulosten yleistettävyyttä ja sisäinen validiteetti tulkinnan ja käsitteiden virheettömyyttä (Kananen 2010, 123). Tutkimuksen kannalta tuloksia voidaan yleistää, mutta tähän tulee suhtautua varauksella tutkimuksen pienen otoskoon takia. Tutkimuksen tuloksia tulisi käsitellä tuloksen sijasta näytteenä.

Validiteetti tarkoittaa Kanasen (2010, 69) mukaan yksinkertaisemmillaan sitä, että tutkitaan oikeita asioita. Tutkimuksesta on saatu tutkittua sitä, mitä on suunniteltu. Poikkeamana on tutkimuskysymyksen numero seitsemän virheellisestä kysymyksestä saatu väärä vastaus. Saatu vastaus vastasi kysymykseen, mutta on tulkittavissa kahdella eri tavalla, kuten tuloksien käsittelyssä olen kuvannut.

Reliabiliteetti

Tutkimusta ei ole uusittu, joten tuloksien pysyvyydestä uusintatutkimuksen osalta ei tiedetä. Tutkimustulokset on kuitenkin esitelty yhteyshenkilölle ja heillä on ollut mahdollisuus tutustua niihin. Yhteyshenkilöiltä ei ole tullut korjaavaa palautetta saatujen tulosten pohjalta. (Ks. kohta 5.4.)

5.4 Tutkimustulosten esittely ja vahvistaminen

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa tutkimustulokset on esitelty lakimies Annukka Akselinille, joka toimi samalla toimeksiantajan edustajana. Hän piti tutkimustuloksia hyvin relevantteina ja katsoi että korkeakoulueksintölakiin pohjautuvassa prosessissa on vielä paljon kehitettävää. Monesti lainsäädännön viitekehys ja käytännön todellisuus elävät kumpikin omaa elämäänsä eivätkä kohtaa. Näin on tietyiltä osin käynyt myös korkeakoulueksintölain kanssa. Yksi keskeisimmistä tutkimustuloksista on se, että prosessi tulisi laajentaa koskemaan kaikkea tietotaitoa ja keksinnöllisyyttä, ei yksinomaan patentoitavia keksintöjä.

Satakunnan ammattikorkeakoululta tutkimuksen tuloksiin tutustui TKI- ja yrityspalvelujen vararehtori Cimmo Nurmi sekä korkeakoulupalveluiden johtaja Jari Iisakkala. Kummallakaan ei ollut työstä tai tutkimustuloksista huomautettavaa. Työssä oli heidän mielestään käsitelty ammattikorkeakoulujen eroavaisuuksia korrektisti ja tasapuolisesti. Opinnäytetyöstä ja saaduista tutkimustuloksista on selvää hyötyä Satakunnan ammattikorkeakoululle kehitettäessä toimintaa.

Jatkotutkimukset

Tutkimuksen edetessä asiasta on herännyt useita kysymyksiä, joihin tällä tutkimuksella ei saada vastausta tai niitä ei edes tutkittu. Tutkittavaa siis on vielä ja tämä luvun onkin tarkoitus herätellä seuraavan asiaan vihkiytyvän ajatuksia jatkosta.

Tutkimus kannattaa ehdottomasti laajentaa koskemaan myös yliopistoja, joita tässä tutkimuksessa ei tutkittu yhtään. Tutkimuksessa olisi myös hyvä saada isompi otanta, jolloin tuloksia pystyttäisiin yleistämään ja saamaan todellista kuvaa koko korkeakoulukentän tilanteesta korkeakoulueksintölain kannalta.

Tutkittavia kohteita voisi olla patenttilain ja -prosessin tuntemisen kartoittaminen, jotka omalta osaltaan nitoutuvat hyvin voimakkaasti korkeakoulueksintölakiin. Tästä asiasta tietää TKI-henkilöstöstä varmasti hyvin harva, koska kaikki eivät osallistu prosessin läpivientiin. Mielenkiintoista olisi kartoittaa myös palkkioiden ja korvausten tasot ammattikorkeakouluissa sekä yliopistoissa. Itse korkeakoulueksintölain osalta tutkimuksesta saataisiin varmasti oma aspektinsa esiin ottamalla tutkimukseen mukaan keksijöitä.

Mielenkiintoista olisi myös tutkia, miten rahoitus ja resurssit vaikuttavat TKI-toimintaan ja siitä saatuihin tuloksiin. Uskoisin, että korkeakoulusektorilla, valtakunnallisesti tutkittuna, rahoitus ja käytetyt resurssit TKI-toiminnassa ovat hyvin kirjavat. Tämän asian selvittäminen jää kuitenkin jollekin muulle tutkijalle.

Korkeakoulujen ja työelämän kannalta tutkimus voisi käsittää tietoisuuden ja keksintöilmoitusten tekemisen lisääntymisen riippuvuuden tutkimista, mikäli henkilöille on perehdytysvaiheessa annettuun TKI-koulutusta. TKI-koulutus voisi sisältää yleistä tietoa immateriaalioikeudesta, korkeakoulueksintölaista sekä keksinnön suojaamisesta. Henkilöstön virheellinen toiminta keksinnön tekemisen jälkeen voi olla keksinnön hyödyntämiselle kohtalokasta. Perehdytyskoulutuksella voitaisiin pienentää uutuus -vaatimuksen vaarantumista.

Yksi merkittävimmistä löydöistä tässä tutkimuksessa koskee prosessin laajentamista koskemaan koko immateriaalisektoria. Tämän asian tutkiminen antaa varmasti todel-

la mielenkiintoisen raamin kehitystutkimukselle. Kaikki arvokas tieto ei kiteydy patenttiin, vaan se on vain pieni osa kokonaisuutta.

6 POHDINTA

Aiheen tutkimukseeni sain syksyllä 2012 Jyväskylän ammattikorkeakoulun lakimieheksi Annukka Akselinilta. Tutkimusaihe oli minulle uusi, enkä ollut sen kanssa ollut millään tasolla aiemmin tekemisissä. Tämä aiheutti yllättäviä, mutta voitettavissa olevia ongelmia. Hyvä suunnittelu, korkea motivaatio sekä järjestelmälliset työskentelytavat mahdollistivat laadukkaan lopputuloksen.

Tietoperustan kasaaminen ei ollut helppo vaihe, koska halusin panostaa alusta asti tutkimuksen luotettavuuteen. Kirjallisuutta korkeakoulukeksinnöistä ei juuri löytynyt, joten olin hyvin pitkälti julkaisujen, muistioiden ja raporttien varassa. Pyrin saamaan kaikki valmistelussa mukana olleet tahot liitettyä materiaaliini mahdollisimman luotettavilla lähteillä. Työssä jouduin käyttämään nettilähteitä, joita pyrin alusta asti välttämään mahdollisimman paljon. Osan aineistosta jouduin hylkäämään, koska en pitänyt luotettavuutta tarpeeksi hyvänä. Internetlähteissä luottamukseni virastojen tai muiden vastaavien tahojen sisällölliseen luotettavuuteen oli korkeampi kuin muiden. Tietoperustassa pyrin, mikäli se vain oli mahdollista, varmistamaan tiedon useista lähteistä.

Innovaatiopolitiikan, patentoinnin sekä rahoituksen osalta tietoa oli helposti saatavissa. Kirjallisuuden ja julkaisujen avulla sain koostettua hyvän taustamateriaalin Suomen innovaatiopolitiikasta ja Euroopan unionin ulkopuolisesta ohjauksesta. Korkeakoulukeksintölaki on omalta osaltaan innovaatiojärjestelmän osan eli korkeakoulujen työkalu.

Teoriaosiosta on voitu todeta että Suomi on innovaatiovetoinen talous, jonka yksi elinehto on keksintöjen syntyminen ja niiden aktiivinen hyödyntäminen. Suomen lainsäädäntö ohjaa omalta osaltaan keksintöjen aktiiviseen hyödyntämiseen. Tästä hyviä esimerkkejä on työsuhdekeksintölaki sekä korkeakoulukeksintölaki. Yksi tärkeimmistä tässä tutkimuksessa käsitellyistä laista on patenttilaki. Patenttilaki antaa suojan keksinnölle, mutta velvoittaa myös keksinnön julkaisemiseen. Tämä toimintaketju mahdollistaa valtiovallan kannalta resurssien tehokkaan hyödyntämisen, jotta

pyörää ei keksittäisi aina uudestaan ja uudestaan. Tämä myös on tieteen lähtökohta; vanhan päälle rakennetaan uutta ja saadaan näin tiede edistymään ja menemään eteenpäin (Kananen 2010, 21).

Tilastokeskus jakaa luotettavaa, laadukasta ja tutkittua tietoa hyvin moninaisista asioista. Korkeakoulun TKI-menot kuuluvat näihin asioihin. Tilastokeskuksen sivustolta löysin TKI-rahoituksesta sekä TKI-henkilöstöstä hyvää taustatietoa. Tilastokeskuksen tieto nitoutui osittain Eurostat-tilaston kanssa yhteen, ja nämä kaksi muodostivat yhdessä hyvän numeraalisiin arvoihin perustuvan kuvan TKI-toiminnoista. Rahoitusta tai sen vaikutuksia TKI-toimintaan ei tässä tutkimuksessa tutkittu.

Toimeksiannon pohjalta tutkimusongelmat nousivat kuin itsestään esiin ja tämä antoi minulle hieman ajallista säästöä. Tutkimuskysymysten suunnitteluun panostin paljon aikaa. Lomakkeen ergonomia ja tutkimuskysymykset ottivat ison siivun käytettävissä olevasta ajasta. Uuteen otokseen ei ollut aikaa, joten ensimmäisellä kerralla piti päästä tavoitteeseen ja saada tutkimusongelmiin vastaukset sekä kartoitettua hieman taustamuuttujia. Tutkimuskysymykset muotoutuivat lukemani teorian kautta sekä tarkentuivat toimeksiantajan kanssa käymässäni tapaamisessa. Tutkimustulokset antoivat vastaukset tutkimusongelmiin.

Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulujen henkilöstö ovat tietoisia korkeakoulukeksintölain olemassaolosta. Tutkimuksessa ei kartoitettu mikä on heidän arviionsa tietämyksen tasosta lain suhteen. Tällä ei nähty olevan relevanttia arvoa tutkimuksen kannalta.

TKI-henkilöstön suhtautuminen ammattikorkeakoulun rooliin patenttoijana oli tuloksien kannalta yllättävä. Kuten analyysiosioon kirjoitin, arvioin mahdolliseksi sen, että tämän kaltainen suhtautuminen voi heijastua toimintaan keksintöjen edistämisessä ja hyödyntämisessä. Tämä ei mielestäni ole ammattikorkeakoulun kannalta positiivista, koska negatiivisesti patentointiin suhtautuvan henkilöstön panos keksinnön hyödyntämiseen ja edistämiseen vaikuttaa suoraan ammattikorkeakoulun etua alentavana tekijänä.

Korkeakoulukeksintölain jalkautuminen osaksi ammattikorkeakoulun käytänteitä ei tutkimustulokseltaan ollut yllättävä. Arvio asiasta oli jo suunnitteluvaiheessa se, että ammattikorkeakoulut ovat eri kehitysvaiheessa oman prosessin kanssa ja tästä syystä tuloksissa on hajontaa. Kehitettävänä kohteita tutkimuksen kannalta esiin nousivat myös markkinoinnin puuttuminen/vähäisyys sekä epäselvyyksistä johtuvat ongelmat. Kehitysideoita esteiden poistamiseen tuli hyvin ja näitä ammattikorkeakoulut tulevat varmasti käyttämään.

Kummankin ammattikorkeakoulun kohdalla kehitettävää löytyi. Resurssien lisääminen ja koko prosessin yksinkertaistaminen ovat hyviä esimerkkejä saaduista tuloksista. Tärkeänä ideaalina löytö tutkimuksessa oli ajatus laajentaa prosessi käsittämään koko immateriaalisektoria.

Pohdinnan viimeisenä käsiteltävänä asiana ovat tutkimuksellisuuden ongelmat. Halusin nämä nostaa esille viimeisenä, koska nämä olivat työni kannalta kaikista haasteellisoin osio. Tein teorian kannalta ison virheen ja hain useita lähteitä, jotka käsittelivät tutkimusmenetelmiä. Tämä aiheutti tutkijalle todella paljon sekaannusta termistön kirjavuuden takia. Toivottavaa olisikin, että ammattikorkeakoulut voisivat yhdessä tai vaikka uuden opinnäytetyön avulla koostaa opiskelijoille sanaston ja käsitteistön, jota voitaisiin noudattaa opiskelijoiden, kuin myös opettajien keskuudessa. Tämä voisi olla yksi väylä keventää opinnäytetöihin liittyvää terminologista monimuotoisuutta.

Opinnäytetyöni on ollut todella opettavainen ja antanut minulle taas yhden konkreettisen esimerkin siitä, mitä pystyn tekemään kun niin haluan. Työni onkin hyvä päättää William Arthur Wardin sanoihin:

"Jos pystyt kuvittelemaan jotakin, pystyt myös tekemään sen. Jos pystyt haaveilemaan jostain, pystyt myös saavuttamaan sen"

LÄHTEET

Arene. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto internetsivusto. Viitattu 15.4.2013.
<http://www.arene.fi/index.asp?main=1>

Arenen toimintasuunnitelma 2013. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n toimintasuunnitelma vuodelle 2013. Viitattu 15.4.2013.
http://www.arene.fi/data/liitteet/10151=arene_ts2013.pdf

Bolognan prosessi. Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivut – Bolognan prosessi. Viitattu 2.5.2013. Etusivu > Koulutus > Bologna.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/bologna/>

Bruun N. & Välimäki M. 2004. Korkeakoulukeksinnöt. IPR University Centerin julkaisu 1. Helsinki: Oy Nordprint AB.

Euroopan parlamentti 2004. Euroopan parlamentin toiminta - kohokohdat 1999-2004. Talous- ja rahapolitiikka > Lissabonin strategia. Viitattu 28.4.2013.
<http://www.europarl.europa.eu/highlights/fi/1001.html>

Eurooppa 2020 kasvustrategia. 2011. Eurooppa 2020 – Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia. Euroopan komissio > Suomi > Ajankohtaista > Teemat > Kasvu ja työtä. Viitattu 28.4.2013.
http://ec.europa.eu/finland/news/topics/growth_jobs/index_fi.htm

Eurooppa 2020 Strategia. Suomen kansallinen ohjelma kevät 2012. Valtiovarainministeriön julkaisu 16a/2012. ISSN 1797-9714 (PDF). Viitattu 28.4.2013.
http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2012/01_programme/fi_2012-04-19_nrp_fi.pdf

Eurooppa 2020. EU:n ja Suomen T&K tavoitteet suhteessa BKT:hen. Viitattu 9.4.2013. Eurooppa 2020 tavoitteet pähkinänkuoressa > kansalliset tavoitteet.
http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_fi.htm

Eurostat 2009. Science, technology and innovation in Europe. Statistical books – 2009 Edition. ISSN 1830-754X. Viitattu 25.4.2013.
http://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/archive/fp7-evidence-base/statistics/eurostat_-_science,_technology_and_innovation_in_europe.pdf

Eurostat 2012. Science, technology and innovation in Europe. Statistical books – 2012 Edition. ISSN 1830-754X. Viitattu 27.4.2013. Julkaistu 18.4.2012.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GN-12-001/EN/KS-GN-12-001-EN.PDF

Haarmann P-L. & Mansala M-L. 2012. Immateriaalioikeuden perusteet. 2. uud. p. Helsinki: Talentum

HE 259/2004. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin sekä laiksi oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annetuain lain muuttamisesta. Viitattu 6.4.2013. <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/20040259>

Hirsjärvi S. & Remes P & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita.13. os. uud. p. Helsinki: Tammi.

Holopainen M. & Pulkkinen P. 2008. Tilastolliset menetelmät. 5. uud. p. Helsinki : WSOY

Innovaatiojärjestelmä 2013. Suomen tieteen ja teknologian tietopalvelu - tieteeseen ja teknologiaan liittyviä tilastoja, artikkeleita ja linkkejä. Päivitetty 4.1.2013. Viitattu 29.4.2013. <http://www.research.fi/innovaatiojarjestelma.html>

Innovaatiopolitiikka. Työ- ja elinkeinoministeriön internetsivusto. Viitattu 14.4.2013. Etusivu > Innovaatiot > Innovaatiopolitiikka. Sivua viimeksi päivitetty: 11.4.2013 <http://www.tem.fi/?s=3230>

Kananen J. 2008. Kvali. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 93.

Kananen J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111.

Komission tiedonanto 2010. Euroopan komission tiedonanto Eurooppa 2020 strategiasta. Annettu Brysselissä 3.3.2010. Viitattu 28.4.2013. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:FI:PDF>

Korhonen A. 2004. Korkeakoulukeksintöjen muuttuvat oikeudet. eMBA – lopputyö. Kajaanin yliopistokeskus. Viitattu 22.4.2013. http://www.kajaaninyliopistokeskus.oulu.fi/julkaisut/muut/Lopputy__final.pdf

Korkeakoulukeksintölain velvoitteet. Korkeakoulukeksintölaki- velvoitteet ammattikorkeakouluille ja niihin vastaaminen. Viitattu 15.4.2013. www.arene.fi/data/dokumentit/20080520T134154_22129.pdf

Korkeakoulukeksintölaki. Finlex – ajantasainen lainsäädäntö / Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin 19.5.2006/369. Viitattu 6.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060369>

Korkeakoulusektorin tutkimus- ja kehittämistoiminta. Suomen virallinen tilasto (SVT). Verkkojulkaisu. ISSN=1798-6206. 2011. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 27.4.2013. Saantitapa: http://tilastokeskus.fi/til/tkke/2011/tkke_2011_2012-10-31_kat_004_fi.html

Korkeakoulusektorin tutkimustoiminnan menot 2010 ja 2011. Suomen virallinen tilasto (SVT). Verkkojulkaisu. ISSN=1798-6206. 2011. Korkeakoulusektorin tutkimustoiminnan menot vuosina 2010 ja 2011 korkeakouluittain. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 27.4.2013. Saantitapa: http://tilastokeskus.fi/til/tkke/2011/tkke_2011_2012-10-31_tau_010_fi.html

Mauri Pekkarinen. 2004. Kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkarisen esittelypuheenvuoro. Täysistunnon pöytäkirja PTK 134/2004 vp. Viitattu 27.4.2013. http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/ptk_134_2004_ke_p_9.shtml

OECD Factbook 2013. Economic, Environmental and Social Statistics - Gross domestic expenditure on R&D. ISBN : 9789264183667 (HTML). Viitattu 28.4.2013. http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook-2013_factbook-2013-en

Oesch R. & Pihlajamaa H. 2008. Patenttioikeus. 2. uud. p. Helsinki: Talentum.

Patenttiasetus. Finlex – ajantasainen lainsäädäntö / Patenttiasetus 26.9.1980/669. Viitattu 7.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1980/19800669>

Patenttien vuosimaksut. Patentti- ja rekisterihallituksen internetsivusto. Patenttihakemuksista ja patenteista maksettavat vuosimaksut 1.4.2010 alkaen. Viitattu 4.5.2013. Etusivu > Patentit > Hinnasto > Vuosimaksut <http://www.prh.fi/fi/patentit/hinnastot/vuosmaks.html>

Patenttilaki. Finlex – ajantasainen lainsäädäntö / Patenttilaki 15.12.1967/550. Viitattu 6.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670550>

PatInfo. Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämä julkinen tietokanta. Viitattu 23.4.2013 ja 29.4.2013. Etusivu > Patentit > Tietokannat > PatInfo - PRH:n patenttirekisteri. <http://www.prh.fi/fi/patentit/julkaisut/patinfo.html> Ohjeistus sivuston käyttöön saatu PRH:n ylläpitämästä patenttineuvonnasta Hakusanat: *YLIOPISTO* ja *AMMATTIKORKEAKOULU* > raja 1.1.2007-

PCT. Patentti- ja rekisterihallituksen internetsivusto. Kansainvälinen patenttihakemus (PCT-hakemus). Viitattu 29.4.2013. Etusivu > Patentit > Patentinhaku ulkomailla > Kansainvälinen patenttihakemus (PCT). <http://www.prh.fi/fi/patentit/hakuulkom/kvhakemus.html>

Sivistysvaliokunnan mietintö 1/2006 vp. Eduskunnan internetsivusto. Viitattu 22.4.2013. Täysistunnon pöytäkirja PTK 37/2006 vp > Päiväjärjestyksen asiat – 3. asia > Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2006 vp. http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/ptk_37_2006_p.shtml#kohta_lin3

Statistic in focus 3/2005. Eurostat - Science and Technology - R&D Statistics. R & D personnel in the EU. ISSN 1609-5995. Viitattu 27.4.2013.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/KS-NS-05-003/EN/KS-NS-05-003-EN.PDF

Suomen Akatemian IPR –opas tutkijoille. Viitattu 7.4.2013. Lainattua asiakirjaa viimeksi muokattu 30.10.2012. Akatemian etusivu > Rahoitus ja ohjeet > Rahoituksen käyttö > Tulosten hyödyntäminen > IPR-opas
<http://www.aka.fi/fi/A/Tutkijalle/Rahoituksen-kaytto/Tulosten-hyodyntaminen/Suomen-Akatemian-IPR-opas-tutkijoille/>

Suomi osaamispohjaiseen nousuun. 2012. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan toimintaohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö & Työ- ja elinkeinoministeriö 12.12.2012. Viitattu 28.4.2013.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tiedepolitiikka/liitteet/Tutkimus-ja_innovaatiopolitiikan_toimintaohjelma_12_12_2012.pdf

Tiede- ja teknologianeuvosto 2003. Osaaminen, innovaatiot ja kansainvälistyminen. Helsinki. ISBN 951-53-2483-3. Viitattu 28.4.2013.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tutkimus-ja_innovaationeuvosto/julkaisut/liitteet/linjaus_2003.pdf

Tilastokeskuksen julkaisuja 2011. Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2011. Viitattu 27.4.2013. http://tilastokeskus.fi/til/tkke/2011/tkke_2011_2012-10-31_fi.pdf

Tunnustusta keksijöille 2002. Patentti- ja rekisterihallituksen internetsivuston ajankohtaista osio. Julkaistu 28.06.2002. Viitattu 25.4.2013. Etusivu > Ajankohtaista > Tunnustusta keksijöille. <http://www.prh.fi/fi/uutiset/36.html>

Tuoteväylä -palvelu. Keksintösäätiön tarjoama ”Tuoteväylä” –palvelu. Viitattu 1.5.2013. Etusivu > Tuoteväylä> Tuoteväylä-palvelu .
<http://www.keksintosaatio.fi/fi/rahoitus>

Tutkimus- ja innovaationeuvosto 2010. Tutkimus- ja innovaatiopoliittinen linjaus 2011–2015 – Raportti. ISBN 978-952-485-996-7 (pdf). Viitattu 28.4.2013.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tutkimus-ja_innovaationeuvosto/julkaisut/liitteet/linjaus2011-2015.pdf

Tutkimus- ja innovaationeuvosto. Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivut. Viitattu 14.4.2013. Etusivu > Tiede > Tutkimus- ja innovaationeuvosto.
http://www.minedu.fi/OPM/Tiede/tutkimus-ja_innovaationeuvosto/

Tutkimus- ja kehittämisrahoitus 2013. Tutkimus- ja kehittämisrahoitus valtion talousarviossa 2013. Suomen virallinen tilasto (SVT). Verkkojulkaisu. ISSN 1796-0479. Viitattu 28.4.2013. http://pai.stat.fi/til/tkker/2013/tkker_2013_2013-02-27_fi.pdf

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot sektoreittain. Suomen virallinen tilasto (SVT). Verkkojulkaisu. ISSN=1798-6206. 2011. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 27.4.2013. Saantitapa: http://tilastokeskus.fi/til/tkke/2011/tkke_2011_2012-10-31_tie_001_fi.html

Työsuhdekeksintölaki. Finlex – ajantasainen lainsäädäntö / Laki oikeudesta työnteon tekemisiin keksintöihin 29.12.1967/656. Viitattu 6.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670656>

Työsuhdekeksintölautakunta. Työsuhdekeksintölautakunnan internetsivusto. Viitattu 9.4.2013. Sivua viimeksi päivitetty 27.5.2011. <http://www.tem.fi/index.phtml?s=1246>

Vanhasen hallituksen hallitusohjelma 2003 - 2007. Hallitusohjelma valtioneuvoston internetsivustolta. Hallituksen ohjelma annettu tiedonantona eduskunnalle 24.6.2003. Viitattu 8.4.2013. <http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/vn/hallitus/vanhasen-hallitusohjelma-2003/fi.pdf>

Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma 2007 - 2010. Hallitusohjelma valtioneuvoston internetsivustolta. Hallituksen ohjelma annettu tiedonantona eduskunnalle 19.4.2007. Viitattu 8.4.2013. <http://valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/aiemmat-hallitukset/vanhanenII/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf>

Vipunen. Opetus- ja kulttuuriministeriön ylläpitämä internetsivusto ammattikorkeakoulujen henkilöstöstä. Viitattu 24.4.2013. Etusivu > Ammattikorkeakoulutus > Henkilöstö > Ammattikorkeakoulujen henkilöstö <http://vipunen.csc.fi/fi-fi/ohjeet/Pages/default.aspx>

LIITTEET

LIITE 1. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan menot vuonna 2011

NIMI	Tutkimusmenot	Rahoitus (1000 €)												
		Ministeriöt					Yritykset							Ulkopuoli- nen rahoitus yht
		Tekes	Muu OKM	muu TEM	SM	VM	Muu julkinen rahoitus	Kotimaiset rahastot, säätiöt	Kotimaiset	Ulkomaiset	EU- rahoitus	Kunnat		
JYVÄSKYLÄN AMK	9 503	616	79			410		320		4 413	265	6 103		
SATAKUNNAN AMK	4 276	254	969	243	75	79	10	555	29	1 039	74	3 327		
Yhteensä	13 779	870	1 048	243	75	79	410	10	875	29	5 452	339	9 430	

Tilastokeskuksen TK aineisto

Saantitapa: opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikkaosaston ylitarkastajalta sähköpostilla 25.4.2013

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 1/15)

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULUN
KEKSINTÖOHJE**

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 2/15)

Versiöitävyydet:			
Versio	Pvm	Huom.	Tekijä
0.1	11.5.2007	Luonnos sisäiselle hallitukselle	H. Saattamainen
0.2	25.5.2007	Luonnos strategialle sisäisen hallituksen komentoa	H. Saattamainen
0.3	5.6.2007	Luonnos strategialle ja T&K-ryhmän komentoa tarkennettuna	H. Saattamainen
0.4	29.6.2007	Muokattu	P. Paikinen
0.5	20.8.2007	Johtoryhmän korjauksia	J. Haltanen, P.J. Alakö, J. Heikkilä
0.6	22.8.2007	Varmistettu Saattamainen, Aho ja Järvelin komentoa pohjalta, lomakkeiden lisä	P. Paikinen

SISÄLTÖ

1	Tarkoitus ja soveltamisala	3
2	Määritelmät	3
3	Keksintöilmoitus	4
4	Ammattikorkeakoulun vastailmoitus	5
5	Oikeudet keksintöön	5
6	Tulosten julkistaminen	6
7	Korvaukset ja palkkiot	6
8	Ammattikorkeakoulun toimenpiteet ja päätöksenteko	8
9	Ohjeen toteutumisen valvonta	8
10	Voimaantulo	8
	Liite 1. Korkeakoulukeksinnön käsittelyprosessi	9
	Liite 2. Keksintöilmoitus	10
	Liite 3. Vastailmoitus keksintöilmoitukseen	12
	Liite 4. Oikeuksienottoilmoitus	14
	Liite 5. Siirtokirja	15

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 3/15)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun keksintöohje

1 Tarkoitus ja soveltamisala

Tämän keksintöohjeen tarkoituksena on edistää Jyväskylän ammattikorkeakoulussa syntyneiden keksintöjen tunnistamista, suojaamista ja hyödyntämistä keksijän, ammattikorkeakoulun ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ohje pohjautuu lakiin oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006, jäljempänä ”korkeakoulukeksintölaki”). Ohjeen laatimisessa on tukeuduttu Jyväskylän Yliopiston innovaatiopolitiikkaan keksijöiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi korkeakoulujen yhteisissä hankkeissa syntyneiden keksintöjen käsittelyprosessissa. Ohje määrittää menettelytavat keksintöilmoitusten tekemisestä ja käsittelystä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (prosessikuvaus liitteenä 1) sekä keksintötoiminnan palkitsemiskäytännöt.

Tätä keksintöohjetta sovelletaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun palveluksessa olevien henkilöiden tekemiin Suomessa patentilla suojattavissa oleviin keksintöihin (KKKL 1§). Myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelija voi vapaasta tahdostaan, itse niin halutessaan ilmoittaa keksintönsä ammattikorkeakoululle. Opiskelijalle ei kuitenkaan ole tähän velvollisuutta. Mikäli opiskelija päättää näin tehdä, sovelletaan tätä ohjetta myös opiskelijan tekemiin keksintöihin.

2 Määritelmät

Keksintö on uusi, keksinnöllinen, teollisesti käyttökelpoinen ja toisinnettavissa oleva. Pelkkä idea ei ole keksintö vaan sen konkreettinen ratkaisu, laite, tuote tai menetelmä. Keksinnön on täytettävä tietyt vaatimukset, jotta siihen olisi mahdollista saada patentti. Patentointikriteerit määritellään patenttilaissa (PatL 550/1967).

Sovellettaessa tätä keksintöohjetta tarkoitetaan

1) Avoimella tutkimuksella

- a) tutkimusta, joka tehdään palvelussuhteessa ammattikorkeakoulun tutkimustehtävien täyttämiseksi ilman ulkopuolista rahoitusta ja ilman, että tutkimukseen osallistuu ammattikorkeakoulun ulkopuolisia sopimusosapuolia,
- b) tutkimusta, joka täyttäisi sopimustutkimuksen edellytykset, mutta josta ammattikorkeakoulu ja tutkimusyhteistyökumppani ovat ennen tutkimuksen alkua nimenomaisesti sopineet, että tutkimus on avointa tutkimusta; tai
- c) tutkimusta, joka toteutetaan ulkopuolisen tahon rahoittamana mutta johon ei sisälly muita kuin tulosten julkaisemista koskevia määräyksiä.

2) Sopimustutkimuksella

- a) tutkimusta, joka on maksullista palvelutoimintaa.
- b) muuta, kuin edellä 1-kohdassa tai tämän kohdan a)-alakohdassa tarkoitettua tutkimusta, jossa on mukana ainakin yksi ammattikorkeakoulun ulkopuolinen taho joko

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 4/15)

osatutkimuksen tekijänä, rahoittajana tai muuna osallistujana ja johon liittyy tutkimuksen tuloksia tai sen toteuttamistapaa koskevia velvollisuuksia.

3) Muissa tilanteissa syntyneellä keksinnöllä

tämän ohjeen soveltamisalaan kuuluvaa keksintöä, joka on syntynyt muuten, kuin edellä 1) tai 2) kohdissa tarkoitetussa tutkimuksessa.

3 Keksintöilmoitus

Ennen varsinaisen keksintöilmoituksen jättämistä keksijä voi olla yhteydessä ammattikorkeakoulun T&K -kehittämispalveluiden päällikköön. T&K -kehittämispäällikön kanssa keksijä voi ennalta selvittää mm. ideansa uutuutta ja/tai patentoitavuutta, sopivaa ajankohtaa keksintöilmoituksen jättämiselle (liite 2) sekä muita idean suojaamiseen liittyviä asioita.

Korkeakoulukeksintölain mukaisesti ammattikorkeakoulun palveluksessa olevan henkilön on viipymättä ilmoitettava ammattikorkeakoululle työsuhteessa tekemästään keksinnöstä. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia työsuhteessa tehtyjä keksintöjä huolimatta siitä, kenelle keksijän käsityksen mukaan oikeudet kuuluvat. Keksijän lähiesimiehen on ohjattava keksijöitä tekemään ilmoitus, vaikka hän ei itse olisi keksijän asemassa. Samoin yksikönjohtajan on esimiehenä ohjattava keksijöitä tekemään keksintöilmoitus.

Mikäli ilmoituksen tekijä on opiskelija, tulee ilmoituksen liitteenä olla opiskelijan allekirjoittama sopimus, jolla keksinnön oikeuksien siirtymisestä ammattikorkeakoululle soviin.

Ilmoituksen on sisällettävä riittävät tiedot keksinnöstä ja sen tekijöistä, jotta ammattikorkeakoulu voi arvioida keksintöä, selvittää oikeudet keksintöön ja selvittää keksintöön mahdollisesti liittyvät yhteistyösopimukset. Ilmoitus tehdään käyttäen tarkoitusta varten laadittua keksintöilmoituslomaketta (liite 2).

Keksintöilmoituksessa keksijät ilmoittavat käsityksensä siitä, millaisessa tutkimuksessa tai tilanteessa keksintö on syntynyt. Ilmoituksen allekirjoittavat ja oikein täytetyksi vakuuttavat kaikki keksintöön osalliset keksijät.

Ilmoituksen tulee sisältää seuraavat tiedot: keksijä(t) yhteystietoineen, keksinnön nimi, kuvaus keksinnöstä, keksijäkohtainen luettelo hankkeista, joissa keksijä on keksinnön syntyhetkellä ja sitä edeltävinä kuutena kuukautena työskennellyt sekä keksijöiden allekirjoitukset ja päiväys.

Keksintöilmoituksen lisäksi keksijän on pyynnöstä annettava muita tarpeellisia tietoja keksinnöstä.

Keksintöilmoitus toimitetaan henkilökohtaisesti tai postin välityksellä T&K -kehittämispalveluihin. Kuoreen tulee merkitä Keksintöilmoitus (luottamuksellinen). Keksintöilmoitus kuitataan vastaanotetuksi T&K -kehittämispalveluissa, mikäli siinä on riittävät tiedot. Keksijä(t) saa(vat) kopion vastaanotetuksi kuitatusta keksintöilmoituksesta. Mikäli jätetty keksintöilmoitus ei sisällä riittäviä tietoja, ilmoittaa ammattikorkeakoulu viipymättä kirjallisesti puutteesta keksijöille.

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 5/15)

4 Ammattikorkeakoulun vastailmoitus

Kahden kuukauden kuluessa siitä, kun ammattikorkeakoulu on vastaanottanut riittävät tiedot sisältäneen keksintöilmoituksen vastaanotetuksi, ammattikorkeakoulu ilmoittaa keksijälle

- 1) ammattikorkeakoulun arvion siitä, onko keksintö Suomessa patentilla suojattavissa sekä
- 2) yhtyykö ammattikorkeakoulu kunkin keksijän osalta keksijän käsitykseen siitä, onko keksintö syntynyt avoimessa tai sopimustutkimuksessa taikka muussa tilanteessa.

Lisäksi ammattikorkeakoulun vastailmoitus sisältää tiedon korkeakoulukeksintölain ammattikorkeakoululle ja keksijöille sallimista toimenpiteistä ja velvollisuuksista. Vastailmoitus (liite 3) ei vielä sisällä ammattikorkeakoulun arviota keksinnön kaupallisuudesta hyödynnettävyydestä.

Mikäli ammattikorkeakoulu ja keksijä(t) arvioivat eri tavalla keksinnön yhteyden palvelussuhteeseen ja tutkimushankkeisiin, pyritään erimielisyys selvittämään ensisijaisesti neuvotteluin. Mikäli neuvottelut eivät johda tulokseen, voidaan asiasta pyytää lausuntoa korkeakoulukeksintölain mukaisesti keksintölautakunnalta ja viime kädessä saattaa asia Helsingin käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

5 Oikeudet keksintöön

5.1 Avoimessa tutkimuksessa

Keksijällä on ensisijainen oikeus hyödyntää avoimessa tutkimuksessa syntyneitä keksintöjä. Hyödyntäminen voi olla sekä tieteellistä että taloudellista hyödyntämistä. Ammattikorkeakoulu voi ottaa itselleen oikeudet avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön, jos keksijä ei ole kuuden kuukauden kuluessa ammattikorkeakoulun vastailmoituksesta julkaissut keksintöä tai ilmoittanut halukkuuttaan itse hyödyntää keksintöään. Keksijä voi myös ilmoittaa, että hän hyödyntää keksintöä vasta mainitun kuuden kuukauden määräajan jälkeen.

Keksijä voi ennen määräajan loppua vapaaehtoisesti ilmoittaa luopuvansa keksinnön hyödyntämisestä omatoimisesti ja esittää toivomuksen, että ammattikorkeakoulu ryhtyisi keksinnön hyödyntämisiin.

5.2 Sopimustutkimuksessa

Ammattikorkeakoululla on oikeus ottaa itselleen oikeudet sopimustutkimuksessa syntyviin keksintöihin kuuden kuukauden kuluessa riittävät tiedot sisältäneen keksintöilmoituksen vastaanottamisesta. Ilmoitus oikeuksien ottamisesta (liite 4) tehdään keksijälle kirjallisesti. Ammattikorkeakoulu pyrkii tekemään päätöksensä oikeuksista ja suojaustoimista lain sallimaa määräaikaa nopeammin, pääsääntöisesti kolmen kuukauden sisällä tehtyjen arviointien perusteella, jotta mahdollinen keksinnön suojaaminen ei tarpeettomasti viivästyä sen mahdollista julkistamista. Kun ammattikorkeakoulu on tämän

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 6/15)

kohdan nojalla ottanut itselleen oikeudet keksintöön, keksijän on ammattikorkeakoulun vaatimuksesta viipymättä allekirjoitettava tarvittavat asiakirjat mukaan lukien siirto-asiakirjan (liite 5), jossa sovitaan muun muassa keksijälle maksettavista korvauksista ja keksinnöstä saatavan hyödyntämistulon jaosta tämän keksintöohjeen mukaisesti.

5.3 Muissa tilanteissa

Ammattikorkeakoululla on etuoikeus neuvotella keksijän kanssa keksintöön kohdistuvista oikeuksista, jos korkeakoulukeksintölain soveltamisalaan kuuluva keksintö on syntynyt muuten kuin avoimessa tai sopimustutkimuksessa. Jos keksintö on ammattikorkeakoulun toiminnan kannalta tarpeellinen, on ammattikorkeakoululla lisäksi oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan käyttöoikeus keksintöön.

6 Tulosten julkistaminen

Keksijä ei saa julkistaa sopimustutkimuksessa syntyneitä tuloksia keksinnön suojaamisen tai muun hyödyntämisen vaarantavalla tavalla. Keksijä ei saa jättää keksintöä koskevaa patenttihakemusta tai muuten määrätä keksinnöstä, ennen kuin ammattikorkeakoululle varattu määräaika on päättynyt, ellei ammattikorkeakoulu kirjallisesti ilmoita keksijälle, että ammattikorkeakoulu ei tule ottamaan oikeuksia keksintöön tai anna keksijälle lupaa patentoida keksintönsä.

Keksijä voi anoa lupaa patentoida keksintönsä itse keksintöilmoituksen jättämisen yhteydessä. Keksinnön kuullessa sopimustutkimuksen piiriin ammattikorkeakoulu voi myöntää patentointiluvan ehdollisesti eli ammattikorkeakoulu voi antamassaan luvassa edellyttää, että patenttihakemus on ammattikorkeakoulun pyynnöstä joko siirrettävä ammattikorkeakoulun nimiin tai peruutettava. Ehdollista lupaa käytettäessä ammattikorkeakoulun on tehtävä lopullinen päätöksensä keksinnön suhteen kohdan 5.2 mukaisesti määräajassa.

Ammattikorkeakoulu ei saa julkistaa sille annettuja keksintöön liittyviä tietoja ennen kuin keksintö on riittävällä tavalla suojattu eikä salassapidolle ole muita erityisiä syitä. Tässä tarkoitettuihin julkistamiseksi ei kuitenkaan katsota tietojen antamista hankeyhteistyön osapuolille, jos hanketta koskevissa sopimuksissa on sovittu tulosten hyödyntämisestä, siirtymisestä tai tiedoksisaannista ja tietoja annettaessa on huolehdittu siitä, että tietojen antamisella ei vaaranneta keksinnön suojaamista tai muuta hyödyntämistä.

Ammattikorkeakoulu voi antaa keksintöä koskevia tietoja myös muille kuin tutkimusyhteistyön osapuolille, jos tietojen antaminen on keksinnön arvioinnin tai kaupallistamisen vuoksi tarpeellista. Ammattikorkeakoulun on tällöin huolehdittava siitä, ettei keksinnön suojaamista tai muuta hyödyntämistä taikka keksijän tieteellisen julkaisu-oikeuden ensisijaisuutta vaaranneta.

7 Korvaukset ja palkkiot

Kun ammattikorkeakoulu ottaa oikeudet avoimessa tutkimuksessa, sopimustutkimuksessa tai muissa tilanteissa syntyneeseen keksintöön, keksijällä on oikeus saada keksinnöstä kohtuullinen korvaus noudattaen tässä ohjeessa vahvistettuja tulonjakoperiaatteita.

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 7/15)

teita. Lakisääteisen kohtuullisen korvauksen lisäksi ammattikorkeakoulu maksaa keksijöille keksintöilmoitus- ja patentinhakupalkkion sekä palkkion myönnetystä patentista. Palkkioiden suuruuksista päättää rehtori/toimitusjohtaja erikseen.

Keksintöilmoituspalkkio

Keksijälle maksetaan ilmoituspalkkio hyväksytyn keksintöilmoituksen tekemisestä. Edellytyksenä ilmoituspalkkion maksamiselle on, että keksintö on uusi, patentoitavissa Suomessa ja syntynyt palvelussuhteessa. Keksintöilmoituspalkkio voidaan maksaa myös opiskelijalle silloin kun opiskelija on osakeksijänä keksinnössä, jonka keksijöinä on tämän ohjeen mukaan ilmoitusvelvollisia keksijöitä.

Mikäli keksijöitä on kaksi tai useampia, ilmoituspalkkio jaetaan heidän kesken pääluvun mukaisesti tasaosuuksin.

Patentinhakupalkkio

Mikäli Jyväskylän ammattikorkeakoulu päättää ottaa oikeudet ja hakea patenttia ilmoitetulle keksinnölle, maksaa ammattikorkeakoulu keksijälle patentinhakupalkkion viipymättä sen jälkeen, kun keksintöä koskeva ammattikorkeakoulun hakemus on jätetty patenttiviranomaiselle. Patentinhakupalkkio maksetaan kustakin patentista vain kerran riippumatta siihen yhdistettyjen keksintöilmoitusten määrästä.

Jos ammattikorkeakoulun solmimassa hankesopimuksessa on sovittu oikeuksien tuloksiin siirtyvän sopijakumppanille, keksijälle maksetaan palkkio sen mukaan, mitä kyseisessä tutkimussopimuksessa on patentinhakupalkkiosta sovittu.

Usealle keksijälle maksettava palkkio jaetaan keksijöille pääluvun mukaan tasaosuuksin. Palkkion maksamisen edellytyksenä on, että keksijä(t) on osallistunut patenttihakemuksen laatimiseen ja allekirjoittanut kaikki tarvittavat asiakirjat.

Palkkio myönnetystä patentista

Ammattikorkeakoulu maksaa keksijälle palkkion ammattikorkeakoulun jättämän hakemuksen perusteella ammattikorkeakoululle myönnetystä patentista. Usealle keksijälle maksettava palkkio jaetaan keksijöille pääluvun mukaan tasaosuuksin. Palkkion maksamisen edellytyksenä on, että keksijät ovat parhaan kykynsä mukaan osallistuneet patenttihakemuksen käsittelyyn.

Keksinnöstä saatavan hyödyntämistulon jako

Keksinnön suojaamisesta ja kaupallistamisesta aiheutuu aina kuluja mutta onnistuessaan toiminnasta voi kertyä kulujen vähentämisen jälkeen myös jaettavaa tuloa.

Mikäli keksinnön kaupallistamisesta kertyy ammattikorkeakoululle nettotuloa (ammattikorkeakoulu ei vähennä oman hallintotyön kustannuksia nettotuloa laskettaessa), tulo jaetaan pääsääntöisesti seuraavasti:

- nettotulosta 50 % maksetaan keksijälle/keksijöille
- nettotulosta 25 % osoitetaan asianomaiselle koulutusyksikölle

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 8/15)

- nettotulosta 25 % osoitetaan innovaatiotoiminnan ylläpitoon

Korkeakoulu pidättää korvauksesta veroennakon ja maksaa asiaankuuluvat henkilösivukulut. Mikäli keksijöitä on useampia kuin yksi, keksijöille tilittävä hyödyntämistulo jaetaan keksijöiden kesken. Keksijöiden osuus maksetaan heille pääluvun mukaisesti tasaosuuksin, ellei muuta ole ennen patentinhakua keksijöiden kesken sovittu tai elleivät olosuhteet muutoin anna aiheita poiketa tasajaon perusteesta.

Mikäli oikeudet sopimustutkimuksessa syntyneeseen keksintöön siirtyvät tutkimussopimuksen perusteella ammattikorkeakoulun sopijakumppanille, noudatetaan keksijälle maksettavan kohtuullisen korvauksen osalta mitä kyseisessä tutkimussopimuksessa on sovittu.

8 Ammattikorkeakoulun toimenpiteet ja päätöksenteko

Tämän ohjeen piiriin kuuluvat ammattikorkeakoulun päätökset tekee rehtori/toimitusjohtaja kuultuaan asianomaisia keksijöitä ja tarvittaessa ammattikorkeakoulun yhteistyökumppaneita ja ulkopuolisia asiantuntijoita.

Ammattikorkeakoulu tekee tarvittavat toimenpiteet, hankkii tarvittavat selvitykset ja lausunnot sekä tekee päätökset keksintöjä koskevissa asioissa ilman aiheutonta viivästystä.

9 Ohjeen toteutumisen valvonta

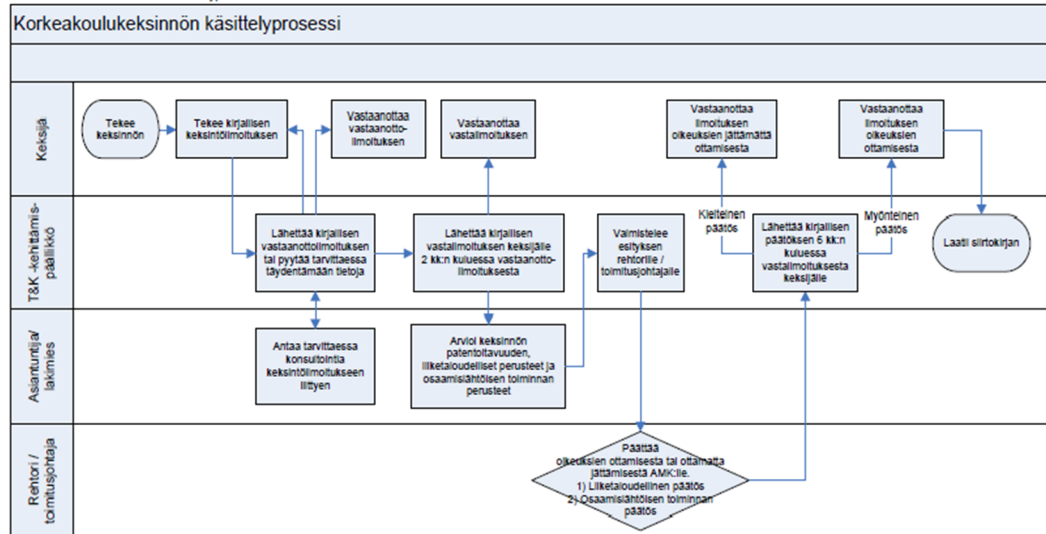
Hallintoyksikön T&K -kehittämispalvelut valvoo tämän ohjeen toteutumista ja raportoi vuosittain ammattikorkeakoulun rehtorille/toimitusjohtajalle ohjeen toteutumisesta sekä innovaatiotoiminnan edistämisestä ja tuloksista.

10 Voimaantulo

Jyväskylän ammattikorkeakoulun sisäinen hallitus on käsitellyt ja Oyn hallitus hyväksynyt tämän ohjeen voimaantulopäiväksi 1.1.2007. Ohjetta ei sovelleta sellaisiin keksintöihin, joihin kohdistuu ennen 1.1.2007 syntyneitä sopimusvelvoitteita. Ohjetta ei myöskään sovelleta sellaisiin tutkimussopimuksiin, jotka on tehty, tai tutkimushankkeisiin, jotka on aloitettu ennen 1.1.2007.

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 9/15)

Liite 1. Korkeakoulukeksinnön käsittelyprosessi

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 10/15)

Liite 2. Keksintöilmoitus

 JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
 JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

LUOTTAMUKSELLINEN

1(2)

KEKSINTÖILMOITUS

Vastaanottaja täyttää: nro /200

Keksijät	Osuus (%)	Asema	Yksikkö	Puhelin
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
Keksinnön nimitys				
Keksinnön kuvaus				
Keksinnön kaupallinen arviointi				
Keksinnön mahdolliset hyödyntäjät				
Milloin keksintö on syntynyt?				
Missä yhteydessä keksintö on syntynyt?				
☐ Avoin tutkimus ☐ Sopimustutkimus ☐ Muu tilanne, mikä				
Onko keksintö esitelty jo julkisesti tai onko julkistaminen suunnitella? Missä ja milloin?				
Muut sopimuksiin ja oikeuksien omistamiseen liittyvät asiat				

Littellä kpl

Keksijä antaa ammattikorkeakoululle oikeuden käydä keksintöä koskevat luottamukselliset neuvottelut ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden/tutkimusmiehen/tai vastaavan kanssa.

Päiväys . 200

Alekirjoitukset ja nimeselvennykset					
--	--	--	--	--	--

. 200 vastaanotettu keksintöilmoitus on puutteellinen.

Keksijä pyydetään täydentämään keksintöilmoitusta seuraavasti:

--

Päiväys . 200

Alekirjoitus	
	T&K-kehittämispäällikkö

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 11/15)

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

LUOTTAMUKSELLINEN

2(2)

Vastaanottoilmoitus

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on vastaanottanut riittävät tiedot sisällyttävän keksintöilmoituksen ja sitoutuu käsittelemään sen luottamuksellisesti.

Päiväys . . . 200

Alekirjoitus	
	T&K-kehittämispäällikkö

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 12/15)

Liite 3. Vastailmoitus keksintöilmoitukseen

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

1(2)

VASTAILMOITUS KEKSINTÖILMOITUKSEEN

Keksijä(t)	Osuus (%)	Asema	Yksikkö	Puhelin
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
Keksinnön nimitys				

Ammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan keksintö on syntynyt:

- ☐ **avoimessa tutkimuksessa.** Korkeakoulukeksintölain 3 § määrittelee avoimen tutkimuksen tutkimukseksi, joka a) tehdään palvelussuhteessa korkeakoulujen tutkimuslaitosten työntekijöiden ilman korkeakoulujen ulkopuolista rahoitusta ja ilman, että tutkimukseen osallistuu korkeakoulujen ulkopuolisia tutkimuskumppaneita; b) toteutetaan ulkopuolisen tahon rahoittamana, mutta johon ei sisälly muita kuin tulosten julkaisemista koskevia määräyksiä; tai c) täyttää sopimustutkimuksen edellytykset, mutta josta korkeakoulu ja tutkimusyhteistyökumppani ovat ennen tutkimuksen alkua nimenomaisesti sopineet, että tutkimus on avointa tutkimusta.
- ☐ **sopimustutkimuksessa.** Sopimustutkimuksella tarkoitetaan a) tutkimusta, joka on maksullista palvelutoimintaa; tai b) muuta kuin avointa tutkimusta tai edellä a)-alakohdassa tarkoitettua tutkimusta, jossa on mukana ainakin yksi korkeakoulujen ulkopuolinen taho joko osatutkimuksen tekijänä, rahoittajana tai muuna osallistujana ja johon liittyy tutkimuksen tuloksia tai sen toteuttamista koskevia velvoituksia.
- ☐ **muussa tilanteessa.** Muussa tilanteessa syntyneellä keksinnöllä tarkoitetaan korkeakoulukeksintölain soveltamisalaa kuuluvaa keksintöä, joka on syntynyt muuten kuin avoimessa tai sopimustutkimuksessa.

Korkeakoulukeksintölain ammattikorkeakoululle sallimat toimenpiteet:

Avoimessa tutkimuksessa syntyneen keksinnön hyödyntämiseen ensisijainen oikeus on keksijällä. Hyödyntämiseksi katsotaan sekä tieteellinen että taloudellinen hyödyntäminen.

Korkeakoulukeksintölain 6 §:n mukaan korkeakoululla on kuitenkin ns. toissijainen oikeus ja se voi ottaa itselleen oikeudet avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön, jos keksijä ei ole kuuden kuukauden kuluessa keksintöilmoituksesta julkaisut keksintöä tai ilmoittanut halukkuuttaan itse hyödyntää keksintöään. Mikäli korkeakoulu haluaa käyttää toissijaisia oikeuksiaan, on sen annettava keksijälle ilmoitus oikeuksien ottamisesta kirjallisesti, ja korkeakoulun on ennen ilmoituksen antamista tiedusteltava keksijältä, aikooko tämä hyödyntää keksintöään itse. Keksijä voi myös ilmoittaa, että hän hyödyntää keksintöä vasta mainitun kuuden kuukauden määräajan jälkeen.

Keksijä voi ennen kuuden kuukauden määräajan loppua vapaaehtoisesti ilmoittaa luopuvansa keksinnön hyödyntämisestä omatoimisesti ja esittää toivomuksen, että korkeakoulu ryhtyisi keksinnön hyödyntämistöihin.

Sopimustutkimuksessa syntyviin keksintöihin korkeakoululla on korkeakoulukeksintölain 7 §:n nojalla oikeus ottaa itselleen oikeudet kuuden kuukauden kuluessa riittävät tiedot sisältäneen keksintöilmoituksen vastaanottamisesta. Kuuden kuukauden määräajan aikana korkeakoulu on käsiteltävä keksintöilmoitus, hankittava tarvittaessa keksintöä koskevia asiantuntijalausuntoja ja selvittävä muita asiaan vaikuttavia seikkoja (mm. sopimusvelvoitteet, sopimuskumppanien intressit). Korkeakoulun on myös tehtävä selvityksiä keksinnön mahdollisista hyödyntämisväylistä.

Korkeakoulun on ilmoitettava kirjallisesti keksijälle päätöksensä oikeuksien ottamisesta. Ilmoituksessa oikeuksien ottamisesta voi lisäksi antaa keksijälle tiedot menettelyistä ilmoituksen jälkeen, korvausten määräytymisperusteista ja muista vastaavista seikoista, ellei näitä tietoja ole annettu jo vastailmoituksessa.

Kun korkeakoulu on korkeakoulukeksintölain 7 §:n nojalla ottanut itselleen oikeudet keksintöön, keksijän on korkeakoulun pyynnöstä viipymättä allekirjoitettava keksintöä koskeva siirtokirja sekä muut tarvittavat asiakirjat.

Muut tilanteet. Korkeakoulukeksintölain 8 §:n mukaan korkeakoululla on etuoikeus neuvotella keksijän kanssa keksintöön kuuluvista oikeuksista, jos keksintö on syntynyt muuten kuin avoimessa tai sopimustutkimuksessa. Jos keksintö on korkeakoulun toiminnan kannalta tarpeellinen, on korkeakoululla lisäksi oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan käyttöoikeus keksintöön. Tällaisissa tilanteissa menettelyistä sovitaan osapuolten kesken tapauskohtaisesti.

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 13/15)

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

2(2)

Mikäli ammattikorkeakoulu laiminyö vastailmoituksen tekemisen, se menettää oikeutensa sopimustutkimuksessa tai toissijaiset oikeutensa avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön.

Mikäli ammattikorkeakoulu ei yhdy keksijän / keksijöiden näkemykseen keksinnön syntyvästä ja olosuhteista, erimielisyys pyritään ensisijaisesti ratkaistamaan osapuolien välisin neuvotteluin. Mikäli neuvottelut eivät johda tulokseen, voidaan asiasta korkeakoulukeksintölain mukaisesti pyytää lausuntoa keksintölaulukunnalta ja viime kädessä saattaa asia Helsingin kärjäoikeuden ratkaistavaksi.

Päiväys . 200

Alekirjoitus	
	T&K-kehittämisspäälikkö

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 14/15)

Liite 4. Oikeuksienottoilmoitus

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

1(1)

OIKEUKSIENOTTOILMOITUS

Avoimessa tutkimuksessa syntyneen keksinnön hyödyntämiseen on keksijällä ensisijainen oikeus. Hyödyntämiseksi katsotaan sekä tieteellinen että taloudellinen hyödyntäminen.

Korkeakoulukeksintölain 6 §:n mukaan korkeakoululla on kuitenkin ns. toissijainen oikeus ja se voi ottaa itselleen oikeudet avoimessa tutkimuksessa syntyneeseen keksintöön, jos keksijä ei ole kuuden kuukauden kuluessa keksintöilmoituksesta julkassut keksintönsä tai ilmoittanut haikkuuttansa itse hyödyntää keksintönsä. Mikäli korkeakoulu haluaa käyttää toissijaisia oikeuksiaan, on sen annettava keksijälle ilmoitus oikeuksien ottamisesta kirjallisesti, ja korkeakoulun on ennen ilmoituksen antamista tiedusteltava keksijältä, aikooko tämä hyödyntää keksintönsä itse. Tiedustelu ja vastaus tiedusteluun ovat tämän ilmoituksen liitteinä (liite 1 ja liite 2).

Sopimustutkimuksessa syntyviin keksintöihin korkeakoululla on korkeakoulukeksintölain 7 §:n nojalla oikeus ottaa itselleen oikeudet kuuden kuukauden kuluessa riittävät tiedot sisältäneen keksintöilmoituksen vastaanottamisesta.

Keksinnön nimi, keksintöilmoituksen numero ja päivämäärä

--

Keksijä(t)	Asema	Yksikkö	Puhelin	Osuus (%)
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

☐ Korkeakoulu ei ota oikeuksia keksintöön

☐ Korkeakoulu ottaa oikeudet keksintöön

Menettely oikeuksienottoilmoituksen jälkeen

Kun korkeakoulu on korkeakoulukeksintölain 7 §:n nojalla ottanut itselleen oikeudet keksintöön, keksijän on korkeakoulun pyynnöstä viipymättä allekirjoitettava keksintöä koskeva siirtokirja sekä muut tarvittavat asiakirjat.

Mikäli keksijä ei yhdy ammattikorkeakoulun näkemykseen keksinnön oikeuksien ottamisesta, erimielisyys pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan osapuolten välisin neuvotteluin. Mikäli neuvottelut eivät johda tulokseen, voidaan asiasta korkeakoulukeksintölain mukaisesti pyytää lausuntoa kauppa- ja teollisuusministeriön työsuhtekeksintölautakunnan korkeakoulujaostolta ja viime kädessä saatava asia Helsingin käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Korvaus

Mikäli ammattikorkeakoulu ottaa oikeudet keksintöön, keksijällä on korkeakoululain 9 §:n mukaan oikeus saada kohtuullinen korvaus.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun korvauseriaotteiden mukaisesti yllämainittu keksijälle maksetaan korvausta seuraavasti:

Päiväys . 200

Allekirjoitus	
	rehtori

LIITE 2. JAMK Keksintöohje (s. 15/15)

Liite 5. Siirtokirja

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVASKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

1(1)

SIIRTOKIRJA

Tällä asiakirjalla siirretään

Jyväskylän ammattikorkeakoululle (siirron vastaanottaja)

oikeus hakea ja saada patentti Suomessa ja kaikissa muissa maissa keksintöni/keksintöömme

Keksinnön nimi, keksintöilmoituksen numero ja päivämäärä

--

sekä oikeus etuoikeuteen hakemuksesta.

Keksijän/keksijöiden (siirtäjän) yhteystiedot

Keksijä(t) nimi ja osoite	Osuus (%)	Asema	Yksikkö	Puhelin
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Siirtäjän/siirtäjien allekirjoitus

Päiväys . 200

Allekirjoitus	
---------------	--

LIITE 3. SAMK IPR-opas (1/2)

HUOLEHDI OIKEUKSISTASI, TEE OSAAMISESI NÄKYVÄKSI.

1. IDEA ON VASTA OIVALLUS JOSTAIN. SITÄ TÄYTYY TYÖSTÄÄ ETEENPÄIN!

1+1=6

- Vasta kun idea yrittää työskynnön alkuun, josta se alkaa muuttua jostain sellaisesta mihin liittyy materiaaliin, yhdistelyä, tuotantoa tai tutkimusta muuttuu idea aineettomaksi pääomaksi eli IP:ksi (intellektuaalinen omaisuus).
- Aineeton pääoma näkyy usein fyysisenä tai konkreettisenä. Esimerkiksi teksti, esine, valokuva, koodipätkä tai musiikkikappale.
- Ideoiden työstämiseen, tunnistamiseen ja suojaamiseen saat apua opintajohdosta.

2. JOS OLET VALPPAANA, SÄILYTÄ MAHDOLLISUUTESI.

- Kun mukana on kolmasosa osapuolia sinun ja korkeakoulun lisäksi, pidä kiinni oikeuksista. Tilanteet voivat tulla eteen yllätyksenä.
- Huolehdi sopimusasiasta korkeakoulusi edustajan kanssa, jotta takaat omat etusi.
- On paljon tilanteita, joissa voi syntyä aineetonta pääomaa eli rahallista arvoa osaamisella. Näitä ovat esimerkiksi mikä tahansa opintojakso, jossa luodaan uutta, harjoittelut ja yrityksille tehtävät toimeksiantot sekä päättötyöt.

3. KUN SAAT IDEAN, ÄLÄ HAUDO SITÄ YKSIN.

- Aistista se useille näkökulmille. Hanki palautetta. Keskustele ja kyseenalaista.
- Älä kuitenkaan hylkää väärästä paikasta, sillä muistathan ettei peikkä idea voi suojata.
- Tee salassapitosopimukset tarvittaessa. Tärkeintä on asioiden edistäminen.

4. VOIT HYÖDYNTÄÄ AINEETONTA PÄÄOMAASI USEILLA TAVOILLA.

1+1=6

- Voit esimerkiksi myydä oman opinnäytteen tutkimusosan tai vaikka tehdät bisnestä opiskeluidesi ohella. Mieti kaupallistamis- ja yritysvaltuutuksia. Aineeton pääoma voi olla myös oman yrityksesi pääomaa.
- Korkeakoulut tekevät paljon yritysyrityshyötyä, jossa pääset näyttämään kyntesi ja näyttämään osaamistasi. Nämä tilanteet tarjoavat mahdollisuuden synnyttää uusia ideoita ja kontakteja. Näin et ainakaan työllisty kortistoon opiskeluidesi jälkeen.
- Dokumentoi tekemäsi aineettoman pääoma, erilaiset ratkaisuehdotukset ja kerää portfoliota. Muista pyytää tekemästä työstäsi todistukset, myös toimeksiantojen osalta. Voit ansaita työstetyillä ideoillasi työpaikan. Uramahdollisuutesi moninkertaistuvat.

5. APUA ON TARJOLLA

- Kun olet kehittänyt ideoitasi ja koet, että sinulla on kiinnostus ratkaisuehdotus tai innovaatiohio, muista että korkeakoulusessasi on ihmisiä, jotka auttavat sinua huolehtimaan oikeuksistasi ja vieraan asiasta eteenpäin. Heidän avullaan osaamisesi voidaan tehdä aineetonta pääomaa, jota voi olla rahallista arvoa.

Tämän jaksan ovat lausuneet Mikko Korpela ja Toni Pienonen Business Arena Oy:stä. Aikakauslehtien välillä. Kuvat: Jarkko Mänttä, Kuvituskeskitys Kymä & Kumi. Teos on CC BY-NC-SA-lisenssin alainen. Teosta saa kopioida, levittää, näyttää ja esittää julkisesti ja sitä saa luoda johdannaisveikkeitä, kun niitä ei käytetä kaupallisiin tarkoituksiin.

OTA YHTEYTTÄ: _____

LIITE 3. SAMK IPR-opas (2/2)

LIITE 4. PRH:n vuosimaksu patenteista 1.4.2010 alkaen

Vuodet	Summa
Vuodet 1.-3. yhteensä	200,00 €
4. vuosi	155,00 €
5. vuosi	170,00 €
6. vuosi	195,00 €
7. vuosi	245,00 €
8. vuosi	290,00 €
9. vuosi	320,00 €
10. vuosi	360,00 €
11. vuosi	425,00 €
12. vuosi	485,00 €
13. vuosi	540,00 €
14. vuosi	600,00 €
15. vuosi	650,00 €
16. vuosi	700,00 €
17. vuosi	750,00 €
18. vuosi	800,00 €
19. vuosi	850,00 €
20. vuosi	900,00 €

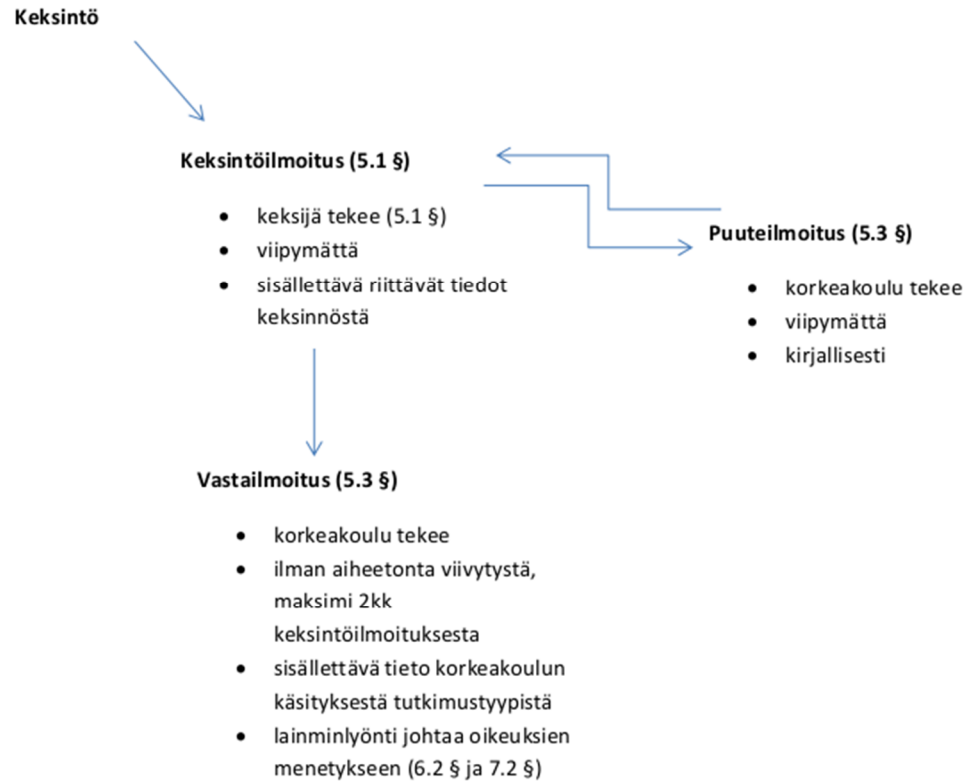
LIITE 5. PRH:lle vuonna 2012 saapuneet patenttihakemukset

Kotimaiset hakijat				Ulkomaiset hakijat			
Vuosi	Yksit.	Yritys	Yhteensä	Yksit.	Yritys	Yhteensä	
1982	724	914	1638	356	2551	2907	
1983	789	930	1719	336	2842	3178	
1984	722	1053	1775	344	3064	3408	
1985	701	1026	1727	327	3145	3472	
1986	719	1035	1754	294	3333	3627	
1987	773	1086	1859	338	3603	3941	
1988			1981			4048	
1989			1948			4417	
1990			2057			4412	
1991	863	1315	2178	314	3702	4016	
1992	803	1247	2050	261	3694	3955	
1993	891	1316	2207	216	3548	3764	
1994	965	1385	2350	215	3651	3866	
1995	736	1399	2135	211	4016	4227	
1996	806	1421	2227	174	2908	3082	
1997	783	1632	2415	144	2109	2253	
1998	683	1801	2484	24	349	373	
1999	673	1838	2511	19	324	343	
2000	706	1873	2579	22	302	324	
2001	639	1751	2390	29	241	270	
2002	563	1599	2162	20	187	207	
2003	467	1523	1990	12	185	197	
2004	463	1548	2011	7	202	209	
2005	485	1345	1830	23	206	229	
2006	427	1386	1813	20	185	205	
2007	445	1359	1804	6	205	211	
2008	397	1402	1799	16	132	148	
2009	399	1406	1805	14	114	128	
2010	375	1356	1731	10	92	102	
2011	409	1241	1650	12	112	124	
2012	420	1284	1704	20	103	123	

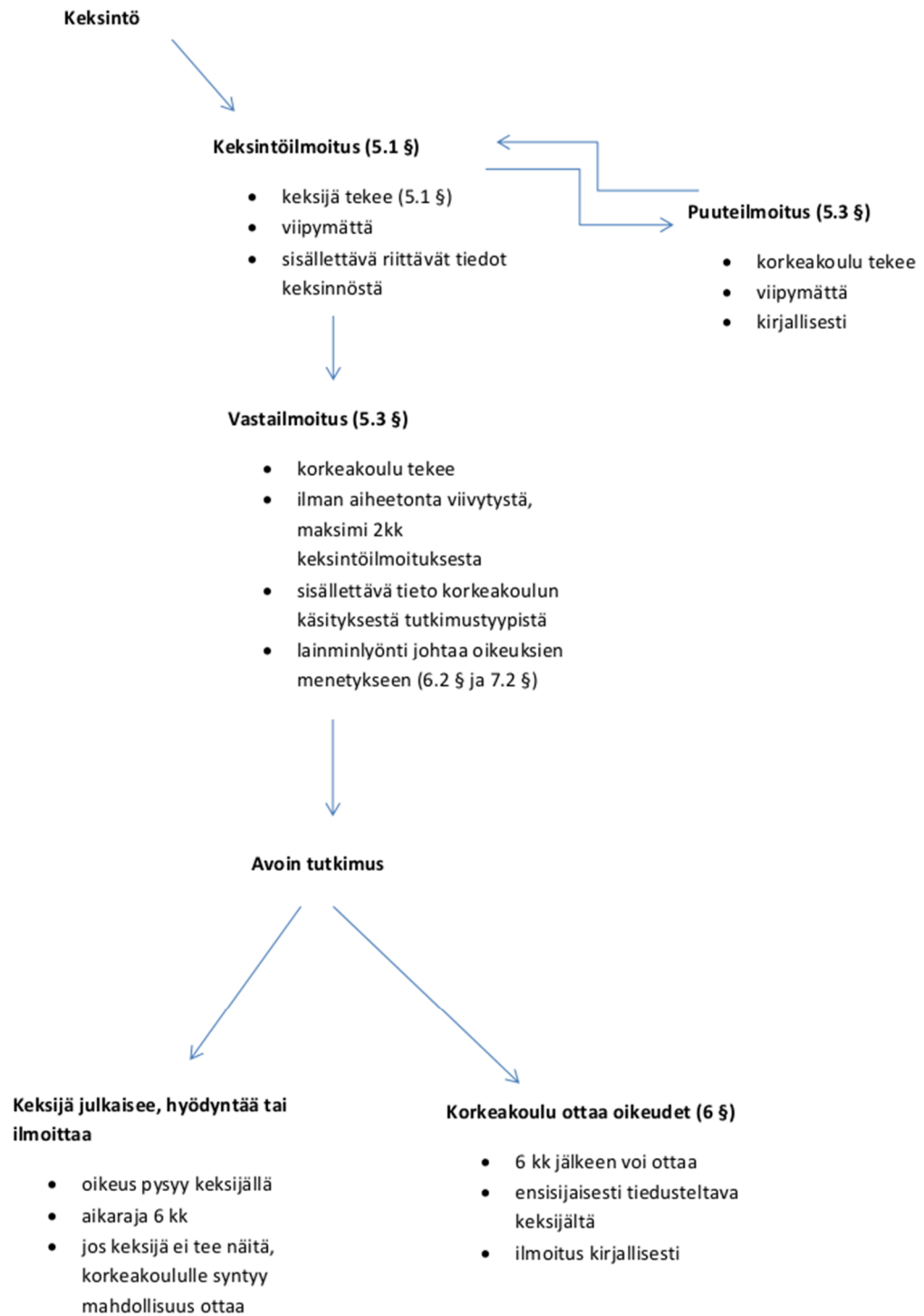
LIITE 6. PRH:n vuonna 2012 myöntämät patentit

Kotimaiset hakijat				Ulkomaiset hakijat			
Vuosi	Yksit.	Yritys	Yhteensä	Yksit.	Yritys	Yhteensä	
1994	186	749	965	935	103	1525	1628
1995	183	677	860		99	1388	1487
1996	199	758	957		59	1286	1345
1997	184	906	1090		61	1147	1208
1998	212	748	960		51	1053	1104
1999	153	726	891	879	45	862	907
2000	117	882	999		35	905	940
2001	135	957	1092		45	910	955
2002	144	948	1092		46	918	964
2003	126	1128	1254		50	1098	1148
2004	96	1083	1179		25	871	896
2005	108	1020	1128		22	607	629
2006	70	643	713		8	338	346
2007	60	556	616		8	297	305
2008	60	670	730		3	265	268
2009	65	648	713		5	337	342
2010	69	648	717		10	196	206
2011	76	642	718		4	119	123
2012	67	631	698		7	130	137

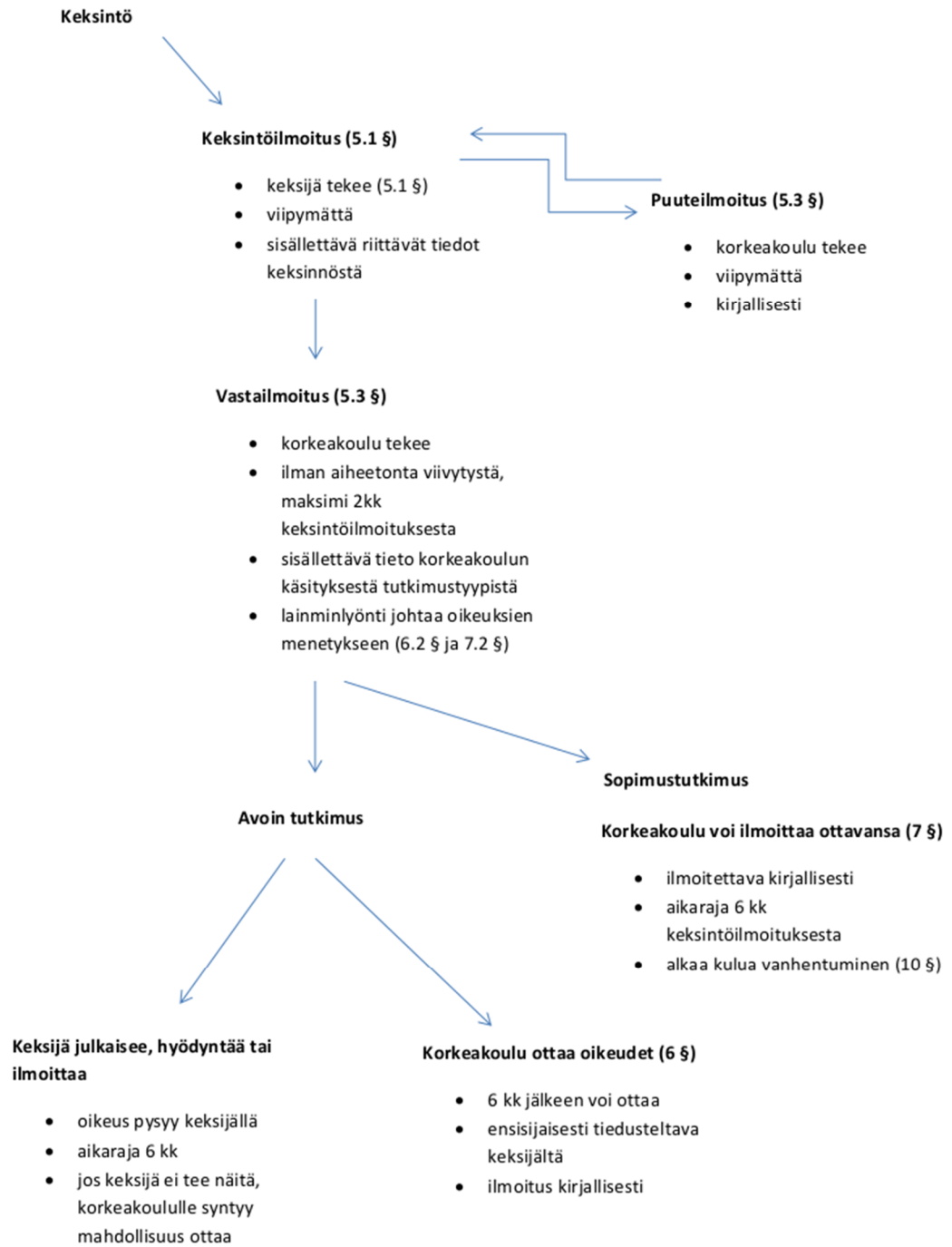
LIITE 7. Ilmoitusmenettely (Bruun & Välimäki 2007, 81)

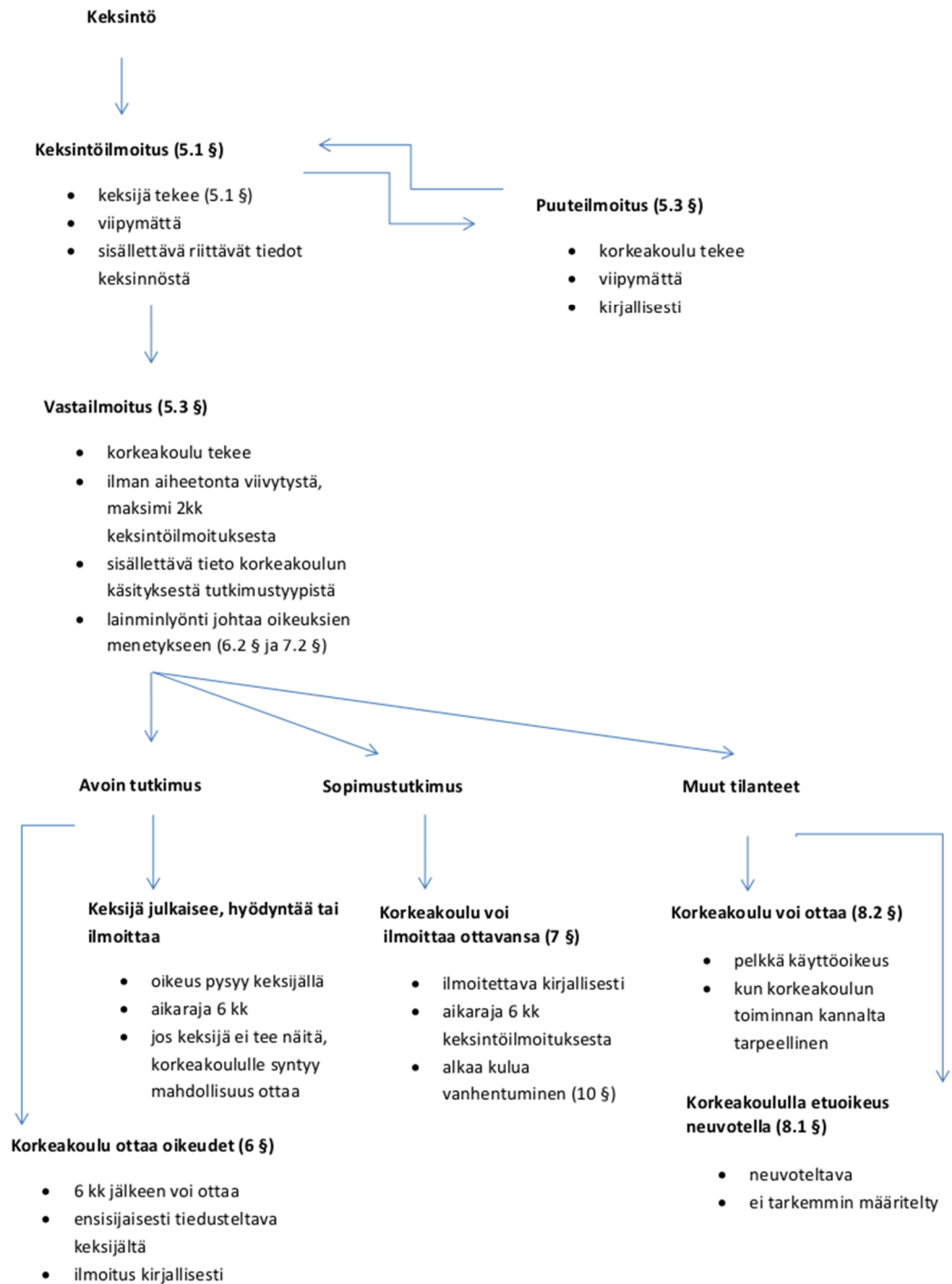
LIITE 8. Oikeuksien otto avoimessa tutkimuksessa (Bruun & Välimäki 2007, 84)

LIITE 9. Oikeuksien otto sopimustutkimuksessa (Bruun & Välimäki 2007, 90)

LIITE 10. Oikeuksien otto muissa tilanteissa (Bruun & Välimäki 2007, 93)

LIITE 11. Tutkimuksen kyselylomake

Korkeakoulukeksintölain jalkautuminen ammattikorkeakoulun käytänteisiin

15.3. - 17.3.2013 - JAMK/SAMK T&K henkilöstö sekä T&K avainhenkilöt

Laadullinen tutkimus korkeakoulukeksintölain jalkautumisesta ammattikorkeakoulun käytänteisiin.

1. Mitä ammattikorkeakoulua edustat?

- ☐ 1. JAMK ☐ 2. SAMK

2. Mikä on koulutustasosi?

- ☐ 1. Peruskoulu ☐ 2. Lukio
☐ 3. Ammatillinen ☐ 4. Korkeakoulu
☐ 5. Yliopisto ☐ 6. Tohtorin tutkinto

3. Mitkä ovat työtehtäviäsi ammattikorkeakoulussa?

4. Oletko itse tehnyt keksintöjä tai hyödyntänyt keksintöjä kaupallisesti / harjoittanut liiketoimintaa?

- ☐ 1. Kyllä ☐ 2. En

Go to '3-Keksinnön hyödyntäminen' if 'Keksinnön tekeminen ja hyödyntäminen' = 'Kyllä'

5. Millaisia keksintöjä olet tehnyt ja miten olet niitä hyödyntänyt?

The question is only appropriate if 'Keksinnön tekeminen ja hyödyntäminen' = 'Kyllä'

6. Miten ammattikorkeakoulu tukee keksintöjen tunnistamista ja niiden kaupallista hyödyntämistä?

7. Tiedätkö onko ammattikorkeakoulullasi omia patenteja / omaa patenttisalkkua?

- ☐ 1. Kyllä ☐ 2. En

8. Pidätkö patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle merkityksellisenä?

- ☐ 1. Kyllä ☐ 2. En

Go to '9-Miksi pitää merkityksellisenä' if 'patenttien hankinnan merkityksellisyys' = 'Kyllä'

Go to '10-Miksi ei pidä merkityksellisenä' if 'patenttien hankinnan merkityksellisyys' = 'En'

9. Miksi pidät patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle merkityksellisenä?

The question is only appropriate if 'patenttien hankinnan merkityksellisyys' = 'Kyllä'

10. Mikset pidä patenttien hankkimista ammattikorkeakoululle merkityksellisenä?

The question is only appropriate if 'patenttien hankinnan merkityksellisyys' = 'En'

11. Onko ammattikorkeakoulussasi tehty prosessikuvausta liittyen keksintöjen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen?

- ☐ 1. Kyllä ☐ 2. Ei

12. Miten prosessi toimii mielestäsi käytännössä (riippumatta siitä onko tehty prosessikuvausta)?

13. Miten prosessia mielestäsi tulisi kehittää?

14. Mitkä tekijät mielestäsi rajoittavat ammattikorkeakoulussa syntyvien keksintöjen tunnistamista ja edistämistä?

15. Miten näitä esteitä voitaisiin kiertää tai vähentää?

16. Mitä konkreettisia kannustimia tarvittaisiin keksijöille (sekä opiskelijoille että työntekijöille, jotta he tekisivät korkeakoulukeksintöjä?)

17. Onko laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin eli korkeakoulukeksintölaki sinulle tuttu?

- ☐ 1. Kyllä ☐ 2. Ei

18. Kiitos osallistumisesta kyselyyn!

Lisätietoja kyselystä ja opinnäytetyöstä: Antti Kallioinen /
 fs969@student.jamk.fi / +35840 080 6062

- ☐ 1. Lopeta kysely

Terminate the questionnaire if 'Kiitos ja lisätiedot' = 'Lopeta kysely'

LIITE 12. Kutsu tutkimukseen JAMK

Opinnäytetyön tutkimus korkeakoulueksintölain jalkautumisesta - JAMK&SAMK

Postilaatikko 1 JAMK 1 JAMKOPPARI 1

Antti Kallioinen 15. huhtikuuta (9 päivää sitten)

Hei,

Tutkin opinnäytetyössäni korkeakoulueksintölain jalkautumista ammattikorkeakoulun käytänteisiin. Toimeksiantajana opinnäytetyössäni on Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyöni tutkimuksen kohdehenkilöt on valikoitu ammattikorkeakoulun TKI -henkilöstöstä sekä TKI -avainhenkilöistä. Valinnat on tehty yhdessä toimeksiantajan edustajan kanssa.

Liitteenä saatekirje sekä linkki tutkimukseen:

[Linkki tutkimukseen](#)

(Mikäli yllä oleva linkki ei jostain syystä toimi, tutkimuksen URL -osoite on <http://sphinx.jamk.fi/2012/jamk2/index.htm> > kopioi tämä osoite selaimesi osoiteriville ja paina enter -painiketta.)

Tutkimus on avoinna keskiviikkoon 17.4.2013 klo 16:00 asti.

Arvokkaasta tutkimusavustanne etukäteen kiittäen,

Kallioinen Antti
HBA10IY, F5969
Oikeustradenomiopiskelija, JAMK

LIITE 13. Kutsu tutkimukseen SAMK

Opinnäytetyön tutkimus korkeakouluksintolain jalkautumisesta - JAMK&SAMK

Postilaatiko

Antti Kallioinen

15. huhtikuuta (9 päivää sitten)

Hei,

Tutkin opinnäytetyössäni korkeakouluksintolain jalkautumista ammattikorkeakoulun käytänteisiin. Toimeksiantajana opinnäytetyössäni on Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Korkeakouluksintolain tutkimuksen kohdehenkilöt on valikoitu ammattikorkeakoulun TKI -henkilöstöstä sekä TKI -avainhenkilöistä. Valinnat on tehty Satakunnan ammattikorkeakoulun yhteyshenkilön toimesta ja ne on hyväksytty opinnäytetyön tekijän puolesta. Tutkimukseen on valittu tehtäviensä tai toimenkuvansa kannalta parhaiten Jyväskylän ammattikorkeakoulun kohdehenkilöistä vastaavia henkilöitä.

Tutkimuksen tekeminen ja kahden ammattikorkeakoulun vertailu tuovat merkittävää lisäarvoa opinnäytetyölle sekä tutkittaville ammattikorkeakouluille.

Liitteenä saatekirje sekä linkki tutkimukseen:

[Linkki tutkimukseen](#)

(Mikäli yllä oleva linkki ei jostain syystä toimi, tutkimuksen URL -osoite on <http://sphinx.jamk.fi/2012/jamk2/index.htm> > kopioi tämä selaimesi osoiteriville.)

Tutkimus on avoinna 17.4.2013 klo 16:00 asti.

Arvokkaasta tutkimusavustanne etukäteen kiittäen,

Kallioinen Antti

HBA10IY, F5969

Oikeustradenomiopiskelija, JAMK

LIITE 14. Saatekirje

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 Liiketalouden koulutusohjelma
 Antti Kallioinen
 F5969 / HBA101Y

SAATEKIRJE

15.4.2013

Hei,

Olen Antti Kallioinen Jyväskylästä ja opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa viimeistä vuotta. Teen opinnäytetyötäni korkeakouluksintöläin (laki oikeudesta korkeakoulussa tehtäviin keksintöihin) jalkautumisesta ammattikorkeakouluihin. Opinnäytetyöni tarkoitus pähkinänkuoressa on selvittää lain vaikutukset ammattikorkeakoulun käytännön T&K -toimintaan ja onko käytänteissä kehitettävää? Työn toimeksiantajana toimii Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Tutkimukseni kohteina ovat Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulut. Tutkimuksen toteutan yksilöitynä, laadullisena tutkimuksena kummankin ammattikorkeakoulun T&K -henkilöstölle sekä T&K -toiminnan avainhenkilöille. Tutkimukseen vastaaminen vie 15 minuuttia ja se toteutetaan tietokoneen selaimella internetin kautta. Tutkimuksen tuloksia ammattikorkeakoulut voivat hyödyntää käytännön työssään, kun T&K -toimintaa kehitetään ja tehostetaan.

Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan tutkimukseen sekä täyttämään internetkyselyn viimeistään keskiviikkona 17.4.2013 klo 16:00 mennessä.

Lisätietoa opinnäytetyöstä tai tutkimuskyselystä saa allekirjoittaneelta.

Terveisin,

Antti Kallioinen
 Oikeustradenomiopiskelija

Yhteystietoja

Toimeksiantajan edustaja:
 Annukka Akselin
 Asiantuntija / Hallintoyksikkö
 +358504132412
 annukka.akselin@jamk.fi

Opinnäytetyön ohjaaja:
 Pekka Vanhanen
 Lehtori, juridiikka / Liiketoiminta ja palvelut -yksikkö
 +358407784781
 pekka.vanhanen@jamk.fi

Opinnäytetyön tekijä:
 Antti Kallioinen
 Oikeustradenomiopiskelija
 +358400806062
 f5969@student.jamk.fi

JYVÄSKYLÄN
 AMMATTIKORKEAKOULU

LIITE 15. Muistutus tutkimukseen osallistumisesta JAMK & SAMK

2. Opinnäytetyön tutkimus korkeakouluksintöläin jalkautumisesta - JAMK&SAMK

Antti Kallioinen

18. huhtikuuta (5 päivää sitten)

Hei,

Mikäli olet vastannut tutkimukseen aiemmin viestini myötä, on tämä viesti aiheeton ja kiitän sinua vastauksestasi. Muussa tapauksessa olet ystävällinen ja lue alla oleva teksti:

Tutkimukseen on 17.4.2013 klo 16:00 mennessä saatu 11 vastausta kaikista 24 lähetetystä pyynnöstä. Pyytäisinkin Teitä, jotka ette ole tutkimukseen vielä vastanneet, uhraamaan 15min aikaa ja tekisitte tutkimuksen. Tutkimuksesta saamani arvokas tieto on opinnäytetyöni kannalta tärkeää, mutta tärkeää myös selvittämässä ja kehittämässä ammattikorkeakoulun TKI -toimintoja ja korkeakouluksintöläin mukaista prosessia.

Tutkimuksen vastausaikaa on pidennetty perjantaille 19.4.2013 klo 15:00 asti.

[Linkki tutkimukseen](#)

(Mikäli yllä oleva linkki ei jostain syystä toimi, tutkimuksen URL -osoite on <http://sphinx.jamk.fi/2012/amk2/index.htm> > kopioi tämä selaintesi osoite-ruutuun.)

Arvokkaasta tutkimusavustanne etukäteen kiittäen,

Kallioinen Antti
HBA101Y, FS969
Oikeustradenomiopiskelija, JAMK